
Fiskprisregleringen och fiskeriadministrationen

Betänkande av 1989 års fiskeriutredning

SOU_{1989:56}

Statens offentliga utredningar
1989:56
Jordbruksdepartementet

Ref.
87

Fiskprisregleringen och fiskeriadministrationen

Betänkande av 1989 års fiskeriutredning
Stockholm 1989

Allmänna Förlaget har utgivit en bibliografi över SOU och Ds som omfattar åren 1981-1987. Den kan köpas från förlagets Kundtjänst, 106 47 STOCKHOLM.
Best. nr. 38-12078-X.

Beställare som är berättigade till remissexemplar eller friexemplar kan beställa sådana under adress:

Regeringskansliets förvaltningskontor

SOU-förrådet

103 33 STOCKHOLM

Tel: 08/763 23 20 Telefontid 8¹⁰ - 12⁰⁰ (externt och internt)

08/763 10 05 12⁰⁰ - 16⁰⁰ (endast internt)

Till statsrådet och chefen för
jordbruksdepartementet

Regeringen bemyndigade den 22 december 1988 chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att dels utvärdera prisregleringen på fisk och med utgångspunkt i utvärderingen föreslå lämpliga åtgärder, dels gå igenom den statliga administrationen på fiskets område i syfte att anpassa den till de förändringar som bl a översynen av prisregleringen motiverar.

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallades den 16 januari 1989 som särskild utredare direktören Åke Hallman. Samma dag förordnades departementssekreterare Agne Pettersson till sekreterare i utredningen och förhandlingschef David Andersson till biträdande sekreterare. Den 16 februari 1989 förordnades avdelningsdirektör Roland Sten att biträda utredningen. Sten har varit utredningen behjälplig med material till kap 2-4.

Till utredningen har överlämnats ett antal framställningar och skrivelser. Dessa får anses besvarade med föreliggande betänkande.

Utredningen, som antog namnet 1989 års fiskeriutredning, överlämnar härmed betänkandet (SOU 1989:56) Fiskprisregleringen och fiskeriadминистраtionen.

Stockholm i augusti 1989

Åke Hallman / Agne Pettersson
David Andersson

1. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the origin of life.

2. The second part of the paper is devoted to a detailed discussion of the problem of the origin of life.

3. The third part of the paper is devoted to a detailed discussion of the problem of the origin of life.

4. The fourth part of the paper is devoted to a detailed discussion of the problem of the origin of life.

5. The fifth part of the paper is devoted to a detailed discussion of the problem of the origin of life.

6. The sixth part of the paper is devoted to a detailed discussion of the problem of the origin of life.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING AV UTREDNINGENS SYNUNKTER OCH FÖRSLAG.....9

1	UTREDNINGENS ARBETE.....	15
1.1	Utgångspunkter.....	15
1.2	Uppdraget.....	16
1.3	Arbetets bedrivande.....	17
2	NUVARANDE FÖRHÅLLANDEN.....	19
2.1	Fiskeripolitikens mål.....	19
2.2	Fiskeripolitikens medel.....	20
2.2.1	Prisreglering på fisk.....	20
2.2.2	Pristilläggens fördelning.....	28
2.2.3	Gränsskyddet.....	35
2.2.4	Statligt stöd till yrkesfisket.....	35
2.2.5	Statligt stöd till fritidsfisket.....	36
2.3	Den statliga fiskeriadминистраtionen.....	36
2.3.1	Fiskeristyrelsen.....	36
2.3.1.1	Undersökningsverksamheten.....	40
2.3.1.1.1	Havsfiskelaboratoriet.....	43
2.3.1.1.2	Sötvattenslaboratoriet.....	45
2.3.1.2	Utredningskontoren.....	48
2.3.2	Fiskenämnderna.....	50
2.3.3	Statens jordbruksnämnd.....	54
2.3.4	Länsstyrelserna.....	56
2.3.5	Svensk fisk.....	56
2.4	Swefisk.....	57
2.5	Fiskberedningsindustri, fiskgrossister och förstahandsmottagare.....	57

2.6	Vattenbruksnäringen.....	60
2.7	EG:s fiskeripolitik.....	62
3	PROBLEM VID NUVARANDE FÖRHÅLLANDEN.....	67
3.1	Problem som framgår i utredningsdirektiven.....	67
3.2	Problem som anmälts från näringens intres- senter.....	69
3.2.1	Problem utifrån fiskarens utgångspunkt.....	69
3.2.2	Problem utifrån fiskberedningsindustrins utgångspunkt.....	72
3.2.3	Problem som anmälts från regleringsansvariga....	78
3.2.4	Problem utifrån statsmakternas utgångspunkt....	79
4	ANALYS AV DE FISKERIPOLITISKA MÅLEN.....	81
4.1	Redovisning av delmålen och deras innebörd.....	82
4.2	Delmålen inbördes förhållanden.....	83
4.3	Måluppfyllelse i praktiken.....	84
4.4	Slutsats av målanalysen.....	88
5	ÖVERVÄGANDEN.....	89
5.1	Effekter av gällande prisreglering.....	89
5.2	Fiskets struktur och regionala fördelning under de senare åren.....	90
5.3	Fångsterna och förändringar i fångsternas sam- mansättning under de senare åren.....	91
5.4	Prisregleringens samband med export och im- port av fisk.....	93
5.5	Svagheter i normprissystemet.....	94
5.6	Prisstöd till export.....	95
5.7	Fasta pristillägg.....	95
5.8	Internationella överenskommelser.....	96
5.8.1	Fiskvaror inom EFTA.....	96
5.8.2	Fiskvaror inom EG.....	100
5.9	Den regionala fiskeriadministrationen.....	103
5.10	Fiskeriadministrationens kostnader.....	107

6	KONSEKVENSER AV FÖRÄNDRINGAR I NUVARANDE STÖDSYSTEM.....	109
6.1	Prisstödets betydelse.....	109
6.2	Lägsta- och överskottspriser.....	112
6.2.1	Lägstaprisregleringen slopas.....	114
6.2.2	Lägstaprisregleringen behålls.....	115
6.2.2.1	Rörliga lägsta- och överskottspriser.....	116
6.2.2.2	Fasta lägsta- och överskottspriser.....	117
7	UTREDNINGENS FÖRSLAG.....	119
7.1	Allmänt.....	119
7.2	Förändringar inom mål/medel-hierarkin.....	120
7.3	Särskilda förutsättningar.....	121
7.4	Nya förutsättningar kräver nytt stödsystem.....	122
7.5	Framtida stödformer.....	126
7.6	Nytt lägstaprisssystem.....	129
7.6.1	Utgångspunkter.....	129
7.6.2	Regleringsföreningen Svensk fisk.....	130
7.6.3	Huvuddragen i EG:s system med producentor- ganisationer.....	132
7.6.4	Framtida lägstaprisssystem och producentor- ganisation (PO) i Sverige.....	134
7.6.5	Producentorganisationens uppgifter.....	140
7.6.6	Beräkning av statens kostnader för lägsta- prissystemet m m under de fem första åren.....	143
7.6.7	Beräkning av PO:s kostnader under de fem första åren.....	145
7.7	Kontrakt mellan fiskare och beredningsin- dustri.....	146
7.8	Strukturplan för fiskenäringen.....	146
7.9	Strukturstöd till fiskenäringen.....	153
7.10	Yrkesfiskelicenser.....	156
7.11	Fiskeregleringar.....	157
7.12	Den statliga fiskeriadministrationen.....	159
7.13	Kostnader och finansiering av utredningens förslag.....	167

Bilagor:

Bilaga 1	Regeringens direktiv
Bilaga 2	Länsvis statistik över fiskelag, kvantiteter,
pristillägg m m
Bilaga 3	Sammanställning över regleringsekonomin 1984/85 -
1987/88
Bilaga 4	Yrkesfiskarnas inkomster och utgifter 1987

SAMMANFATTNING AV UTREDNINGENS SYNPUNKTER OCH FÖRSLAG

Utredningen anser

- att normprisregleringen genom utvecklingen och genom successivt påbyggda beslut alltmer kommit att skärmars från den ursprungliga målsättningen,
- att inkomstmålet fått en starkare fokusering i normprisregleringen än vad som ursprungligen avsågs,
- att normprisregleringen och dess överbyggnader i vissa delar avskärmat fisket och dess inriktning från marknadens efterfrågan,
- att ingångna internationella överenskommelser (EFTA) avsevärt kommer att ändra fiskets konkurrensförhållanden under de närmaste åren,
- att dessa överenskommelser också begränsar möjliga stödformer till fisket liksom dess finansiering,
- att det är viktigt att fisket hålls inom de ramar som biologin tillåter men att detta kan ske på annat sätt än genom yrkesfiskelicensiering,
- att det av staten påyrkade systemet med samordnad första-handsmottagning inte fungerat och heller inte är nödvändigt för ett stöd till fisket,

- att fisket, med hänsyn till dess yttre förutsättning, till vissa delar måste stödjas genom marknadsreglerande och strukturinriktade åtgärder,
- att de marknadsreglerande åtgärderna utformas så att de stöder en lägstaprisnivå till fisket, motverkar över-skott och förbättrar beredningsindustrins konkurrens-situation,
- att industrins konkurrensförutsättningar förbättras genom att Sverige i förhandlingar med EG söker undanröja EG:s ensidiga tullar på fisk och fiskprodukter,
- att prisregleringssystemen inom de areella näringarna (jordbruk/fiske) alltmer kommit att integreras med de näringsinriktade myndigheternas förvaltning, d v s de tidigare klara kompetensfördelningarna mellan myndig-heterna har suddats ut,
- att verksamheten inom fiskeriverket renodlas så att verksam-heten i första hand inriktas på yrkesfisket medan fri-tidsfisket blir en kommunal angelägenhet samt
- att av de två möjliga alternativ som finns när det gäller en framtida organisation av en decentraliserad fiskeri-förvaltning, en kommunalisering av vissa uppgifter samt viss kompetensförstärkning av utredningskontoren bäst tillgodoser kravet på decentralisering och sammanhållen kunskapskompetens vad gäller frågor som rör fisket.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen

- att nuvarande normprissystem - inklusive prisregleringsav-giften - avvecklas tidigast från den 1 juli 1990. Ut-redningen anser dock att systemet kan behöva avvecklas successivt under en övergångsperiod fram till den 1 januari 1994 med hänsyn dels till behovet av anpass-

ningstid inom näringen, dels med tanke på utvecklingen av internationella förhandlingar. Om en successiv avveckling av systemet väljs föreslår utredningen dock att stödet till öststatsexport och foderfisk avvecklas från den 1 juli 1990. Vidare bör pristilläggen successivt minska från samma datum,

- att ett nytt lägstaprisssystem, där lägstapriset följer världsmarknadspriset, liknande det som finns inom EG införs någon gång under den ovan angivna övergångsperioden. Utredningen föreslår att systemet, som situationen ser ut i dag, skall gälla för sill/strömming, men att det vid behov i framtiden också kan gälla för andra fiskslag,
- att lägstaprisssystemet hanteras av en av fiskarena under övergångsperioden bildad producentorganisation (PO) efter modell från EG,
- att regleringsföreningen Svensk Fisk, fram till dess att PO har bildats, hanterar nedtrappningen av det nuvarande normprisssystemet,
- att jordbruksnämnden under nedtrappningen av normprisssystemet fortsätter att vara utbetalnings- och övervakningsmyndighet för Svensk Fisk,
- att efter bildandet av PO utbetalnings- och myndighetsuppgifter rörande denna överförs till fiskeristyrelsen. Jordbruksnämndens fisksektion avvecklas härmed,
- att fiskeristyrelsen fastställer lägstapriset som PO har att anpassa sig efter,
- att staten till viss del, genom ett årligen fastställt högstbelopp, ersätter PO:s kostnader för hantering av över-skott,

- att staten inom ramen för PO bekostar fiskarens trygghetsförsäkring samt kostnader för utsättning av fisk,
- att staten under en övergångsperiod om fem år delfinansierar administrationen av PO. Efter femårsperioden bör administrationen bekostas helt av näringen,
- att staten inom ramen för PO under en övergångsperiod om fem år delfinansierar kostnader för marknadsföringsåtgärder för fisk. Efter femårsperioden bör dessa uppgifter bekostas helt av näringen,
- att möjligheter skapas till direkta avtal mellan fiskelag och beredningsindustri utanför lägstaprisystemet,
- att kvantitativa importrestriktioner för sill och torsk från EFTA-länder används vid risk för allvarliga marknadsstörningar fram till den 1 januari 1994. I normalfallet bör dock enligt utredningen importen vara helt fri,
- att ett strukturstöd för fiskenäringen införs från den 1 juli 1990. Strukturstödet innefattar dels ett investeringsstöd liknande nuvarande fiskerilån, dels ett omställningsstöd. Det senare ges i form av bidrag för skrotning eller avyttring av fartyg,
- att investeringsstödet i fortsättningen och i större utsträckning än hittills bör ges till ett småskaligt, kustnära fiske i framför allt sysselsättningsvaga regioner,
- att fiskeristyrelsen tillsammans med jordbruksnämnden under hösten 1990 upprättar en strukturplan för fiskenäringen efter de riktlinjer som angetts ovan. Strukturplanen bör med viss flexibilitet kunna ange ramarna för det framtida fiskets storlek och inriktning,

- att prövning av investeringsstöd görs av fiskeristyrelsen efter de förutsättningar och villkor som uppställs i nämnda strukturplan,
- att det nuvarande systemet med yrkesfiskelicenser avskaffas. Loggboksplikten bör dock gälla även i fortsättningen,
- att fiskeristyrelsen, med andra och effektivare metoder än yrkesfiskelicensieringen, ansvarar för att beskattningen av fiskbestånden sker inom sådana gränser att reproduktionen inte äventyras,
- att sötvattenslaboratoriet tillsammans med utredningskontoren bildar en väl avgränsad enhet inom fiskeristyrelsen. Enheten tillförs dels ett s k 1 000-kronorsanslag, dels ett förvaltningsanslag. Finansieringen utgörs därmed av både anslag och externa medel,
- att havsfiskelaboratoriet även i fortsättningen är knutet till fiskeristyrelsen och att eventuell expansion av dess verksamhet finansieras med externa medel,
- att fiskenämnderna avvecklas den 1 juli 1990. Fiskenämndernas nuvarande mera lokala verksamhet rörande fritidsfiske, fiskevård, kalkningsverksamhet samt informations- och rådgivande verksamheter bör i fortsättningen ses som kommunala angelägenheter. De övriga myndighetsuppgifter som i dag utförs av fiskenämnderna bör i fortsättningen kunna överlämnas till fiskeristyrelsen eller främst dess utredningskontor,
- att länsstyrelsernas nuvarande ansvar för regleringen av visst fiske till stora delar överförs till fiskeristyrelsen,

att det krav på koppling som i dag finns beträffande förstahandsmottagarnas medlemskap i Swefisk och fiskarens rättigheter till prisstöd tas bort samt

att lägstaprisssystemet liksom producentorganisationen under en femårig uppbyggnadsperiod - om finansiering inte anses kunna ske genom exempelvis omfördelningar i befintlig statsbudget - finansieras via en skatt som tas ut på inhemska och importerade fiskslag och fiskprodukter. Skatten bör då omfatta även i dag avgiftsfria fiskslag och fiskprodukter.

Utredningen bedömer att de förslag m m som redovisats ovan leder till följande:

1. Även om en skatt - i inledningsskedet mellan 1 och 2 procent av förstahandsvärdet eller motsvarande - införs på fisk och fiskprodukter, bör enligt utredningen ett borttagande av den sexprocentiga prisregleringsavgiften samt liberaliseringen av handeln med fisk och fiskprodukter inom EFTA leda till lägre konsumentpriser på dessa produkter.
2. Liberaliseringen av handeln med fisk och fiskprodukter inom EFTA bör ge förbättrade konkurrensförutsättningar för den svenska fiskberedningsindustrin.
3. En avveckling av fiskenämnderna från den 1 juli 1990 samt en avveckling av jordbruksnämndens fisksektion i samband med att en PO bildas leder till minskade statliga administrationskostnader.

1

UTREDNINGENS ARBETE

1.1 Utgångspunkter

Den nuvarande fiskeripolitikens mål beslutades av statsmakterna år 1978 (prop 1977/78:112, JoU 23, rskr 272). Vidare beslutades bl a om grunderna för prisreglering på fisk.

Fiskeripolitikens mål bekräftades och preciserades år 1985 (prop 1984/85:143, JoU 32, rskr 298). Vidare beslutades bl a om en omorganisation av den statliga fiskeadministrationen. Propositionen föregicks av kommittébetänkandena (DsJo 1984:5) Lax, (DsJo 1984:6) Bättre yrkesfiske och (DsJo 1984:7) Fiskeriadминистраtionen.

På förslag från EFTA:s parlamentariker beslöt EFTA:s ministerråd i juni 1988 att tillsätta en statssekreterargrupp för att ta fram konkreta förslag till liberalisering inom fisksektorn. Vidare beslutades dels om en skyndsam studie över de enskilda EFTA-ländernas statsstöd till fisket, dels att gruppen skulle avge en slutrapport i juni 1989. Innehållet i slutrapporten redovisas i kapitel fem.

Fiskeristyrelsen överlämnade till regeringen i juni 1988 en rapport om färre och enklare fiskebestämmelser. Med bl a rapporten som underlag pågår inom jordbruksdepartementet en översyn av fiskelagstiftningen.

I regeringens proposition (1988/89:154) om en ny regional statlig förvaltning sägs bl a att fiskefrågorna har många kopplingar till de verksamheter som länsstyrelserna ansvarar för. Det är därför enligt propositionen i och för sig naturligt att fiskenämnderna ingår i den nya länsstyrelsen. Den pågående översynen av fiskprisregleringen kan emellertid komma att föreslå betydande förändringar i prisregleringen av fisket. Som en följd av detta kan det tänkas att administrationen på fiskets område bör utformas på ett annat sätt än i dag. En ökad kommunalisering av uppgifterna kan enligt propositionen inte uteslutas och vissa frågor kan eventuellt föras till central nivå. Den anknytning som i dag finns till länen är således inte självklar.

1.2 Uppdraget

Enligt kommittédirektiven (dir 1988:68) finns det inte någon samlad utvärdering av hur prisregleringen på fisk har fungerat, varför utredaren bör göra en utvärdering av regleringens effekter för tiden från år 1981 då regleringen i sin nuvarande utformning började tillämpas praktiskt.

Utredaren bör med utgångspunkt i utvärderingen lämna förslag ifråga om prisregleringens funktion som ett medel i fiskeripolitiken. I sammanhanget bör utredaren bedöma om det statliga rationaliseringsstödet bör förändras.

Utredningen bör vidare göra en förutsättningslös översyn av den statliga fiskeadministrationen inklusive fiskenämnderna och om avvägningen är lämplig mellan fiskeristyrelsens fasta och fria ekonomiska resurser.

Enligt direktiven bör utredarens förslag ta som utgångspunkt dels det övergripande målet för fiskeripolitiken så som det sammanfattas i prop 1984/85:143, dels de regler för interna-

tionell handel som Sverige har bundit sig för och följderna av eventuella förändringar härav. Direktiven bifogas betänkandet som bilaga 1.

1.3 Arbetets bedrivande

Ett antal framställningar och skrivelser har av jordbruksdepartementet överlämnats till utredaren.

Under utredningsarbetets gång har information lämnats till berörda arbetstagarorganisationer varvid bl a utredarens överväganden och förslag diskuterats.

Utredaren har biträtts av statskontoret vad gäller arbetet att granska den statliga fiskeadministrationen.

Utredaren har haft överläggningar med bl a företrädare för följande myndigheter och organisationer: fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens pris- och konkurrensverk, Svensk Fisk, Sveriges Fiskares Riksförbund, Fiskbranschens Riksförbund samt Swefisk ekonomisk förening.

2.1 Fiskeripolitikens mål

Fiskeripolitikens mål lades fast år 1978 och omfattar ett inkomstmål, ett konsumentmål, ett produktionsmål, ett effektivitetskrav och ett regionalpolitiskt mål. Målen bekräftades och preciserades år 1985 (prop 1984/85:143) på bl a följande sammanfattande sätt.

"Grundläggande i den svenska fiskeripolitiken är sålunda att vi skall utnyttja våra vatten- och fisktillgångar på sådant sätt att de långsiktigt kan medverka till vår livsmedelsförsörjning och till vårt välbefinnande i övrigt. En god hushållning genom en väl avvägd vård och beskattning av fiskbestånden och genom omsorg om vattnen är sålunda väsentlig. Härigenom skapas förutsättningar för produktion av fisk för landets befolkning viktiga förnödenheter, för medverkan i landets ekonomiska utveckling och för meningsfull sysselsättning och försörjning i vissa bygder. En god vård av våra vatten förbättrar också förutsättningarna för produktion av fisk på icke traditionellt sätt, dvs. i form av odling. En väl avvägd hushållning främjar även sportfisket som är en viktig form för friluftsliv och rekreation."

I 1978 års beslut betonades bl a att förutsättningar skall skapas för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet

till rimliga priser. Fisket skall bedrivas så effektivt som möjligt och fångsterna bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning. Hänsyn skall tas till behovet av sysselsättning i kust- och skärgårdsområden. Det svenska fisket skall inte påverkas av tillfälliga variationer i importpriserna.

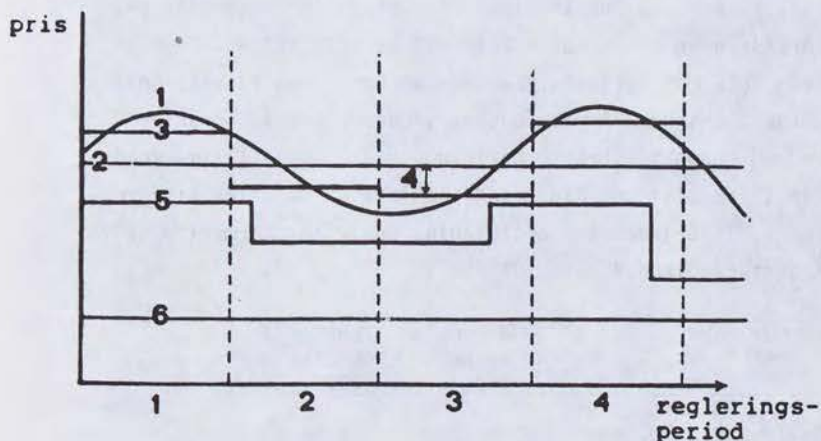
2.2 Fiskeripolitikens medel

Medlen i fiskeripolitiken är de sedvanliga för de areella näringarna. De rymmer reglering av priserna på fisk och ekonomiskt stöd till fiske, fiskevård, information, rådgivning, utbildning och forskning. Vidare finns särskild lagstiftning.

2.2.1 Prisreglering på fisk

I 1978 års riksdagsbeslut om nya riktlinjer för fiskeripolitiken ingår som en viktig del ett nytt prisregleringssystem, benämnt normprissystemet. Systemet innebär att normpriser och normkvantiteter för olika fiskslag skall fastställas av statsmakterna efter överläggningar mellan statens jordbruksnämnd och dess konsumentdelegation samt fiskets förhandlingsdelegation. Om marknadspriset till fiskaren understiger normpriset skall pristillägg utgå. Normkvantiteten anger för hur stora kvantiteter av respektive fiskslag pristillägg kan utgå och innebär således ingen direkt begränsning i fisket. För att stödja prisbildningen skall lägstapriser fastställas av regleringsföreningen Svensk Fisk. Fisk som inte kan säljas till minst lägstapris skall övertas av regleringsföreningen till ett i förväg fastställt överskottspris. Om marknadspriset överstiger normpriset för ett visst fiskslag skall med hänsyn till konsumentintresset marknadsreglerande åtgärder vidtas.

Av figuren nedan framgår närmare hur regleringssystemet fungerar i praktiken.

- 1) Genomsnittliga avräkningspriser. Marknadsbestämda.
- 2) Normpris. Fastställs efter överläggningar.
- 3) Jämförelsepris. Beräknas som ett genomsnitt av avräkningspriser för en hel regleringsperiod (4 à 5 veckor).
- 4) Viss andel av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris utgår som pristillägg. Utbetalas direkt till fiskaren i efterskott (datamaskinella rutiner används). Om jämförelsepriset överstiger normpriset vidtas prisdämpande åtgärder.
- 5) För att stödja avräkningspriserna fastställer regleringsföreningen Svensk Fisk marknadsrelaterade lägstapriser.
- 6) Fisk som inte kan säljas till minst lägstapris övertas av regleringsföreningen till överskottspris.

Normpriset skall ange den nivå på förstahandspriset på ett visst fiskslag som behövs för att de inom fisket verksamma skall få en rimlig utkomst av sitt arbete. Normpriset är den prisnivå som är utgångspunkt för beräkningen av prisstödet till fisket och för åtgärder till skydd för konsumenterna. Förändringen av normpris från ett år till ett annat utgår från dels den faktiska kostnadsökningen inom fisket, dels inkomstökningen för jämförbara grupper. Avdrag görs för bedömd produktivitetsförbättring. Med hänsyn till marknads- läget fördelas uppräkningsen inte lika på de olika fiskgrup- perna. I följande sammanställning redovisas normpriserna för budgetåren 1988/89 och 1989/90.

Normprisgrupp	Normpris Kr/kg 1988/89	Normpris Kr/kg 1989/90
Sill/strömming, stor	3,17	3,38
Sill/strömming, liten	2,46	2,62
Övriggrupp I ¹	6,97	7,42
Övriggrupp II ²	8,69	9,25
Övriggrupp III ³	17,25	18,37
Övriggrupp IV ⁴	3,49	3,72

¹ I övriggrupp I ingår gråsej, vitling, sandskädda och pigghaj.

² I övriggrupp II ingår kolja, rödspätta, havskatt och lyr- torsk.

³ I övriggrupp III ingår kummel, rödtunga och bergtunga.

⁴ I övriggrupp IV ingår lubb, skrubba och horngädda.

Under budgetåret 1987/88 ersattes normpriset för torsk med en nedre och en övre prisgräns. Syftet med denna konstruk- tion är att öka fiskarens möjligheter att erhålla relativt höga priser utan att prisdämpande åtgärder genomförs. Sam- tidigt tillåts priserna falla relativt kraftigt innan pris- tillägg kan utgå.

Prisgränser för torsk Period	Nedre prisgräns kr/kg	Övre prisgräns kr/kg
1988/89		
juli-december 1988	6,00	7,55
januari-juni 1989	5,50	7,05
1989/90		
juli-december 1989	6,50	8,25
januari-juni 1990	6,00	7,75

Normpriset kan gälla endast för en viss årlig normkvantitet. Normkvantitet fastställs för de fiskslag där risk för olönsam överproduktion föreligger. Normkvantiteten anger för vilken kvantitet pristilllägg lämnas och innebär således i sig inte någon direkt begränsning för fisket. För närvarande är normkvantitet fastställd endast för sill. Den har funnits under en följd av år och sänkts successivt för att stimulera till en övergång till annat, mer lönsamt fiske. För innevarande regleringsår är kvantiteten fastställd till 55 000 ton.

Om det genomsnittliga marknadspriset (jämförelsepriset) i landet inte når upp till normpriset utgår pristilllägg. Jordbruksnämnden bestämmer pristilläggets storlek för perioder av 4-5 veckor. Storleken av den andel av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris som skall utgå i pristilllägg fastställs av statsmakterna. Genom att pristillägget endast utgår med en viss andel av mellanskillnaden stimulerar systemet till att hålla uppe prisnivån. Från lönsamhetssynpunkt är det således alltid fördelaktigast för fiskaren att sträva mot ett marknadspris där pristilllägg inte utgår. Under innevarande regleringsår utgår pristilllägg för sill/strömming med 75 % av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris, för övriga normprissatta fiskslag med 80 % av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris och för torsk med 75 % av skillnaden mellan nedre prisgräns och

jämförelsepris. Andelarnas nivå bestäms bl a med hänsyn till marknadsläge för de olika fiskslagen.

För vissa fiskslag utgår särskilda fasta pristillägg i syfte att stimulera till ökat fiske av sådana arter som efterfrågas på marknaden och som finns tillgängliga för svenska fiskare. Dessa fasta pristillägg anges nedan för regleringsåren 1988/89 och 1989/90.

Fasta pristillägg fiskslag	1988/89 kr/kg	1989/90 kr/kg
Garnmakrill ¹	1,90	1,90
Övrig makrill ²	0,50	0,70
Kokräka	2,00	2,00
Räräka	1,85	1,85
Storbackelånga:		
- utan huvud	2,10	2,10
- med huvud	1,80	1,80
Sötvattenfisk ³	1,95 ⁵	1,95 ⁵
Sötvattenfisk ⁴	1,55 ⁵	1,55 ⁵

¹ Makrill fångad med garn, krok eller småvad inomskärs.

² Makrill fångad med trål eller snörpvad utomskärs.

³ Gädda, gös, sik samt rensad och flådd lake.

⁴ Abborre, annan lake och siklöja.

⁵ Annan lake endast perioden november-februari.

En lägsta prisnivå (lägstapris) skall upprätthållas för den svenskfångade fisk som säljs på marknaden. Lägstapriserna anses behövas för att marknadens efterfrågan skall kunna tas till vara på bästa sätt och används för att stödja prisbildningen. Det ankommer på Svensk Fisk att inom ramen för de direktiv som ges av jordbruksnämnden fastställa lägstapriser. De kvantiteter som inte kan säljas till minst lägstapris övertas av Svensk Fisk. Beslut om lägstapris grundas på överväganden om hur avsättningen av fisk och kostnaderna för regleringen påverkas av beslutet. Lägstapris skall så långt möjligt avvägas så att jämförelsepriset nära överensstämmer med normpriset. Detta har dock i praktiken, särskilt för

sill/strömming, inte kunnat förverkligas. I stället har differensen mellan lägstapriset och normpriset ökat varje år. Samtidigt skall eftersträvas att också avsättningen av fisk främjas och kostnaderna för regleringen blir så låga som möjligt.

Den fisk som inte kan avsättas till minst lägstapris övertas av Svensk Fisk, som betalar ett överskottspris. Överskottsprisernas nivå skall i princip bestämmas av de intäkter Svensk Fisk kan beräknas få in vid försäljning av överskotten. Under innevarande och samtliga föregående regleringsår har dock dessutom särskilda regleringsmedel anslagits för att kunna hålla nivån högre än eljest. Överskottspriset utgör en viss del av lägstapriset. Denna fastställs av statmakterna i samband med den årliga propositionen. Överskottspriserna för innevarande regleringsår är för samtliga lägsta-prissatta fiskslag högst 75 % av lägstapriset.

Regleringsåret 1987/88 infördes på försök tre nya former av pristillägg i syfte att dels stödja syd- och ostkustfiskare, dels underlätta avsättningen av sill. De nya stödformer som infördes är pristillägg till fiskare bosatta på syd- och ostkusten, pristillägg för export av sill/strömming till stats-handelsländer och pristillägg för foderfisk.

Regionala fasta pristillägg utgår för sill/strömming till fiskare bosatta på syd- och ostkusten. Pristilläggen utgår endast inom ramen för gällande normkvantitet och för avsättning till human konsumtion. Pristilläggen motiveras med att fisket på syd- och ostkusten visar en svagare utveckling än på västkusten samt att tillgänglig statistik pekar på lägre inkomster för syd- och ostkustens fiskare än för fiskare på västkusten. För regleringsåret 1989/90 utgår regionala pristillägg på syd- och ostkusten enligt följande:

- till fiskare bosatta på sydkusten med 15 öre/kg för sill/strömming levererad och såld till förstahandsmottagare på syd- och ostkusten,
- till fiskare bosatta på södra ostkusten (Stockholms län och söderut) med 25 öre/kg för sill/strömming levererad och såld till förstahandsmottagare på ostkusten samt med 15 öre/kg för sill/ strömming levererad och såld till förstahandsmottagare på sydkusten,
- till fiskare bosatta på norra ostkusten (Uppsala län och norrut) med 65 öre/kg för sill/strömming levererad och såld till förstahandsmottagare på norra ostkusten med 25 öre/kg för sill/strömming levererad och såld till förstahandsmottagare på södra ostkusten samt med 15 öre/kg för sill/strömming levererad och såld till förstahandsmottagare på sydkusten.

För innevarande regleringsår utgår pristilllägg för export av sill/ strömming till statshandelsländer med högst 80 öre/kg inom en sammanlagd ram om högst 11 miljoner kronor, varav högst 3,3 miljoner kronor får avse sill från Kattegatt, Skagerrak och Nordsjön.

Pristilllägg för foderfisk utgår under innevarande regleringsår med högst 50 öre/kg inom en sammanlagd ram om 12 miljoner kronor. Vidare utgår inom ramen dels regionalt pristilllägg till fiskare bosatta på norra ostkusten, dels pristilllägg till foderfisk som fångats i insjöar.

Under flera år låg under långa perioder priserna på torsk över normpriset. För att tillgodose konsumentintresset beslutades under budgetåren 1987/88 och 1988/89 att reservera sammanlagt 30 miljoner kronor för konsumentfrämjande åtgärder. Den närmare användningen av dessa medel beslutas av regeringen.

Fiskets kollektiva trygghetsförsäkring som infördes regleringsåret 1983/84 finansieras med medel ur prisregleringskassan. Vid införandet av försäkringen samt vid premiehöjningar har kostnaderna härför avräknats från normpriserna eller andra stödformer. Kostnaden för trygghetsförsäkringen uppgår under innevarande regleringsår till 8,4 miljoner kronor.

Kostnader för utsättning av fisk finansieras med medel ur prisregleringskassan. Under innevarande budgetår uppgår denna kostnad till 5,5 miljoner kronor.

Jordbruksnämndens kostnader för uppbörd och kontroll av prisreglerings- och exportavgifter finansieras med medel ur prisregleringskassan och beräknas för innevarande regleringsår uppgå till 1,2 miljoner kronor.

Regleringsföreningen Svensk Fisks kostnader för administration och kontroll samt informations- och upplysningsverksamhet finansieras med medel ur prisregleringskassan och beräknas för innevarande budgetår uppgå till 11,2 miljoner kronor.

Prisregleringen finansieras i huvudsak med avgifter på svenskfångad och importerad fisk. Motivet för att ta ut avgift på motsvarande importerad fisk är att avgiften skall vara neutral. Prisregleringsavgift tas ut på i stort sett all svenskfångad saltvattensfisk som är avsedd för human konsumtion (undantagna är bl a lax och ål). Avgiften uppgår till ett belopp som motsvarar högst 6 % av förstahandsvärdet på fisken. Avgifter på importerad fisk bestäms i princip med hänsyn till vilken förädlingsgrad varan har. För närvarande härrör drygt 70 % av den totala intäkten av prisregleringsavgifter från importerad fisk, varav drygt 30 %-enheter härstammar från EFTA-länder och drygt 40 %-enheter från EG-länder. Utöver prisregleringsavgiften tillförs prisregleringskassan utförselavgifter för sötvattensfisk och tidvis

även för torsk, införselavgifter för filéad fisk och fettvaruavgifter avseende svensk fiskolja. Även räntor på inom regleringen innestående medel tillförs prisregleringen.

En väsentlig förutsättning för utbetalning av prisstöd i det förslag till prisregleringssystem som var utgångspunkten för 1978 års beslut var en samordnad förstahandsmottagning av fisk. En sådan samordning ansågs ha samma syfte som själva regleringen, nämligen att stärka fiskarens inkomster utan att konsumenterna skulle drabbas av högre priser. 1986 beslöt statens jordbruksnämnd att godkänna Swefisk ekonomisk förening som samlande organisation för förstahandsmottagningen.

2.2.2 Pristilläggens fördelning

För att få en uppfattning om effekterna av prisregleringssystemet visas i det följande hur pristilläggen fördelas efter indelningsgrunderna fiskslag, kuststräckor, fiskeinriktning och fartygsstorlek.

Under regleringsåret 1987/88 har utbetalats totalt 59,6 miljoner kronor i pristillägg. Härav har 58,7 miljoner kronor utbetalats via ADB och 0,9 miljoner kronor med manuella rutiner. Redovisningen i det följande bygger på ADB-statistiken varför utbetalningarna vid sidan om ADB inte ingår. Vidare ingår inte utlandslandningar i avräkningsvärdena. Generellt gäller att det är västkustens större fartyg som svarar för de utlandslandningar som sker. Avräkningsvärdena för fartyg från västkusten har därför underskattats något i de följande tabellerna.

Av följande tabell framgår avräkningsvärdenas och pristilläggs fördelning per fiskslag.

**AVRÄKNINGSVÄRDEN OCH PRISTILLÄGG FÖR OLIKA FISKSLAG
REGLERINGSÅRET 1987/88**

	Avräkningsvärde		Pristillägg	
	Milj kr	Proc	Milj kr	Proc
Sill	83,2	11	37,9	64
Torsk	331,9	45	0,2	0
Övriggrupp 1 - 4	34,8	5	3,0	5
Makrill	4,8	1	0,9	2
Räka	43,3	6	2,3	4
Sötvattensfisk	17,0	2	1,6	3
Foderfisk	27,5	4	9,9	17
Sill, statshandels- export	4,4	1	2,9	5
Övrigt	182,8	25	-	-
<u>Totalt</u>	<u>729,7</u>	<u>100</u>	<u>58,7</u>	<u>100</u>

Den övervägande delen av pristilläggen om totalt 58,7 miljoner kronor har utgått till sill. Sill, d v s konsumtions-sill, fodersill och sill som exporterats till statshandelsländer, svarar för 16 % av avräkningsvärdet men erhöll 86 % av utbetalda pristillägg 1987/88.

Konsumtionssillens andel av avräkningsvärdet har sjunkit från 15 % år 1986/87 till 11 % år 1987/88. Totalt har hela näringens avräkningsvärde ökat med 11 % mellan åren 1986/87 och 1987/88. De totala intäkterna, inklusive pristilläggen, har ökat med 13 %. Under 1987/88 var pristilläggs andel av totalintäkterna drygt 7 %. Pristilläggen ökade 1987/88 jämfört med åren innan med 20 miljoner kronor främst till följd av införandet av regionala pristillägg samt stöd till fodersill och stöd till export av sill till statshandelsländer.

Det största fisket kvantitets- och värdemässigt bedrivs i form av lagfiske. Det licensierade lagfiskets avräkningsvärde (exkl utlandslandningar) uppgick under regleringsåret 1987/88 till 631 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 85 % av fiskets totala avräkningsvärde (exkl utlandslandningar). Lagfisket erhöll också den största delen av pristilläggen, ca 95 %.

Av tabellen nedan framgår pristilläggens fördelning med avseende på kuststräcka.

PRISTILLÄGGENS FÖRDELNING PÅ KUSTSTRÄCKA UPPDELAD PÅ LAGFISKE OCH ENSKILT FISKE 1987/88, MILJ KR (EXKL INSJÖFISKET)

	Lagfiske	Enskilt fiske	Totalt
Västkusten	35,3	0,0	35,3
Sydkusten	12,5	0,4	12,9
Ostkusten	8,5	1,4	9,9
Totalt	56,3	1,8	58,1

Av de totala pristilläggen under 1987/88 utgick 61 % till västkustens, 22 % till sydkustens och 17 % till ostkustens fiskare. På väst- och sydkusten har pristilläggen i huvudsak utgått till lagfisket, medan ca 15 % av pristilläggen till ostkusten utgått till fiskare med enskild licens.

Av följande tabell framgår hur de olika slagen av pristillägg fördelar sig på kuststräckor.

**OLIKA TYPER AV PRISTILLÄGG FÖRDELADE PÅ KUSTSTRÄCKOR
REGLERINGSÅRET 1987/88, MILJ KR**

	Rörl. och fasta	Regio- nala	Stats- handels- export	Foder- fisk	Totalt
Västkusten	23,9	-	2,3	9,1	35,3
Sydskusten	10,3	1,5	0,6	0,5	12,9
Ostkusten	6,9	2,7	0,0	0,3	9,9
Totalt	41,1	4,2	2,9	9,9	58,1

Statshandelsstödet och foderstödet har till övervägande del gått till västkusten. Genom att samtidigt regionalt stöd införts på syd- och ostkusten skiljer sig fördelningen mellan kuststräckorna av de totala pristilläggen endast obetydligt från fördelningen av de sedan tidigare utgående fasta och rörliga pristilläggen.

Svensk Fisk gör årliga bearbetningar av statistiken för det heltidsfiskande lagfisket med indelning i olika fiskeinriktningar. Med heltidsfiske avses här fiskelag med minst 25 veckors fiske under året och minst 100 000 kronor i brutto-intäkter. Fiskeinriktningen bestäms utifrån fördelningen av fiskelagens avräkningsvärden för olika fiskslag enligt följande:

TYP AV FISKELAG	KRAV FÖR ATT INGÅ I GRUPPEN
Sillfiskare	minst 80 % av totala avräkningsvärdet skall avse sill (även ej pristilläggsberättigad sill), skarpsill, makrill och skrapfisk,
fiskfiskare	minst 80 % av totala avräkningsvärdet skall avse torsk och de fyra övriggrupperna (andra torskfiskar, plattfiskar m m),
kombinationsfiskare	minst 25 % och högst 80 % av totala avräkningsvärdet skall avse sill (även ej pristilläggsberättigad sill), skarpsill, makrill och skrapfisk,

räkfiskare minst 50 % av totala avräkningsvärdet
 skall avse kok- och råräka,
 övriga

I bearbetningen för år 1987/88 har ingått 578 fiskelag som således har klassats som heltidsfiskande. Dessa svarade för 74 % av det totala avräkningsvärdet och för 85 % av pristilläggen regleringsåret 1987/88. Fiskelag, avräkningsvärden och pristillägg fördelar sig på kuststräckor och fiskeinriktningar enligt följande tabell.

**FÖRDELNING AV FISKELAG, AVRÄKNINGSVÄRDEN OCH PRISTILLÄGG
 EFTER FISKEINRIKTNING OCH KUSTSTRÄCKA FÖR HELTIDSFISKANDE
 LAG 1987/88**

	Sill	Fisk	Komb	Räka	Övr	Tot
<u>Antal heltidsfiskande lag</u>						
Västkusten	17	37	38	41	172	305
Sydskusten	8	79	35	-	23	145
Ostkusten	22	63	13	-	30	128
Totalt	47	179	86	41	225	578
<u>Totala avräkningsvärden, milj kr</u>						
Västkusten	35,4	79,6	66,2	40,2	151,3	372,7
Sydskusten	4,4	59,0	39,4	-	12,8	115,7
Ostkusten	10,5	30,9	7,0	-	9,9	58,3
Totalt	50,3	169,5	112,6	40,2	174,0	546,6
<u>Totala pristillägg, milj kr</u>						
Västkusten	11,5	1,6	11,9	2,0	4,6	31,6
Sydskusten	1,9	1,0	7,7	-	0,6	11,1
Ostkusten	5,2	0,3	1,6	-	0,4	7,5
Totalt	18,6	2,9	21,2	2,0	5,6	50,3
<u>Pristillägg per fiskelag, 1 000 kr</u>						
Västkusten	675	44	314	48	27	104
Sydskusten	238	13	220	-	23	77
Ostkusten	238	5	122	-	12	59
Genomsnittligt	396	17	246	48	24	87

Ostkustens heltidsfiskande fiskare erhö11 1987/88 en större andel av pristilläggen än vad som motsvarade deras andel av avräkningsvärdet medan västkustens fiskare erhö11 en lägre andel. För sydkustens fiskare var andelen ungefär densamma för avräkningsvärden och pristillägg. Ser man till enskilda fiskeinriktningar erhö11 sill- och kombinationsfiskare betydligt högre andelar av pristilläggen än vad som motsvarades av avräkningsvärdena. Sillfiskare svarade för endast 9 % av avräkningsvärdena men erhö11 37 % av pristilläggen.

Utvecklingen under senare år av antalet fartyg samt fångstkvantitet, avräkningsvärde och pristillägg per fartyg för vissa fiskeinriktningar framgår av nedanstående tabell.

UTVECKLINGEN AV ANTALET FISKELAG SAMT FÅNGSTKVANTITET (TON), AVRÄKNINGSVÄRDE (1 000 KR) OCH PRISTILLÄGG (1 000 KR) PER FARTYG FÖR HELTIDSFISKANDE LAG 1982/83 - 1987/88 INOM VISSA FISKEINRIKTNINGAR

	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88
SILLFISKE						
Antal fartyg	132	89	83	60	48	47
Per fartyg						
- fångstkvantitet	599	773	993	955	1 010	957
- avräkningsvärde	935	1 083	1 210	1 344	1 398	1 068
- pristillägg	161	242	335	335	235	396
FISKFISKE						
Antal fartyg	164	191	170	200	171	179
Per fartyg						
- fångstkvantitet	120	129	161	127	148	155
- avräkningsvärde	453	542	689	702	877	947
- pristillägg	12	13	26	12	14	17
KOMBINATIONSFISKE						
Antal fartyg	146	152	108	109	86	86
Per fartyg						
- fångstkvantitet	461	438	504	510	589	766
- avräkningsvärde	948	983	1 062	1 123	1 334	1 309
- pristillägg	96	125	167	161	162	246
ÖVRIGT FISKE (EXKL RÄKFISKE)						
Antal fartyg	119	126	147	180	181	225
Per fartyg						
- fångstkvantitet	124	80	81	92	77	127
- avräkningsvärde	588	577	546	662	624	773
- pristillägg	22	18	23	21	14	24

Fördelningen av pristilläggen efter fiskefartygens storlek för heltidsfiskande lag framgår av följande tabell. De genomsnittliga pristilläggen per fartyg ökar med storleken på fartygen. Pristilläggen samvarierar med infiskningskvantiteten eftersom pristilläggen utgår i öre/kg. För de största fartygsstorlekarna gäller att västkusten dominerar klart över de båda andra kuststräckorna. Även här gäller sambandet infiskad kvantitet - pristillägg.

FÖRDELNING AV AVRÄKNINGSVÄRDEN OCH PRISTILLÄGG EFTER FARTYGSSTORLEK 1987/88

Brutto-ton	Antal fartyg			Avräkningsvärde		Pristillägg	
	Väst	Syd	Ost	Totalt, milj kr	Per fartyg 1000 kr	Totalt milj kr	Per fartyg 1000 kr
0- 50	127	92	105	137,8	430	9,1	30
51-100	112	38	17	190,7	1 140	18,7	110
101-	66	15	6	218,0	2 510	22,6	260

Av den följande tabellen framgår pristilläggens fördelning efter fartygsstorlek för fiskeinriktningarna sillfiske och kombinationsfiske. Dessa båda fiskeinriktningar svarade 1987/88 för 23 % av antalet heltidsfiskande lag, för 30 % av avräkningsvärdet och för 79 % av pristilläggen för heltidsfiskande lag.

AVRÄKNINGSVÄRDEN OCH PRISTILLÄGG FÖR HELTIDSFISKANDE LAG INOM SILLFISKET OCH KOMBINATIONSFISKET 1987/88

Brutto-ton	Sillfiske			Kombinationsfiske		
	Antal fartyg	1000 kr/fartyg		Antal fartyg	1000 kr/fartyg	
		Avräkn. värde	Pris-tillägg		Avräkn. värde	Pris-tillägg
0- 50	25	410	190	26	440	100
51-100	15	1 350	540	32	1 050	230
101-	7	2 790	800	28	2 410	400

2.2.3 Gränsskyddet

Gränsskyddet för import av fisk och fiskprodukter utgörs av en kvantitativ importreglering, införselavgifter och importminimipriser.

Den kvantitativa regleringen (i form av individuella importlicenser) omfattar bl a färsk sill och strömming samt färsk torsk. Frysta fiskfiléer omfattas ej. Genom den kvantitativa regleringen upprätthålls ett starkt gränsskydd för berörda fiskslag. Individuell licens för import av färsk sill/strömming och torsk beviljas i regel endast när det svenska fisket inte kan tillgodose den svenska marknadens behov, t ex på grund av isläggning.

Införselavgift tas ut på viss färsk filéad torskfisk och viss fryst filéad torskfisk, i det senare fallet förutsatt att ursprungslandet inte tillhör EG eller EFTA.

Importminimipriser omfattar frysta fiskfiléer.

2.2.4 Statligt stöd till yrkesfisket

Statligt stöd till yrkesfisket lämnas i form av bidrag, lån och statlig garanti för lån. Stöd får lämnas till investeringar i fiskeföretag, vid fångstbegränsning, vid skada på fiskeredskap och vid skrotning av fiskefartyg och lämnas endast till yrkesfiskare med licens. Dessutom får stöd lämnas till fiskehamnar.

Frågor om statligt stöd till yrkesfisket prövas av fiskeristyrelsen eller, efter bemyndigande av styrelsen, av fiske-nämnd.

2.2.5 Statligt stöd till fritidsfisket

Statsbidrag lämnas till åtgärder som främjar fritidsfisket. Bidrag får lämnas till kostnader för bildande av fiskevårdsområden, till fiskevårdsåtgärder som främjar fritidsfisket, till serviceanläggningar för fritidsfiske som är av betydande allmänt intresse samt till fritidsfiskarens och fiskevattenägarnas riksorganisationer för information och andra åtgärder som främjar fritidsfisket.

Vidare lämnas statsbidrag till åtgärder som främjar fritidsfisket på enskilt vatten i områden som berördes av införandet av det fria handredskapsfisket.

Frågor om statligt stöd till fritidsfisket prövas av fiskeristyrelsen eller, efter bemyndigande av styrelsen, av fiskenämnd.

2.3 Den statliga fiskeridistributionen

2.3.1 Fiskeristyrelsen

Fiskeristyrelsen är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör fiskerinäring, fritidsfiske och fiskevård. Styrelsen är chefsmyndighet för fiskeristämorna.

Fiskeristyrelsens uppgifter framgår av förordningen (1988:863) med instruktion för fiskeristyrelsen och fiskeristämorna. Enligt denna skall fiskeristyrelsen särskilt

1. leda de statliga åtgärderna för att främja fiskerinäringen, fritidsfisket och fiskevården,
2. tillhandahålla underlag rörande yrkesfisket och vattenbruket för tillämpningen av plan- och bygglagen

(1987:10) samt lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m m,

3. verka för vård av fiskbestånden och främja ett rationellt utnyttjande av dem samt medverka till förbättring av fiskets fångstmetoder,
4. verka för en ändamålsenlig utveckling av odling av fisk och skaldjur för konsumtion,
5. främja avsättningen av fisk och fiskprodukter,
6. följa fiskets utbildningsfrågor,
7. följa fisketillsynen och verka för att den samordnas,
8. handlägga ärenden enligt lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt,
9. utföra praktiska och vetenskapliga undersökningar och försök på fiskets område, främja forskning och utvecklingsarbete som gagnar fisket och odlingen av fisk och skaldjur samt lämna råd i fiskeribiologiska frågor,
10. i den utsträckning tillgång på medel och personal medger utföra fiskeribiologiska undersökningar och göra beskrivningar över fiskevatten åt kommuner, enskilda och andra,
11. förvalta de statliga fiskehamnarna.

Fiskeristyrelsens styrelse utses av regeringen och representerar allmänheten och olika intresseorganisationer inom fiskets område. Generaldirektören är styrelsens ordförande.

Inom fiskeristyrelsen finns fyra huvudenheter, en administrativ enhet, en enhet för yrkesfiske och fiskodling m m, en enhet för fritidsfiske och fiskevård samt en enhet för undersökningar och utvecklingsverksamhet.

Administrativa enheten ansvarar för personal, ekonomi, ADB och juridiska frågor samt samordnar verksamhetsplaneringen. Redarärenden för undersökningsfartyget Argos liksom registratörskontor, expedition, växel och lokalvård sorterar under enheten. Enheten har 23 årsarbetskrafter (åa) fördelade på följande uppgifter.

- 1 chef
- 4 åa är chefer och specialister inom data, juridik, personal och ekonomi
- 4 åa arbetar med datafrågor
- 0,6 åa handlägger fiskeavgifter
- 0,5 åa arbetar med debitering i vattenmål
- 1 åa för sekreterargöromål
- övriga arbetar med administration för myndigheten.

Enheten för yrkesfiske och fiskodling handlägger frågor om statligt stöd till yrkesfisket, yrkesfiskelicenser, fångststatistik, underlag för internationella förhandlingar samt frågor rörande vattenbruk. Enheten har 14,5 åa fördelade på följande uppgifter.

- 1 chef
- 1 åa för vattenbruk m m
- 2 åa för internationella förhandlingar och planering
- 2 åa för fiskerilån m m
- 2 åa för yrkesfiskelicenser
- 1 åa för kvotkontroll och utbildning
- 4 åa för statistik och stansning
- 1,5 åa för sekreterargöromål.

Enheten för fritidsfiske och fiskevård handlägger frågor om fiskevård, fritidsfiske, miljöskydd samt fiskefrågor i samband med försurade vatten. Enheten bevakar fiskets intresse gentemot annan vattenanvändning. Enheten har 10 åa fördelade på följande uppgifter.

- 1 chef
- 3 åa för fiskodling och allmän fiskevård
- 1 åa för fritidsfiske
- 4 åa för försurningsfrågor
- 1 åa för sekreterargöromål

Under enheten sorterar utredningskontoren i Luleå, Härnösand, Jönköping, Göteborg, Kalmar och Örebro.

Enheten för undersökningar och utvecklingsverksamhet samordnar den verksamhet som bedrivs vid havsfiskelaboratoriet, sötvattenlaboratoriet, fiskeriförsöksstationerna i Älvkarleby och Kälarne samt undersökningsfartyget Argos. Enheten har 3 åa centralt placerade med följande uppgifter.

- 1 chef
- 1 åa för projektarbete
- 1 åa för planering och FoU-frågor.

Fiskeristyrelsen bedriver internationell biståndsverksamhet enligt ett samarbetsavtal med SIDA. Verksamheten sköts av biståndssekretariatet som har 11 åa.

Förutom den ovan redovisade centralt placerade personalen finns inom fiskeriverket 34 åa placerade vid de sex utredningskontoren, 69 åa placerade vid de två laboratorierna och de två fiskeriförsöksstationerna, 19 åa placerade på undersökningsfartyget Argos samt 48 åa placerade vid fiskenämnderna.

Detta innebär sammantaget att fiskeriverket har 231,5 åa. Av dessa är 183,5 åa verksamma inom fiskeristyrelsen, medan 48 åa är verksamma inom fiskenämnderna.

2.3.1.1 Undersökningsverksamheten

Fiskeriverkets undersökningsverksamhet består dels av en central enhet som är lokaliserad till fiskeristyrelsen i Göteborg, dels havsfiskelaboratoriet i Lysekil, dels sötvattenslaboratoriet i Drottningholm. Fiskeriförsöksstationerna i Älvkarleby och Kälarne är knutna till sötvattenslaboratoriet.

Fiskeriundersökningsfartyget Argos deltar i undersökningsverksamheten.

I fiskeristyrelsens målplan finns målformuleringar för undersöknings- och utvecklingsverksamheten. Undersökningsverksamheten har som övergripande mål att klargöra de biologiska, ekologiska och fiskeritekniska frågeställningar och problem som erfordras för att nå de fiskeripolitiska mål som riksdagen fastställt för yrkesfisket, vattenbruket, fritidsfisket och fiskevården.

De medel som utnyttjas för att nå dessa mål är

1. fiskeristyrelsens egna undersökningar,
2. stöd och initiativ till forskning och undersökningar vid andra institutioner,
3. uppföljning av relevant forskning inom landet samt sammanställning och offentliggörande av dessa resultat,
4. information om egna och andras forskningsresultat.

Fiskeristyrelsens egna undersökningar bedrivs vid laboratorierna, fiskeriförsöksstationerna och genom Argos. För den

egna undersökningsverksamheten gäller följande verksamhetsmål:

- förvalta och utvidga kunskapen om fisk, kräftdjur och musslor,
- göra beståndsundersökningar och följa utvecklingen i bestånden,
- utföra produktionsbiologiska och fiskebiologiska undersökningar,
- ta fram underlag för förbättrad beståndsvård,
- utföra miljöundersökningar och undersöka miljöförändringarnas påverkan på fisket,
- ge grundläggande biologiskt underlag för odling av fisk samt
- utföra undersökningar och utvecklingsarbete för att öka olika fiskeredskaps effektivitet.

Stöd och initiering av forskning och undersökningar vid andra institutioner sker främst via samarbete med skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR). SJFR är i dag representerat i den rådgivande grupp för fiskforskningsfrågor som är knuten till fiskeristyrelsen.

Fiskeristyrelsen och SJFR har tillsammans arbetat fram ett FoU-program inom fiskets område. Inför budgetåret 1989/90 har riksdagen beviljat regeringen 8 400 000 kronor att användas inom ramen för nämnda FoU-program. Av dessa medel disponerar fiskeristyrelsen 6 400 000 kronor.

För att komma till användning utvärderas, analyseras och sprids resultaten från monitoringverksamheten, beståndsuppskattningarna och fångstanalyserna.

Fiskeristyrelsen följer relevant forskning inom landet samt sammanställer och offentliggör dessa resultat. Detta sker inte samlat inom fiskeristyrelsen utan inom ramen för laboratoriernas verksamhet. Laboratorierna anger i verksamhets-

planerna de rapporter som har publicerats. Härutöver publicerar sötvattenslaboratoriet en informationsserie som behandlar frågor inom området.

Inom fiskeristyrelsens undersökningsenhet finns i dag totalt 72 åa fördelade enligt följande.

RESURSER I ÅRSARBETSKRAFTER (åa) INOM U-ENHETEN

Funktion	Antal åa	Åa finansierade via förvaltningsanslaget E1
Central ledning	3	2
Havsfiskelaboratoriet	23	16
Sötvattenslaboratoriet	26	13
Älvkarleby försöksstation	9	0
Kälarne försöksstation	11	1
Totalt	72	32

En stor del av utgifterna finansieras via sakanslag och genom externa medel. Av nedanstående tabell framgår hur stor del av verksamheten vid de olika verksamheterna som finansieras genom externa medel.

ANDEL AV RESURSFÖRBRUKNING SOM FINANSIERAS MED EXTERNA MEDEL, I PROCENT

Funktion	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88
Havsfiskelaboratoriet	24	20	19	14	13
Hydrografiska* laboratoriet	39	38			
Sötvattenslaboratoriet	53	56	56	59	60
Älvkarleby försöksstation	46**	44**	100	100	100
Kälarne försöksstation			47	37	43

* överfört till SMHI

** gemensam redovisning för Älvkarleby och Kälarne

Av tabellen framgår att andelen extern finansiering har ökat vid sötvattenslaboratoriet de senaste åren, medan förhållandet har varit det motsatta vid havsfiskelaboratoriet. Under innevarande budgetår har dock ett antal externfinansierade projekt startats vid havsfiskelaboratoriet.

Vad gäller Kälarne försöksstation utgjorde förvaltningsanslaget för stationen budgetåret 1987/88 4,2 miljoner kronor. Av detta utgjorde 95 % utgifter för lokalkostnader. Förvaltningsanslaget bekostade en tjänst.

2.3.1.1.1 Havsfiskelaboratoriet

Havsfiskelaboratoriet är indelat i tre sektioner, nämligen sektionerna för pelagisk fisk, bottenfisk och databearbetning. Personalen cirkulerar ofta mellan sektionerna. Ungefär hälften av de anställda är forskare.

De totala utgifterna för havsfiskelaboratoriet var för budgetåret 1987/88 drygt 8 miljoner kronor. Verksamheten är till huvudsaklig del anslagsfinansierad (ca 86 %). Anslagen går främst till löner och resor. SMHI ersätts för hydrografiska data via anslag. Fördelningen mellan de olika finansieringskällorna framgår av tabellen nedan.

FINANSIERINGSÖVERSIKT FÖR HAVSFISKELABORATORIET, FÖRDELNING I % FÖR BUDGETÅRET 1987/88

<u>Finansiering</u>	<u>%</u>
E 1. Fiskeristyrelsen	75,0
E 3. Främjande av fiskerinäringen	12,0
E 10. Ersättning för intrång i enskild fiskerätt m m	0,1
Bidrag från AMS	6,0
Övrig extern finansiering	7,9

Fiskeristyrelsen har formulerat ett antal mål för havsfiskelaboratoriets verksamhet. Dessa mål är att på vetenskaplig grund

- göra prognoser om fiskefångster,
- ge biologiska råd om fisk och fiske,
- värdera biologiska effekter av olika fiskemetoder och redskap,
- bedöma faktorer i miljön som påverkar fisket samt
- ge bedömningsgrunder för odling av kommersiella arter.

Laboratoriets arbetsprogram är indelat i sju målområden. Dessa är i sin tur indelade projektvis. Nedan redovisas målområdena och en ungefärlig fördelning av resurserna mellan målområdena.

FÖRDELNING AV RESURSER MELLAN MÅLOMRÅDEN VID HAVSFISKELABORATORIET

<u>Målområde</u>	<u>% av resursförbrukning</u>
Beståndsuppskattningar	50
Speciella fiskundersökningar	10
Skaldjursundersökningar	10
Miljöundersökningar	10
Akvakultur	2
Redskapsundersökningar	2
Övrigt (inkl adm)	16

Integrationen mellan de första tre målområdena är stor.

Havsfiskelaboratoriets verksamhet är till stor del styrd av arbetet med att ta fram underlag för internationella förhandlingar om fiskekvoter.

De uppgifter om fiskbestånden som havsfiskelaboratoriet och motsvarande organ från övriga medlemsländer inom International Council of the Exploration of the Sea (ICES) tar fram sammanställs och utgör underlag vid förhandlingar om fiskekvoter.

En förutsättning för att Sverige skall kunna vara medlem i ICES, och därmed delta vid förhandlingar om fiskekvoter, är att Sverige bidrar med underlagsmaterial. Därmed kan sägas att havsfiskelaboratoriets huvudsakliga verksamhet är styrd av internationella åtaganden. Dessa åtaganden belägger en kapacitet motsvarande 75 % av verksamheten.

Andelen externfinansierad verksamhet anges av havsfiskelaboratoriet kunna komma att öka. Dessa resurstillskott skulle främst komma att omfatta miljö- och specialundersökningar, eftersom beståndsundersökningarnas omfattning inte väntas förändras i nämnvärd omfattning.

Fiskeriundersökningsfartyget Argos är en förutsättning för att undersökningsverksamheten och beståndsuppskattningarna skall kunna genomföras. Fartyget är i drift 42 veckor/år. Argos disponeras även av SMHI för att bl a på uppdrag av naturvårdsverket utföra arbete inom ramen för programmet för miljökontroll. Argos finansieras helt genom anslag. Utredningen har erfarit att fiskeristyrelsen har fått regeringens medgivande att i fortsättningen ta betalt för Argos tjänster.

2.3.1.1.2 Sötvattenslaboratoriet

Fiskeristyrelsen har fastställt mål för sötvattenslaboratoriets verksamhet. Verksamheten är helt projektnriktad och indelad i åtta målområden.

Nedan redovisas dessa målområden liksom en fördelning av resurserna mellan målområdena. Redovisningen avser endast årsarbetskrafternas fördelning. Kostnader för drift och utrustning anges inte. Detta innebär att bilden till viss del blir missvisande i jämförelse med motsvarande tabell som tidigare redovisats för havsfiskelaboratoriet.

Det målområde som mätt i åa är störst är fiskevård i speciella typsjöar. I kronor räknat är det mest resurskrävande målområdet egenskapskartering. Den största delen av kostnaderna vid försöksstationen i Kälarne kan hänföras till egenskapskartering.

FÖRDELNING AV RESURSER MELLAN MÅLOMRÅDEN VID SÖTVATTENSLABORATORIET

<u>Målområde</u>	<u>% av årsarbetskrafter</u>
Försurning/kalkning	16
AI	6
Kräfter	12
Fiskmärkning/beståndsanalyser	7
Rinnande vatten	9
Egenskapskartering	23
Fiskevård i speciella typsjöar	25
Samarbete med biståndsländer	2

Målområdet försurning/kalkning finansieras via medel från naturvårdsverkets anslag B 5. Åtgärder mot luftföroreningar och försurning. Sötvattenslaboratoriet svarar för den fiskeribiologiska delen av naturvårdsverkets och fiskeristyrelsens gemensamma ansvar för uppföljning av kalkning av sjöar och vattendrag. Inom försurningsområdet utgörs arbetet till största delen av inventering för att kunna bedöma hur försurningen påverkar olika fiskarter.

Målsättningen för området egenskapskartering kan enkelt uttryckt sägas vara att ta fram fiskmaterial som är anpassat dels för utsättning i sjöar, vattendrag eller vid kusten, dels för konsumtionsodling, dels för artbevarande. Laboratoriets huvuduppgifter i detta fall är att bedriva undersökningar inom det egna kompetensområdet och att samordna arbetet med andra intressenter på forskningssidan.

Verksamheten vid sötvattenslaboratoriet kan sammantaget sägas vara av mycket skiftande slag. Det förekommer monitoringverksamhet som innebär kontinuerlig och långsiktig mätverksamhet, fiskproduktion, nationellt forskningsansvar för vissa fisk-

arter m m. Verksamheten kan sålunda sägas bestå av både rutinmässigt arbete och insatser som kräver forskarkompetens.

Sötvattenslaboratoriet bidrar med expertkunskap till bl a utredningskontoren. Kontakterna med likartade nationella och internationella forskningsenheter är omfattande. Vissa projekt kräver tvärvetenskapligt samarbete.

Fiskeriförsöksstationerna i Älvkarleby och Kälarne är knutna till sötvattenslaboratoriet. Verksamheten vid försöksstationerna är uppdelad i delprojekt inom laboratoriets målområden rinnande vatten respektive egenskapskartering. Verksamheten vid försöksstationerna är mångsidig. Vid stationerna bedrivs således odling av fisk och fiskyngel som sedan säljs för att finansiera annan verksamhet, såsom forskning kring fiskevård i rinnande vatten, försöksverksamhet kring specifika fiskarter, metodutveckling rörande beståndsuppskattning m m.

Stationen i Älvkarleby finansieras helt genom fiskeavgifter och försäljning av fisk. I Kälarne utgör den anslagsfinansierade delen ca 57 %. Även från Kälarne sker en omfattande försäljning av fisk.

Sötvattenslaboratoriets totala utgifter var för budgetåret 1987/88 10,8 miljoner kronor. Drygt 39 % av verksamheten finansierades via anslag, som framgår av tabellen nedan.

FINANSIERINGSÖVERSIKT FÖR SÖTVATTENSLABORATORIET FÖR BUDGETÅRET 1987/88

<u>Finansiering</u>	<u>Andel i procent</u>
E 1. Fiskeristyrelsen	37,0
E 3. Främjande av fiskenäringen	0,5
B 5. Åtgärder mot luftföroreningar och förurning	2,0
Fiskeavgiftsmedel	16,0
Anslag för kalkningsverksamhet	11,0
Utrustning	17,0
Övrig extern finansiering	16,5

En av de största enskilda externa finansieringsposterna är fiskeavgiftsmedel. Denna typ av finansiering kan delvis jämföras med forskningsanslag.

Fiskeavgiftsmedel söks i konkurrens med forskningsinstitutioner eller likartad verksamhet. Då medlen söks, beslutas och tilldelas för ett år i taget kan det synas vanskligt att bedriva långsiktig projektverksamhet med relativt kortsiktig finansiering. I praktiken tilldelas påbörjade projekt medel årsvis, men det har aldrig hänt att ett projekt har behövt avslutas p g a att fiskeavgiftsmedel inte tilldelats.

2.3.1.2 Utredningskontoren

Fiskeriverket har utredningskontor i Luleå, Härnösand, Örebro, Jönköping, Kalmar och Göteborg. Kontoren är organisatoriskt knutna till fiskeristyrelsens enhet för fritidsfiske och fiskevård och utgör tillsammans med denna enhet en kompetensresurs framför allt i vattenmåls- och miljöfrågor.

Vid utredningskontoren är sammanlagt 34 personer anställda med följande fördelning: Luleå 8, Härnösand 10, Örebro 3, Jönköping 6, Kalmar 2 och Göteborg 5. Flera kontor har befattningshavare med hög akademisk kompetens.

Utredningskontorens verksamhet omfattar dels allmänna ärenden som t ex yttranden inom det geografiska ansvarsområdet vad gäller vattenlagen, miljöskyddslagen, fiskeregleringar och fiskevård, dels externt och internt finansierade uppdrag främst utredningar i vattenmål, dels särskilda uppdrag åt fiskeristyrelsen.

Utredningskontoren har vissa begränsade myndighetsuppgifter, men främst uppdragsverksamhet.

Verksamhetens inriktning är olika vid de olika kontoren. Kontoren i södra Sverige har i hög grad inriktat sig på miljöfrågor, medan kontoren i norr har en större inriktning mot vattenmålsfrågor.

Enligt företrädare för kontoren är det svårt att uttala sig om huruvida verksamheten i framtiden kommer att öka eller minska. Numera förekommer vattenmål i mindre omfattning än under den tid vattenkraften var under utbyggnad. En ökning av verksamheten kan dock förutses då åtskilliga äldre vattenomar enligt vattenlagen skall omprövas under 1990-talet. Fiskeriverket diskuterar för närvarande med kammarkollegiet om dessa omprövningar. Huruvida en omprövning kommer till stånd är dock beroende av kammarkollegiets resurser.

Utredningskontorens intressenter är framför allt kammarkollegiet som företräder det allmänna i vattenmål, domstolarna som prövar vattenmål och som beställer utredningar samt koncessionsnämnden för miljöskydd. Andra intressenter är fiskeristyrelsens enheter för fritidsfiskefrågor och utredningsverksamhet samt fiskenämnderna, liksom även bl a länsstyrelser och kommuner.

Utredningskontoren finansieras i varierande grad genom anslag, vilket framgår av nedanstående tabell.

UTREDNINGSKONTORENS ANSLAGSFINANSIERADE ANDEL AV RESURSFÖRBRUKNINGEN FÖR BUDGETÅRET 1987/88

<u>Kontor</u>	<u>Anslagsfinansiering</u>		<u>Totala utgifter</u>
Luleå	692 300 kr	11,3 %	6 137 000 kr
Härnösand	760 800 kr	24,3 %	3 145 000 kr
Jönköping	522 900 kr	38,7 %	1 350 000 kr
Örebro	517 100 kr	64,0 %	808 000 kr
Kalmar	482 900 kr	84,4 %	572 000 kr
Göteborg	791 000 kr	66,3 %	1 195 000 kr
Totalt	3 767 000 kr	27,3 %	13 811 000 kr

Då chefstjänsterna och en halv biträdestjänst är anslagsfinansierade påverkar detta i hög grad graden av anslagsfinansiering eftersom verksamhetsvolymen är olika stor vid kontoren. Vid de kontor där verksamhetsvolymen är liten blir självfallet andelen anslagsfinansiering hög. Kontoren i söder har en större andel av utgifterna täckta genom anslag än kontoren i norr.

2.3.2 Fiskenämnerna

Fiskenämnerna är sedan 1977 fiskeriverkets regionala organ. I Norrbottens län fullgör länsstyrelsen på försök fiskenämnens uppgifter t o m den 30 juni 1990. De stora sjöarna är verksamhetsmässigt fördelade på följande nämnder: hela Vänern hör till verksamhetsområdet för fiskenämden i Värmlands län, hela Vättern hör till området för nämnden i Jönköpings län medan hela Mälaren och hela Hjälmaren hör till nämnden i Västmanlands län.

Fiskenämden består av högst fem ledamöter och utses av länsstyrelsen för tre år. Av ledamöterna skall minst en vara väl förtrogen med yrkesfiskets frågor, minst en vara väl insatt i fritidsfiskefrågor och minst en företräda allmänintresset.

Fiskenämnernas uppgifter framgår av förordningen (1988:863) med instruktion för fiskeristyrelsen och fiskenämnerna. Där anges att varje fiskenämd inom sitt verksamhetsområde skall följa fisket, fiskodlingens och fiskevårdens tillstånd och utveckling och vidta eller hos fiskeristyrelsen föreslå åtgärder som behövs eller är lämpliga för att åstadkomma en ändamålsenlig utveckling inom dessa områden.

Fiskenämnerna skall på regional nivå verkställa statens politik vad gäller fiskerieringen (yrkesfiske och vattenbruk), fritidsfiske och fiskevården. Till ledning för sitt arbete har fiskenämnerna bl a treåriga handlingsprogram. Dessa är

utarbetade mot bakgrund av fiskeriverkets målplan som innehåller verksamhetsmål och planeringsinriktningar för de olika verksamhetsgrenarna hos både fiskeristyrelsen och fiskenämnderna. I fiskenämndernas handlingsprogram finns även länsvisa mål angivna. Nämnderna för årligen en dialog med styrelsen om länens program.

Vid fiskenämnderna finns sammanlagt 41,5 tjänster som är anslagsfinansierade. Av dessa är 24 länsfiskekonsulenter, d v s chefer för nämndernas kanslier. Vid en del fiskenämnder finns även i olika omfattning projektanställd personal.

Lantbruksnämnderna lämnar fiskenämnderna administrativ service enligt ett samarbetsavtal mellan fiskeristyrelsen och lantbruksstyrelsen.

Fiskenämndernas verksamhet är liksom fiskeristyrelsens uppdelad på tre huvudgrenar, nämligen fiskerinäringen, fritidsfisket och fiskevården.

Fiskenämndernas uppgifter inom fiskerinäringen omfattar bl a licensiering av yrkesfisket (enskilda eller fiskelag som bedriver fiske med båt), beviljande av fiskerilån, lånegarantier, lämnande av bidrag till säkerhetsutrustning ombord på fartyg samt skada på fasta redskap. Nämnderna lämnar även bidrag till drift och underhåll av fiskefyrar.

Syftet med att licensiera yrkesfisket är att avgränsa förvärvsfisket från andra former av fiske och skapa garantier för att det statliga stödet kommer yrkesfisket till del. Yrkesfiskelicensens funktion är att underlätta förmedlingen av statligt stöd genom att bestämma vilka fiskare som över huvud taget kan komma ifråga för sådant stöd. I viss utsträckning har licensen också haft en styrande funktion av fiske med vissa större redskap såsom t ex trålfiske.

Systemet med licenser medför att fiskenämnerna har ett visst kontrollarbete med loggboksuppgifter som ligger till grund för loggboksstatistiken. Vid insjöfiske förs inte loggbok, men i stället skall fångststatistik lämnas. Fiskenämnerna sammanställer och redovisar uppgifter till bl a fiskeristyrelsen och statistiska centralbyrån. Dessutom svarar fiskenämnerna för att statistikinsamling sker för fisket i kustområdena.

Fisketillsynen i länen handhas av tillsynsmän som förordnas av länsstyrelsen. Till fiskenämnernas uppgifter hör att uttala sig om behovet av tillsyn i yttrande till länsstyrelsen. Nämnderna kan medverka vid de kurser i fiskelagstiftning/fisketillsyn som genomförs.

Till fiskerinäringen hör även vattenbruk eller, med ett annat namn, fiskodling. En ansökan om fiskodling prövas både av fiskenämden och länsstyrelsen. Hos fiskenämden sker en prövning enligt fiskeriförordningen, medan länsstyrelsen gör en prövning utifrån miljöskyddslagen och naturvårdslagen.

De insatser som görs för fritidsfisket rör i huvudsak områdena biologi och ekonomi. Fiskenämnerna kan lämna bidrag till fiskevårdsåtgärder. Till fiskevårdsåtgärder hör exempelvis s k biotopvårdande insatser, fiskvägar, vegetationsröjning, lek- och uppväxtområden och fiskutsättningar. Fiskenämnerna svarar även för att utbildnings- och informationsinsatser görs för att öka förståelsen för fiskevård hos såväl vattenägare som fritidsfiskare.

Fiskevården i landet försvåras av att fiskerätten är upp-
splittrad på många delägare. Lagen om fiskevårdsområden tillkom för att minska olägenheterna av den splittrade fiskerätten. Det förutsätts att fiskevårdsområden bildas främst för samfällda fisken. Tidsfristen för ombildandet är satt till utgången av år 1990. Fiskenämnerna deltar i varierande omfattning vid arbetet med ombildningarna. Om en

kommun är vattenägare kan de kostnader som lantmäteriverkets förrättning ger upphov till delvis finansieras av staten genom bidrag.

Till fiskevård hör även kalkningsverksamhet. För sådana insatser används medel från miljö- och energidepartementets anslag B 5. Åtgärder mot luftföroreningar och förurning. Fiskenämderna ansöker hos fiskeristyrelsen om medel till sådan verksamhet. Arbetet med kalkning utförs i samarbete med kommuner och länsstyrelser.

I fiskenämdernas uppgifter ingår att informera och ge råd om fisksjukdomar och fiskdöd.

Fiskenämderna har ett länsansvar för att utredningar och undersökningar görs om fiske. Dessa skall i första hand genomföras av fiskeriverkets utredningskontor.

Vad gäller fiskerinäringen lämnar fiskenämderna statligt stöd från vissa sakanslag. Från anslaget E 3. Främjande av fiskerinäringen, disponerar fiskenämderna medel för fiske-tillsyn. Från anslaget E 4. Bidrag till fiskehamnar m m, kan fiskenämderna lämna bidrag till drift och underhåll av fiskefyrar. Från anslaget E 6. Bidrag till fiskets rationalisering m m, kan fiskenämderna lämna bidrag till säkerhetsutrustning och skada på fiskeredskap. Vad gäller anslaget E 7. Lån till fiskerinäringen, har beslut om lån, lånegarantier och statsbidrag till fiskebåtar (under 12 m) delegerats till fiskenämderna.

Fiskenämderna har kontakter med en rad myndigheter bl a, länsstyrelser, arbetsmarknadsverket, statistiska centralbyrån, lantmäteriverket, kustbevakningen, sjöfartsverket, skogsvårdsstyrelsen, naturvårdsverket, universitet och högskolor. I övrigt har nämnderna kontakt med kommuner, lands-ting, hushållningssällskap, yrkesfiskets organisationer,

fritidsfiskets organisationer och fiskevattenägarnas organisation.

För verksamhetsgrenarna fritidsfiske och fiskevård fastställer fiskeristyrelsen rambelopp inom vilka fiskenämndernas bidragsgivning sker utifrån anslaget E 11. Bidrag till fiskevård m m.

I följande tabell redovisas fiskenämndernas andel av berörda sakanslag under budgetåret 1987/88.

FÖRDELNING AV SAKANSLAG MELLAN FISKENÄMNDERNA OCH FISKERISTYRELSEN FÖR BUDGETÅRET 1987/88 I TUSENTALS KRONOR

	E 3	E 4	E 6	E 7	E 11
Fiskenämnderna	780	150	1 715	17 123	2 000
Fiskeristyrelsen	1 459	4 507	7 285	32 877	3 119
Totalt	2 239	4 657	9 000	50 000	5 199

Fiskenämndernas verksamhet finansieras huvudsakligen med medel från förvaltningsanslaget E 2. Fiskenämnderna, som under innevarande budgetår uppgår till drygt 9,5 miljoner kronor. Till följd av att kostnaderna för 1988 års avtal översteg den av regeringen fastställda utgiftsramen för statliga lönekostnadsökningar med 1 % disponeras dock endast 8,7 miljoner kronor av fiskeristyrelsen. Fiskenämnderna erhåller lönebidrag från arbetsmarknadsstyrelsen.

2.3.3 Statens jordbruksnämnd

Statens jordbruksnämnd är central förvaltningsmyndighet för pris- och marknadsregleringen på jordbrukets och fiskets områden samt är ansvarig myndighet inom totalförsvarets civila del för beredskapsförberedelser i fråga om livsmedelsförsörjning m m.

Nämnden har vidare tillsyn över regleringsföreningarna på jordbrukets och fiskets områden.

Jordbruksnämnden skall enligt sin instruktion särskilt ha hand om den pris- och marknadsreglerade verksamheten på jordbrukets och fiskets områden och därmed sammanhängande frågor om avsättning inom och utom landet av jordbrukets och fiskets produkter och vidare ha hand om råvaruprisutjämning för industrier som använder jordbruks- eller fiskeprodukter vid framställningen av färdigvaror.

Utredningar som hänför sig till nämndens uppgifter beträffande pris- och marknadsreglering och prisutjämning, samt utredningar och regleringar som hänför sig till varuutbytet med utlandet och till landets medverkan i internationella organisationer såvitt avser livsmedel, livsmedelsråvaror och jordbruksförnödenheter är andra viktiga uppgifter för jordbruksnämnden.

Jordbruksnämndens fisksektion hanterar fiskprisregleringen. En stor del av sektionens resurser används för registrering och kontroll av avgiftsuppbörd inklusive restitution av regleringsavgift. Den marknadsbevakande delen med ofta förekommande internationella frågor berör större delen av övrig verksamhet. Sektionen deltar i förberedelserna för överläggningarna på fiskets område samt även direkt i överläggningarna i rollen som experter.

Sektionen har totalt 8 årsarbetare, vars fördelning framgår av sammanställningen nedan.

- 1 Chef
- 2 är specialister på tekniska regleringsfrågor m m
- 1 är ansvarig för restitutionsutbetalningar, uppbördskontroll av prisregleringsavgift m m
- 2 arbetar främst med restitution av regleringsavgifter

- 1 är inspektör på fältet av prisregleringsavgifter och exportavgifter
- 1 är sekreterare för sektionen

2.3.4 Länsstyrelserna

Enligt 5 och 6 §§ fiskeriförordningen (1987:126) har fiskeristyrelsen respektive länsstyrelsen rätt att utfärda föreskrifter om fiskets vård och bedrivande. Gränserna för myndigheternas regelgivning har dragits dels geografiskt, dels efter vissa fiskarter. Länsstyrelserna kan utfärda regler för sötvattensområden och i kustområdet ut till i princip fyra nautiska mil från baslinjen. Vidare ankommer det på länsstyrelserna att besluta om regler för annan fisk än lax, öring och ål.

2.3.5 Svensk Fisk

Regleringsföreningen Svensk Fisk tillkom på statligt initiativ 1968. Föreningen har till ändamål att handha marknadsreglerande åtgärder i fråga om i Sverige ilandförd fisk, såsom köp och försäljning samt export. Föreningen har att iaktta de av statsmakterna antagna riktlinjerna för regleringsverksamheten på området samt följa de anvisningar som statens jordbruksnämnd meddelar inom ramen för dessa riktlinjer. Kostnaderna för Svensk Fisks administration beräknas för budgetåret 1988/89 uppgå till 6,4 miljoner kronor.

Svensk Fisk bedriver informationsverksamhet. Kostnaden för denna beräknas till ca 4 miljoner kronor för budgetåret 1988/89.

Svensk Fisk har 14 personer anställda. Dessutom arbetar tre fiskkontrollanter anställda av kontrollföreningen för ägg-

och mejeriprodukter (KMÄ) åt föreningen. Av sammanställningen nedan framgår de anställdas arbetsuppgifter.

2	personer	företagsledning
2	- "-	allmänna kontorsgöromål
2	- "-	bokföring och redovisning
2	- "-	överskottshantering
2,5	- "-	pristillägg och data
3,5	- "-	fiskkontroll
3	- "-	information och marknadsåtgärder

2.4 Swefisk

Swefisk, ekonomisk förening, bildades 1986 av Sveriges fiskares riksförbund, Sveriges fiskgrossisters riksförbund och de fiskareägda förstahandsmottagarna av fisk. Föreningen har i dag ca 80 medlemmar. Föreningen bildades efter att regeringen samma år beslutade att prisstöd skulle få lämnas endast till fiskare som levererar till förstahandsmottagare som deltar i en sådan organiserad samordning på fiskförsäljningens område som har godkänts av statens jordbruksnämnd. Jordbruksnämnden beslöt i november 1986 att godkänna Swefisk som samordnande organisation på fiskförsäljningens område.

2.5 Fiskberedningsindustri, fiskgrossister och förstahandsmottagare

Fiskberedningsindustrin i Sverige kan delas in i följande delar.

1. Filetering av sill och/eller torsk och andra fiskslag.
2. Vidareförädling (filéberedningsindustri) av filéad sill och/eller torsk till färdiga rätter och andra djupfrysade produkter (djupfrysningsindustri).

3. Konservindustri.

4. Rökerier och övrig beredning.

Ofta sker filetering i industrier som både kan hantera sill och torsk. Vanligt är att torskfiletering sker främst under första halvåret och sillfiletering under andra halvåret. Avsättningsproblem för sill har dock medfört ett lågt kapacitetsutnyttjande av sillmaskinerna. Sillfileteringen byggdes upp under slutet av 1970-talet då relativt goda avsättningsmöjligheter rådde på exportmarknaderna. Kapaciteten är i dagsläget avsevärt större än avsättningsmöjligheterna, även om en viss nedskärning skett de senaste åren.

Filéad sill respektive torsk utgör halvfabrikat vid framställning av tex inlagda eller konserverade sillprodukter respektive djupfryst torskfilé och färdiga rätter av torskfilé. Filéer avsätts dessutom direkt till konsumtion. Torskfilé steg fram till våren 1988 i pris som en följd av högre råvarupriser. Från denna tidpunkt har priserna på färdiga torskfiléer sjunkit kraftigt bl a genom att en stor del av försäljningen sker till extrapris. Torskindustrins problem är dessutom att importerad filé ofta har kunnat säljas till låga priser i landet. Detta hänger bl a samman med lägre råvarukostnader i vissa länder och direkta statliga subventioner till fiske och industri. Under det senaste året har det också funnits stora partier torsk lagrade i olika länder som sågats upp och sålts till konsument.

Av fiskberedningsindustrin (1985) är 36 företag placerade på västkusten, 14 på sydkusten och 8 på ostkusten. Antalet anställda i industrin var på motsvarande kuststräckor 1 744, 580 och 163, d v s sammanlagt 2 487 stycken.

Fileteringsindustrin är starkt koncentrerad till ett fåtal kommuner, nämligen Gotland (Visby), Karlskrona, Sölvesborg (Nogersund), Simrishamn, Varberg och Sotenäs.

Djupfrysningsindustrin vidareförädlar filé av torsk och annan fisk till konsumentförpackade djupfrysta fiskfiléer och färdiga rätter, t ex gratänger och fiskpinnar. Några av företagen baserar sin produktion på fiskfiléer som köps från fristående filéberedare, medan andra har egen produktion av filéer. De största företagen i denna gren av fiskbranschen är AB Findus i Bjuv och Foodia AB i Staffanstorps, som båda baserar sin produktion på inköpta fiskfiléer. Företag som baserar sin tillverkning av djupfrysta fiskprodukter på egen produktion av fiskfiléer är t ex Festab i Kungshamn, Fiskexporten AB i Skillinge, Väst kustfilé AB i Varberg samt Albert Svenssons Fiskexport AB i Karlskrona.

Konservindustrin producerar sill- och skaldjurskonserver, andra sillinläggningar samt fiskbullar och kaviar m m. De största företagen är Abba AB och Foodia AB. Dessutom finns ett tjugotal mindre och medelstora företag främst på väst- och sydkusten. Ett tiotal konservefabriker med huvudsaklig inriktning på sill finns på Klädesholmen i Tjörns kommun.

En speciell gren av konservindustrin är surströmmingsindustrin som är lokaliserad till norra delen av ostkusten.

Bland övrig fiskberedningsindustri kan nämnas fiskrökerier som producerar rökt och gravad laxfisk samt böckling och andra rökta produkter.

I Sverige finns ett 50-tal företag som kan betecknas som fiskgrossister och som har specialiserat sig på att sälja färsk fisk och skaldjur till butiker, restauranger och andra storhushåll. De största fiskgrossisterna är Malins Fisk AB och Allt i Fisk AB i Göteborg som båda är privatägda samt producentkooperativa fiskgrossisterna i Stockholm AB. En del företag kombinerar grossiströrelsen med annan verksamhet, t ex förstahandsmottagning eller beredningsverksamhet av olika slag samt export av fisk och skaldjur.

De fiskgrossister som inte själva är förstahandsmottagare köper sin fisk från förstahandsmottagare eller på fiskauktion. Eftersom det under en stor del av året är brist på många slag av vitfisk och skaldjur måste inköpen av svenskfångad fisk ofta kompletteras med en betydande import för att grossisterna skall kunna erbjuda sina kunder det sortiment som dessa efterfrågar.

För att sälja färsk fisk krävs en aktiv marknadsbearbetning eftersom färsk fisk inte alltid är en självklar del av sortimentet för t ex livsmedelsbutiker. Ätminstone de större fiskgrossisterna får ofta hjälpa sina kunder att utbilda kunniga säljare för butikernas fiskdiskar. På motsvarande sätt krävs hjälp med menyföreslag och recept till restauranger och storköket för att få dessa att ta upp fisk på matsedeln.

Av fiskets totala fångstvärde under regleringsåret 1987/88 (ca 730 miljoner kronor) såldes 56 % genom fiskarägda förstahandsmottagare, 24 % genom privatägda förstahandsmottagare och 20 % genom auktioner. Av totalt 89 förstahandsmottagare svarade de 21 största (årsomsättning över 10 miljoner kronor) för 81 % av fiskets totala fångstvärde regleringsåret 1987/88.

2.6 Vattenbruksnäringen

Produktionen inom vattenbruksnäringen, d v s odling av matfisk, kräfter och musslor, har ökat från 1 600 ton år 1983 till drygt 8 000 ton år 1988. Tillstånd finns för avsevärt större volymer. För närvarande är den tillståndsgivna delen ca 20 000 ton. Antalet företag med enbart matfiskodling uppgick år 1988 till 255. Härutöver fanns 131 företag med enbart sättfiskodling och 42 företag med såväl matfisk som sättfisk.

Regnbåge odlades år 1988 i 272 matfiskodlingar och 91 % av produktionen omfattade denna art. Produktion och försälj-

ningsvärde inom svenskt vattenbruk år 1988 framgår av nedanstående tabell.

**PRODUKTION OCH FÖRSÄLJNINGSVÄRDE INOM SVENSKT
VATTENBRUK ÅR 1988**

Art	Produktion, hel färskvikt, ton	Försäljnings- värde, milj kr
Regnbåge	6 783	171,1
Lax	363	9,5
Röding	77	tillsammans 17,5
A1	233	
Kräftor	3	
Musslor	858	0,9
Totalt	8 317	199,0

Vid sidan av fiskar odlas i svenska kustvatten i kommersiell skala också musslor. Dessa odlas extensivt på särskilda polypropylenband. År 1988 producerades i Sverige ca 900 ton musslor till ett värde av ca 0,9 miljoner kronor. Odlingen sker längs den norra delen av västkusten. Produktionen varierar kraftigt från år till år.

Förutsättningarna för odling av musslor längs västkusten är goda. Ett problem för närvarande är dock de giftproducerande algerna, som visat sig ha kvar sin giftighet under lång tid. I dag finns emellertid ett effektivt kontrollsystem för toxiner i musslor. De toxinproducerande algerna utgör dock ett hot mot musselodlingen och innebär för närvarande att musselodlingens utveckling måste ske med beaktande av denna risk.

Sydöstra Sverige är ett viktigt odlingsdistrikt för matfisk. Östergötlands, Kalmar och Blekinge län svarar således tillsammans för drygt 40 % av regnbågsproduktionen, trots att här endast finns drygt 15 % av odlingsföretagarna. Det omvända förhållandet gäller för norrlandslänen.

Vad som bl a kännetecknar den svenska matfiskodlingen, jämfört med t ex den norska, är de många små enheterna. Detta torde återspegla en av orsakerna till att svenskt vattenbruk inte följde med i den starka uppgång som skedde i övriga Norden under 1970-talet. Samtidigt finns i Sverige en större restriktivitet än i andra nordiska länder mot kassodling av fisk till följd av odlingarnas närsaltbelastning på odlingsvattnen. Beräkningar som gjorts på 1986 års odlingsstatistik visar att endast 15 företag hade en produktion över 50 ton, vilket i Sverige brukar betraktas som undre gräns för "optimal" odling. (Norska fiskeridirektoratet har satt gränsen vid 150 ton). Av de 15 producerande odlingarna över 50 ton fanns 14 i Götaland. Av dessa var 11 havsodlingar.

År 1986 var ett svårt år för den svenska matfiskodlingen. Marknadsläget har nu förbättrats markant. För närvarande råder det stor efterfrågan på laxartad fisk på världsmarknaden. Exporten av regnbåge uppgick år 1988 till drygt 4 000 ton, varav merparten till Japan. De tidigare svaga framgångarna torde bl a sammanhånga med bristande samordning i beredning, marknadsföring och distribution.

Sammanfattningsvis kan sägas att det inom ramen för miljökraven bör finnas förutsättningar för en fortsatt expansion av det marina vattenbruket i Sverige.

2.7 EG:s fiskeripolitik

EG:s gemensamma fiskeripolitik består av fyra operativa arbetsområden, nämligen tillträde till fiskevatten samt bevarande och skötsel av fiskebestånd, reglering av marknaden, strukturpolitik och internationella relationer.

Gemenskapens fiskezon är i princip öppen för alla fiskare inom Gemenskapen. Den omfattar 200 sjömil ut från Atlant- och Nordsjökusterna. Medlemsländerna har emellertid fått medgi-

vande att behålla upp till 12 sjömil ut från sina nationella kuster, inom vilka fisket är reserverat för deras egna fiskeflottor samt för fartyg från andra medlemsländer med traditionella rättigheter. Därutöver existerar ett licensierings-system i Gemenskapens regi för fisk av vissa hotade arter i ett område norr om England, utanför 12-milsgränsen. Systemet, som gäller under en 20-årig övergångsperiod, begränsar i praktiken fisket i området till ett bestämt antal brittiska, franska, västtyska och belgiska fartyg.

Fiskebestånden i Atlanten, Nordsjön, Irländska sjön och västra Östersjön bevaras och förvaltas enligt ett system med årliga totala tillåtna fångskvantiteter (TAC:s), som delas upp i fångstkvoter för berört medlemsland. Systemet är avsett att tillförsäkra varje medlemslands fiskeflotta relativt stabila fiskemöjligheter enligt vissa kriterier.

De åtgärder som vidtas för att bevara bestånden är baserade på vetenskapliga rön och består huvudsakligen av begränsningar för fisket i vissa zoner, minimimått för maskorna i fisknät och i vissa fall minimimått avseende ilandförd fisk. Regeringarna i de enskilda medlemsländerna är oförhindrade att vidta egna åtgärder för att bevara bestånden. Åtgärderna får dock inte vara diskriminerande mot andra medlemsländer.

Ett övervakningssystem finns etablerat, vilket bl a innehåller notifieringsplikt till EG-kommissionen av sådana särskilda nationella åtgärder.

Den gemensamma marknadsregleringen för fisk infördes år 1971 och var föremål för revision senast i slutet av år 1981. Den består i sina huvuddrag av standardkrav för marknadsföring och regler för producentorganisationer. De senare reglerna ger organisationerna möjlighet att bl a erhålla igångsättningsstöd, som delvis finansieras av Gemenskapen.

För de mest betydelsefulla fiskslagen fastställs sk orienteringspriser för varje fisksäsong. Likaså fastställs på gemenskapsbasis återtagspriser vid vilka fisk kan tas ur marknaden. Producentorganisationerna kan också, för att stabilisera priserna, själva inom vissa ramar fastställa prisgränser under vilka de inte köper medlemmarnas fångster.

Under vissa förutsättningar ersätts fiskarena för fångster som tagits ur marknaden. För vissa fiskslag finansieras denna ersättning i enlighet med regler som gäller för den Europeiska Orienterings- och Garantifonden (FEOGA).

Export av de överskott på fisk som uppkommer inom Gemenskapen kan främjas genom exportstöd. Detta skall utjämna skillnaden mellan priserna inom EG och på världsmarknaden. Exportstöd har, enligt vad utredningen erfarit, aldrig använts i relation till Sverige. Samtidigt fastställs referenspriser för vissa fiskslag och produkter avseende import till onormalt låga priser. När referenspriserna underskrids kan importen belastas med utjämningsavgifter varigenom kvantitativa begränsningar kan undvikas. Om tillgången inom EG är otillräcklig, kan tullar och avgifter på importen tillfälligt reduceras eller helt tas bort. Så sker för närvarande beträffande tonfisk och torsk.

Den gemensamma marknadspolitik för fisk tillämpas för Spanien och Portugal från den 1 januari 1986 med vissa övergångs- eller anpassningsarrangemang som syftar till att hjälpa dessa länder att genomföra sin integration i den gemensamma fiskeripolitiken.

De nya fiskezonerna, en ökande knapphet på fisktillgång och fångster samt behovet av att utveckla alternativa former för fiskets bedrivande har föranlett Gemenskapen att utforma en politik för att omstrukturera och modernisera fiskerinringen. Politiken förutsätter samordnande ansträngningar och åtgärder från medlemsländernas och Gemenskapens sida. De

sammanlagda kostnaderna för denna strukturpolitik uppgick år 1985 till ca 100 miljoner ECU.

Därutöver stöder den Europeiska socialfonden medlemsländernas utbildningsprogram för fiskare. Stödet syftar till att hjälpa fiskarena att kvalificera sig för alternativa sysselsättningar.

Den Europeiska Regionala Utvecklingsfonden och den Europeiska Investeringsbanken lämnar bidrag och lån för investeringar i infrastruktur såsom hamnar, förädlingsanläggningar och forskningsanstalter.

Sedan år 1976 har gemenskapen genom kommissionen exklusiv kompetens att handha internationella fiskeriförhandlingar. Fiskeriatvakt har slutits med ett antal tredje länder i syfte att möjliggöra för fiskefartyg i EG att fortsätta traditionellt fiske eller få tillträde till nya bestånd.

Såsom redovisats tidigare lades fiskepolitikens mål fast år 1978 genom att riksdagen antog propositionen (1977/78:112) med beskrivning av de grundläggande förutsättningarna för fisket.

Av de medel som statsmakterna ställt till fiskenäringens förfogande är prisregleringssystemet det centrala. Det nuvarande systemet, det s k normprissystemet, har tillämpats sedan regleringsåret 1981/82. Den statliga prisregleringen på fisk, som sådan, är emellertid av betydligt äldre ursprung.

Utredningens direktiv pekar på förhållandet att prisregleringen, efter att ha tillämpats i nuvarande ordning under en tioårsperiod, kan behöva ses över. Ett av motiven för detta anges vara de stora förändringar som skett i förutsättningarna för det svenska fisket. Dessa förändringar rör så pass betydande förutsättningar som fiskezonernas omfattning och fördelning, internationella handelsöverenskommelser, förskjutningar i bestånden, miljöaspekter samt en större rörlighet inom den svenska fiskeflottan.

3.1 Problem som framgår i utredningsdirektiven

En grundläggande förutsättning för en regleringsekonomi är självfallet att givna medel verkar så att uppställda mål nås i önskad utsträckning. Beträffande det nuvarande systemet

för prisreglering ifrågasätts huruvida så verkligen är fallet. Kritiker menar att prisregleringen motverkar en önskvärd successiv strukturrationalisering inom fiskenäringen. Systemet styr inte i tillräcklig utsträckning över fisket från olönsamt sillfiske till mera lönsamt torskfiske och fiske efter annan vitfisk. Man menar helt enkelt att prisregleringssystemet har en konserverande effekt på näringen.

En slutsats som dragits av företrädare för de administrerande myndigheterna är att en allt större del av tillgängliga medel inom regleringen används för statligt stöd i former som inte har någon anknytning till det ursprungligen beslutade regleringssystemet. Det som därvid främst kritiseras är stödet till öststatsexport samt stödet till ett rent industrifiske (foderfiske).

Av vad som framgår i utredningsdirektiven kan slås fast att regeringen anser att mål-medelhierarkin inom fiskepolitiken inte visar den kongruens som är nödvändig och som kan försvaras. Prisregleringssystemet tillfredsställer i dag måhända inkomstmålet inom fiskeripolitiken. Konsumentmålet, produktionsmålet och det regionalpolitiska målet uppfylls efter hand i allt mindre utsträckning.

Ett annat problem som direktiven pekar på är bedömningen av en kvalitativ och kvantitativ statlig administration av fiskenäringen i förhållande till näringens storlek och kapitalvärde. Vidare sägs att samhällets behov av reglering av fritidsfisket på lokal nivå inte framdeles bör vara en statlig angelägenhet. De lokala uppgifterna bör överlämnas till kommunerna.

3.2 Problem som anmälts från näringens intressenter

Innehållet i avsnitt 3.2 bygger på information i muntlig och skriftlig form som framförts till utredningen, bl a i samband med genomförda hearings.

3.2.1 Problem utifrån fiskarens utgångspunkt

Fiskenäringens och särskilt fiskarens problem är framför allt att sillpriserna fortsätter att vara låga. Härtill kommer att den sill som normalt efterfrågas av beredningsindustrin i Sverige och på exportmarknaden, d v s större storkärl, andelsmässigt sjunkit i fångsterna. Sill/strömming från Östersjön har till viss del exporterats i form av filé till främst Västtyskland. De låga priserna gör dock att beredningsföretagen har svårt att få lönsamhet i sillberedningen varför torskberedning framstått som ett alternativ. Fiskarena kan kort sagt inte få avsättning för sina sillfångster på den normala marknaden.

Torskfångsterna är vikande - även internationellt - vilket har drivit upp priserna. De svenska beredningsföretagen måste i allt högre grad konkurrera om torskråvaran med färskvarumarknaden och filéberedare på kontinenten. Detta har lett till att företagens kapacitetsutnyttjande sjunkit varigenom produktionen fördyrats och konkurrenskraften minskat gentemot importen av beredda produkter. Även detta förhållande besvärar fiskarena, som inte kan få tillräcklig säkerhet på längre sikt för sina leveranser.

Den alltmer besvärande råvarusituationen för torsk har medfört att EG temporärt sänkt importtullarna för torsk.

Eftersom vissa avräkningspriser är relativt låga och andra relativt höga under samma period tenderar prisregleringssy-

stemet att förstärka inkomstskillnader i stället för att utjämna dem. Jämförelsepriset dras ner av låga avräkningspriser samtidigt som fiskare som levererar till mottagare med höga avräkningspriser kompenseras fast de når marknadspriser som i stort överensstämmer med normpriset. På samma sätt får de fiskare som är knutna till mottagare med låga avräkningspriser inte full kompensation enligt intentionerna med systemet.

Dessa negativa effekter förutsågs till viss del när normpris-systemets utformning bestämdes. Kravet på en samordning av förstahandsmottagningen skrevs därför in i propositionen som en förutsättning för regleringen. Tanken var att en samordning skulle kunna åstadkomma en utjämning och en höjning av avräkningspriserna. Så har emellertid inte skett.

Problemet med samordningen kan delvis förklaras av de olika pris- och marknadsförhållanden som råder på olika kuststräckor. Den främsta orsaken till skillnaderna i avräkningspriser är att sillfångsten inte består av en enhetlig produkt, utan av flera olika produkter som har olika egenskaper, säljs på olika marknader, möter olika efterfrågetryck och därmed skiljer sig åt beträffande marknadspriset.

De svenska yrkesfiskarens landningar i Sverige och utomlands var under år 1988 230 000 ton. Den mest markanta förändringen de senaste åren är minskningen i landningarna vad beträffar sill/strömming för konsumtion och ökningen av landningarna av foderfisk. Foderfisket bekräftar således en påtagligt försämrad lönsamhet för sillfisket, bl a orsakad av en förändrad storleksfördelning. Ökade kvantiteter svår-såld, småfallen sill/strömming har levererats till djurföda och för produktion av fiskmjöl.

Ett annat problem som de yrkesverksamma fiskarena pekat på är svårigheten att differentiera fisket mellan fångster av sill och fångster av torsk. Beroende på förväntad förtjänst

och/eller förväntade fångster tenderar de delar av fiskeflottan med hög fångstkapacitet att koncentrera sina ansträngningar gentemot en och samma fiskart. Fiskarena har uttalat en tydlig oro för att en ytterligare vikande sillmarknad skall leda till en totalkoncentration på torskfiske med fara för utfiskning som följd.

Enligt fiskarens bedömning har nuvarande prisreglerings-system hjälpt till att skydda torskfisket från alltför kraftig och skadlig exploatering. Man ser därför stora problem framför sig beträffande möjligheten att få till stånd en önskvärd styrning av fisket utan stöd av särskild prisreglering på sill.

Pågående förhandlingar inom GATT och EFTA, liksom kommande förhandlingar med EG, syftar till att utveckla en handelspolitik länder emellan som så långt möjligt ger likvärdiga spelregler för aktörerna. De delar som särskilt analyseras är de interna regleringarna och olika typer av gränsskydd. För utomstående bedömare ter det sig självklart att utgå ifrån att de länder som deltar i de gemensamma förhandlingarna också på hemmaplan fullföljer överenskomna avregleringar samt borttagande av importrestriktioner. Utredningen måste emellertid anmäla att yrkesfiskarena uttrycker starka dubier över om så kommer att ske. Man poängterar sin inställning att det föreligger risk för att Sverige intar en framskjuten liberal hållning medan de starkaste konkurrentlänerna inte är lika snara att genomföra överenskomna avregleringar. Detta betyder att fiskarena trots undanröjda handelshinder inte kommer att kunna konkurrera på lika villkor.

Även om Sveriges Fiskares Riksförbund vid hearings pekat på vissa problem med nuvarande reglering anser dock riksförbundet att systemet i huvudsak fungerar tillfredsställande. Stödet till öststatsexport av sill och till foderfiske anses nödvändigt för att undvika ett alltför stort fiske efter

andra fiskslag. Större ingrepp i nuvarande reglering skulle enligt riksförbundet kunna leda till stora utslagningar av den nuvarande fiskeflottan.

3.2.2 Problem utifrån fiskberedningsindustrins utgångspunkt

De problem som representanter för beredningsindustrin har framfört vid hearings kan delas in i fyra huvudgrupper enligt nedan.

1. Problem som har att göra med hur fisket bedrivs; "fiskarerestriktionen".
2. Exporten försvåras genom tullar; "tullproblemet".
3. Exporten av råvara försvåras inhemsk beredning; "råvaruproblemet".
4. Prisregleringens utformning, inklusive det inhemska gränsskyddet, kan i vissa fall upplevas som störande för industrin; "prisregleringsproblemet".

Prisregleringen stöder enligt industrin export av oberedd sill och användningen av sill för fiskmjölsframställning, men fördyrar beredningsindustrins reguljära inköp av råvara genom att tvinga upp prisnivån med lägstapriser, som överstiger marknadspriserna. Stödet borde därför enligt industrin i första hand utgå för de kvantiteter som säljs på svensk färskvarumarknad och till svensk beredningsindustri. Stödet till öststatsexporten borde enbart utgå för beredda produkter, menar man från beredningsindustrins sida.

Beredningsindustrins problem, såsom de själva analyserar situationen, härrör från förhållandet att prisregleringen ger

fördelar för fiskarena men samtidigt konkurrensnackdelar för beredarna. Utöver detta betonas de internationella handels-hinder som ensidigt besvärar de svenska beredarna.

Signalerna från marknaden kan enligt vad som anförs från beredningsindustrin inte alltid tränga igenom prisreglerings-systemet. Detta leder till att landningarna inte i tillräcklig utsträckning påverkas av marknadens behov. Som exempel nämns att färskfiskmarknaden skulle behöva mer kolja, röd-tunga och torsk. Trots att det finns kvoter i tillräcklig omfattning kan fiske efter dessa arter ofta inte konkurrera med fiske av skrapfisk eller t o m sill för överskott, eftersom dessa fisken genom prisregleringssystemet blir mera attraktiva.

Ett annat exempel gäller räklandningarna, som ofta sker för sent i veckan för att de färska räkorna skall hinna fram till butikerna innan veckoslutförsäljningen börjar på torsdagen.

Lägstapriserna är enligt beredningsindustrin inte alltid tillräckligt marknadsanpassade och anpassas inte heller tillräckligt snabbt till ändrade förutsättningar. Ett mera flexibelt stöd till fisket skulle enligt industrin göra det lättare att ändra lägstapriserna så ofta som behövs för att på bästa sätt ta tillvara marknadens efterfrågan.

Prisregleringen måste enligt industrin framdeles stimulera fiskarena att landa i Sverige. Som det nu är subventionerar regleringssystemet landningar utomlands genom att prisregleringsavgift bara tas ut vid landningar i Sverige. Det gör att fiskaren kan landa fisken i Sverige när han behöver prisstöd och utomlands när han klarar sig utan stöd. Fiskets möjlighet att landa utomlands borde därför balanseras mot en möjlighet för industrin att köpa råvara utomlands. För närvarande krävs importlicens av jordbruksnämnden för sill och torsk.

Andra fiskprodukter än torsk som exporteras fördyras fortfarande av prisregleringsavgiften, vilket försvårar ett redan besvärligt konkurrensläge. För närvarande är det endast vid export av torskprodukter som prisregleringsavgiften återbetalas.

Ett kustnära och relativt småskaligt, men ändå effektivt fiske, som landar sina fångster ofta, är enligt industrin av största betydelse för färskfiskmarknadens, men också många beredningsföretags, råvaruförsörjning.

"Fiskarerestriktionen"

Fiskets bedrivande påverkas av vissa statliga förordningar om tider för fiskets faktiska bedrivande, av interna regler inom fiskarekåren och av att fisk är en biologisk resurs med mer eller mindre oberäknliga mönster i att låta sig bli fångad.

Exempel på interna regler är förbudet på västkusten att gå ut från hamn före kl 05.00 måndag morgon. Förbudet innebär att beredningsindustrin - i huvudsak sillindustrin - inte har tillgång till råvara förrän tidigast tisdag förmiddag. Eftersom stormar etc kan göra att fiske inte kan bedrivas under måndagen förekommer relativt ofta att leveranser till industrin kommer i gång först på onsdagen. Eftersom fredagen till stor del åtgår för översyn av maskinparken, städning inför helgstoppet etc blir enligt industrin i bästa fall produktionskapaciteten utnyttjad 3-3,5 dagar per vecka. Personalen anses dock ofta kunna sysselsättas tillfredsställande med annan verksamhet när sillråvara saknas, medan maskinparken anses bli oekonomiskt utnyttjad.

Från industrins sida har klargjorts att behovet av råvara i början av veckan inte är större än att ett fåtal fiskelag

skulle klara fångsten för industrins behov under någon dag. Ett jourssystem där varje fiskelag skulle beröras av fiske på söndagar endast 1 à 2 gånger per år borde kunna införas menar man från industrins sida. Industrin har upprepade gånger framfört att man är beredd att betala ett högre avräkningspris vid måndagslandningar. Förbudet kvarstår dock alltjämt.

Den kvantitativa regleringen vid import bör enligt industrins uppfattning helt slopas, men eventuellt kunna bibehållas vad gäller direktlandningar. För att förbättra utnyttjandegraden av maskinparken bör enligt industrin direktlandningar av sill från utländska fartyg tillåtas under den tid industrins behov är som störst.

Ett annat problem som industrin pekat på är säsongvariationerna i fisket, vilket framför allt gäller torskfisket i Östersjön. Under vintermånaderna samlar sig torsken i stora stim varigenom fisket underlättas, medan tillförseeln kan vara otillräcklig under andra tider. Som exempel på hur fångsten tidsmässigt fördelas kan tas år 1987.

<u>Kvartal</u>	<u>Fångst av torsk (ton)</u>	<u>Andel (%)</u>
1	17 500	39,5
2	13 800	31,1
3	5 400	12,2
4	7 600	17,2

Man räknar med att svensk industri kan ta emot cirka 40 000 ton torsk per år under förutsättning att leveranserna av råvara är jämnt fördelade under året. Under andra halvåret 1987 exporterades 2 900 ton färsk, oberedd torsk. Motsvarande siffra för första halvåret var 11 600 ton.

Under första halvåret bedriver en stor del av västkustens sk sillflotta torskfiske i Östersjön. På hösten bedrivs däremot fisket främst av fartyg hemmahörande på syd- och

ostkusten. Av dessa är en inte obetydlig del krok- och garnfiskare.

"Tullproblemet och råvaruproblemet"

Svensk beredningsindustri ligger enligt industrins egen uppfattning tekniskt långt framme, åtminstone vad gäller de större enheterna. Produktionen är vid dessa enheter effektiv och sysselsätter något hundratal personer i ofta sysselsättnings svaga regioner, t ex Kungshamn, Träslövsläge, Simrishamn, Karlskrona och Visby. Den inhemska marknaden är dock begränsad och med hänsyn till kvaliteten på produkterna skulle enligt beredningsindustrin en betydligt större export än för närvarande kunna realiseras om framför allt tullarna på EG-marknaden eliminerades eller kraftigt reducerades.

En konkurrens på lika villkor på EG-marknaden skulle - som industrin ser det - sannolikt medföra att industrierna kunde expandera och härigenom trygga en större avsättning av fisk. Den nuvarande situationen med stor råvaruexport medför både stor ryckighet i efterfrågan och otrygga arbetsplatser i land.

En tullreducering på EG-marknaden för i första hand beredda torskprodukter skulle enligt industrin avsevärt öka den svenska beredningsindustrins konkurrenskraft på exportmarknaden och därmed öka betalningsförmågan för råvaran, vilket skulle komma det svenska fisket till del.

De stora kontinentala filéfabrikerna kan göra helt andra marknadsdispositioner än de svenska som i stort sett är låsta till att avsätta på den svenska marknaden. Eftersom landningarna av torsk är ojämna i tiden med en topp under första kvartalet, måste enligt industrin en avsevärd andel av torsken beredas till frysta filéer.

Den inhemska marknaden för färska filéer är enligt industrin liten i förhållande till de fångster som kan påräknas. Prisnivån för färska filéer är dock högre än för frysta, vilket gör att fabriker med en högre andel färsk filé i produktionen kan betala ett högre råvarupris. Detta gör att export av råvara av fiskare i många fall ses som ett bättre alternativ än försäljning till en inhemsk beredare. För att få råvara tvingas då den svenske beredaren att bjuda ett pris som nära sammanfaller med priset för råvaran på exportmarknaden. Detta medför i sin tur att importpriset för fryst filé blir mycket konkurrenskraftigt jämfört med inhemskt fryst torskfilé, vars råvarupris baseras på färskmarknadspriset. Importen av fryst torskfilé är som tidigare nämnts helt fri från länder inom EG och EFTA. Vid import från andra länder uttas en importavgift på 45 öre/kg, vars nivå bör ställas mot ett importpris som uppgår till cirka 27 kr per kg (1,7 %).

Den svenska torskberedningens problem är enligt industrins uppfattning svårlösta så länge som torsk är en bristvara på världsmarknaden. Om tullättnader inte kan påräknas vid export till EG borde enligt industrin ett återtagande av de ensidiga koncessionerna gentemot EG från år 1972 tas upp till förnyad behandling. På den tiden var exportmöjligheterna för oberoedd sill det allt överskuggande problemet. Priset som Sverige fick betala var, menar beredningsindustrin, att den inhemska beredningen av fisk försattes i en ohållbar konkurrenssituation.

"Prisregleringsproblemet"

I Sverige är fiskefartygen mer sällan knutna till en viss beredningsindustri. I stället köper beredaren normalt fisken från en mottagare som även säljer till färskmarknaden och på exportmarknaden. Inom ramen för prisregleringen ställs enligt industrin krav som i princip är anpassade till färskfiskmarknadens behov.

Dessa krav kan enligt beredningsindustrin verka hindrande på en rationell mottagning av fisk direkt vid fabrik. Exempelvis krävs för färskvarumarknaden att fisken är förpackad i låda och sorterad. För sillindustrin skulle det vara mer rationellt att köpa hela laster med osorterad sill ("stor" resp "liten") och göra finsorteringen på land efter de behov som föreligger.

Från sillindustrins håll har ofta framförts att svensk industri får betala ett högre råvarupris än utländska köpare av sillråvara från Sverige. Detta skulle gälla trots att lägstapriserna är desamma. Förklaringen är att det normalt landas mer sill i Sverige än den svenska marknaden har behov av. Det som inte går att sälja på hemmamarknaden exporteras till priser som ligger under dem som tillämpas i Sverige. Eftersom pristillägg bara utgår för sålda kvantiteter gör mottagaren stora ansträngningar att få varan såld. Från industrins sida menar man att de utländska kunderna också härutöver ges en rad andra fördelar. Som exempel på sådana favörer anges långa krediter, övervikter och reducerade transportdebiteringar.

3.2.3 Problem som anmälts från regleringsansvariga

De problem som framförts av de regleringsansvariga, främst från jordbruksnämnden, kan sammanfattas enligt följande.

Avräkningsprisernas samband med försäljningspriserna är för vissa betydelsefulla mottagare svagt. Nu gällande normpris-system förutsätter ett direkt samband mellan marknadspriser och avräkningspriser och att konkurrens föreligger mellan mottagarna att få köpa fiskarens fångster. Skall normpris-systemet upprätthållas måste marknadspriserna klart avspglas i avräkningspriserna.

Debitering av kostnader som mottagaren bestrider för fiskarens räkning är sällan kalkylerade utan oftast överenskomna utan samband med den verkliga kostnaden. Prismätningen blir härigenom felaktig.

I företag med både mottagning av fisk och vidareförädling har kontrollen av eventuell kostnadsöverföring från förädlingsdel till mottagningsdel skett mycket sparsamt. Uppenbarligen kan här kostnadsövertagningar ha skett som medfört att regleringsmedel i form av pristillägg fått betala en olönsam beredning av t ex sill. Om inte en bättre bevakning av kostnadsfördelningen inom företag med flera funktioner kan ske är det enligt regleringsansvariga tveksamt om ett system med rörliga pristillägg kan fortgå. Härtill bör enligt de regleringsansvariga statsmakterna kunna kräva som villkor för prisstöd att företagets bokföring är ordnad på ett sådant sätt att de olika funktionerna särredovisas.

Gemensamt för hela problemställningen är, enligt de regleringsansvariga, att det måste på ett klarare sätt än hittills framgå vilka krav som systemet ställer på de olika aktörerna om det skall fortvara.

3.2.4 Problem utifrån statsmakternas utgångspunkt

Bakgrunden till de internationella problem som föreligger är bl a följande.

På förslag från EFTA:s parlamentariker beslöt EFTA:s ministerråd i juni 1988 att tillsätta en statssekreterargrupp för att undersöka konkreta förslag till liberalisering inom fiskesektorn. Vidare beslutades om en skyndsam studie över de enskilda EFTA-ländernas statsstöd till fisket och att gruppen skulle avge en slutrapport i juni 1989. Innehållet i slutrapporten redovisas i kapitel fem.

Utredningen inom EFTA har föranletts av det förhållandet att fisk inte omfattas av EFTA-konventionens bestämmelser om frihandel. Undantagna från frihandel är således i princip all "oberedd" fisk (d v s färsk, kyld, fryst, saltad, torkad eller rökt fisk m m). Frysta fiskfiléer omfattas dock av konventionens bestämmelser liksom fisk och skaldjur m m, som beretts eller konserverats. De från konventionsbestämmelserna undantagna produkterna återges i en bilaga till konventionen.

Den svenska regeringen har vad gäller ovanstående utredning inom EFTA intagit följande position.

Det svenska fisket, som för närvarande har en god men något sårbar resursbas, är fortfarande inne i en omställningsprocess efter förlusten av de traditionella fiskeområdena i Nordsjön.

De ensidiga koncessionerna sedan år 1972 gentemot EG har haft stort inflytande på fiskberedningsindustrins utveckling. Sverige har en stor nettoimport av fiskprodukter, men begränsad export till EG-marknaden. EG upprätthåller i stor utsträckning tariffärt och annat skydd mot svensk fiskeexport. EG-tullarna för beredda fiskprodukter varierar mellan 10 och 30 %.

Mot denna bakgrund är det ett primärt svenskt intresse att få till stånd största möjliga frihet från tullar och andra handelshinder på EES-basis (EG-EFTA-området). Full liberalisering begränsad till EFTA innebär stor konkurrens från två stora och resursstarka fiskexportörer (Norge och Island) samtidigt som den för Sverige viktigaste exportmarknaden - EG - förblir skyddad.

Fiskeripolitikens övergripande mål kan, som framgått av det tidigare, delas upp i följande fem delmål, nämligen:

- Produktionsmål
- Effektivitetskrav
- Inkomstmål
- Regionalpolitiskt mål samt
- Konsumentmål

De olika delmålen är snarlika dem som förekommer inom jordbrukspolitiken. Den avgörande skillnaden mellan näringarna är emellertid att landets försörjning med fisk - till skillnad från försörjningen med jordbrukets produkter - till övervägande delen baseras på import samtidigt som näringens exportandel är betydande. En annan skillnad är att prisbildningen på fisk i större utsträckning sker inom ramen för vad världsmarknaden tillåter och inte genom en skyddande högrislinje.

En annan avgörande skillnad är att fiskenäringen endast sysselsätter omkring 4 000 personer. Vinsten av en hård rationalisering - som eventuellt får betydande negativa regionalpolitiska återverkningar - har därmed mindre betydelse för folkhushållningen.

I det följande ges de olika delmålen inom fiskeripolitiken en kort beskrivning. Därefter görs ett försök att beskriva de olika delmålen inbördes förhållanden, hur delmålen sins-

emellan kommit att prioriteras över tiden samt hur väl dessa delmål uppnåtts genom den förda fiskeripolitiken.

4.1 Redovisning av delmålen och deras innebörd

Produktionsmålet innebär att en lönsam och stabil avsättning skall vara avgörande för fångstens omfattning. Detta skall ske inom de gränser som en ansvarsfull hushållning med fisketillgångarna medger. Avvägningen av det svenska fiskets omfattning bör enligt målsättningen ha som utgångspunkt en långsiktig bedömning av utvecklingen av importpriserna relativt kostnaderna för att tillhandahålla svenskfångad fisk av samma slag. Fiskets inriktning bör så långt som möjligt anpassas till efterfrågan inom landet så att en god balans uppnås mellan tillgång och efterfrågan.

Effektivitetskravet innebär att fiskenäringen skall arbeta så rationellt och effektivt som möjligt. Endast genom en fortlöpande effektivisering av näringen är det enligt målbeskrivningarna möjligt att förena inkomstmålet med det konsumentpolitiska målet. Kravet på effektivitet gäller inte bara själva fisket utan i lika hög grad omhändertagandet av fångsterna liksom beredningen och distributionen av fiskprodukterna.

Inkomstmålet innebär att man skall eftersträva sådana villkor för fisket att de som är sysselsatta i ett rationellt bedrivet yrkesfiske kan uppnå en med jämförbara grupper likvärdig ekonomisk och social standard.

Det regionalpolitiska målet innebär att vid avvägning av fiskets omfattning och inriktning hänsyn måste tas till kravet på sysselsättning i de kust- och skärgårdsområden där fiskenäringen har stor regionalpolitisk betydelse. En sådan strävan får dock enligt målbeskrivningarna inte leda till

att det uppstår företag som inte har förutsättningar att bedriva rationellt fiske.

Konsumentmålet innebär att konsumenterna bör ha tillgång till fisk av god kvalitet till rimliga priser.

4.2 Delmålens inbördes förhållanden

Fiskeripolitiken har en komplext sammansatt målformulering. De fem ovan redovisade delmålen kan knappast nås med samma medel. Delmålen är oklara i sina formuleringar, till vissa delar motstridiga. Medel som verkar för att nå ett visst delmål påverkar negativt måluppfyllelsen för ett annat. Sålunda torde inkomstmålet hämma effektivitetskravet men också motverka konsumentmålet.

Enligt utredningens förutsättningar skall statsmakternas övergripande mål för den svenska fiskeripolitiken ligga fast. Därmed är också sagt att alla de fem delmålen skall beaktas vid en eventuellt ändrad inriktning av förutsättningarna för fisket.

Från statsmakternas sida har inte angetts att något av delmålen har företrädare framför något annat. I praktiken måste det dock på goda grunder kunna hävdas att inkomstmålet hittills prioriterats. Mest tydligt framstår detta genom det omfattande prisstöd som tilldelas ett sillfiske, långt utöver vad det inhemska behovet förutsätter.

Om inkomstmålet i praktiken kan hävdas ha varit prioriterat under de år prisregleringssystemet tillämpats torde motsatsen gälla för konsumentmålet. Detta belyser också ett av huvudproblemen med varje reglering. Konsumenternas styrsignaler når inte fram till producenterna. Den del av marknadsmekanismen som parar ihop konsumentviljan med producentintresset sätts ur spel.

Ytterligare ett exempel på delmålens negativa inbördes förhållanden är effektivitetskravet - i en övergripande mening - ställt mot det regionalpolitiska målet. Uppenbart är att ett relativt ringa antal effektiva trålare kan förse den svenska marknaden med erforderlig kvantitet fisk på ett sätt som helt förtar möjligheten till en levande skärgård med varierad sysselsättning.

Enligt utredningens mening finns det anledning att ifrågasätta om inte en inbördes prioritering av delmålen borde genomföras.

4.3 Måluppfyllelse i praktiken

Med den målsättning som gäller för produktionen borde eftersträvas ett fiske vars avsättning kan ske inom landet till högst långsiktiga världsmarknadspriser eller som kan exporteras lönsamt utan subventioner. Stödet borde därmed utformas på sådant sätt att denna inriktning uppnås. Beträffande sillen torde normalt världsmarknadspriset understiga de svenska priserna, varför sillfisket borde inskränkas jämfört med en fångst år 1986 på ca 90 000 ton, år 1987 på ca 70 000 ton och år 1988 på ca 60 000 ton. Även en långsiktig bedömning ger för handen att sillpriserna internationellt kommer att förbli pressade.

Detta synsätt leder fram till att regleringen enligt statsmakternas intentioner mer borde ta formen av ett konjunktur- och garantistöd sedan den långsiktiga strukturen uppnåtts. Sverige bör inte fiska sådana fiskslag som långsiktigt blir billigare att importera. Ett permanent stöd till sillfisket (här inkluderat stödet till öststatsexport och foderfisk), som det nuvarande, strider mot detta synsätt.

Under hela den tid normprissystemet varit i kraft har jämförelsepriserna på sill legat lägre än normpriserna varför

höga pristillägg stadigt har utgått för sill. Detta har skett trots att normpriserna för sill har hållits tillbaka relativt andra fiskslag. Utvidgningen budgetåret 1987/88 av stödet till att också omfatta export till statshandelsländer samt stöd till foderfiske måste anses strida mot produktionsmålsättningen.

Inkomstmålet och effektivitetskravet bör behandlas i ett sammanhang eftersom inkomstmålet förutsätter ett rationellt bedrivet fiske.

Exempel på rationellt sillfiske är fiske med ståltrålare. Nybyggnadspriset för en sådan trålare med 25 m längd och kvalificerad utrustning varierar mellan 10 och 20 miljoner kronor. Större delen av västkustens sillfångster tas med sådana fiskefartyg.

Under en stor del av året uppbärs av dessa trålare betydande prisstöd genom att fångstandelen sill är stor. De 20 största fartygen bland heltidsfiskande lag på västkusten med inriktning på sillfiske (fartyg med mer än 100 bruttoton) uppbär regleringsåret 1985/86 drygt 11 miljoner kronor i pristillägg, d v s cirka 20 % av totalt utbetalade pristillägg detta år. Regleringsåret 1986/87 var motsvarande siffror 14 fartyg med 5,7 miljoner kronor i pristillägg, d v s 15 % av totalt utbetalda pristillägg. Regleringsåret 1987/88 var motsvarande siffror 7 fiskelag med 5,7 miljoner kronor i pristillägg, vilket utgjorde 10 % av totalt utbetalda pristillägg. Nämda fartyg representerar det absolut modernaste som i dag går att få såväl i Sverige som utomlands. Statssubventionerade lågräntelån samt direkta subventioner utgör delar av finansieringen. En väsentlig del av fångsterna exporteras.

De senaste åren har det goda torskfisket i Östersjön inneburit att prisstöden till många större fartyg under vårmånaderna varit obetydliga. Samtidigt som inkomsterna på

nämnda fartyg legat högt har dessa fartyg genom olönsamt sillfiske under senare delen av året erhållit prisstöd, som vissa år har uppgått till uppåt 100 000 kronor per man eller mer. För dessa fartyg har inkomstmålet ofta uppnåtts före prisstöden.

Ett annat exempel på en obalans i regleringssystemet, sett främst utifrån inkomstmålet, är att kostnaderna för att bärga en viss fångst inte direkt påverkar prisbildningen. En fångst som krävt omfattande resurser kan till slut betinga ett lågt pris. Det motsatta förhållandet är inte heller ovanligt, där fiskarena kan få ut höga priser för en relativt lättillgänglig fångst.

På andra sidan finns det på samtliga kuststräckor fiskare som måhända själva anser att de bedriver ett rationellt fiske fast i liten skala, som dock vid jämförelse med ovan nämnda fartyg driver ett fiske som bör betraktas som mindre rationellt eller t o m orationellt. Fartygen är små, ej sällan gamla och ofta bedrivs bara endagsfiske. Om de effektiva sillfartygen skulle utgöra måttstock bör, enligt inkomstmålet, accepteras att dessa andra fiskare har låga inkomster. En sådan slutsats kan dock rimligen inte vara korrekt om den regionalpolitiska målsättningen skall uppfyllas.

Skrivningarna rörande inkomstmålet i 1978 års proposition om riktlinjer för fiskeripolitiken är allmänt hållna. Det är svårt att konkretisera målen, t ex vad gäller de krav på rationalitet som skall ställas. Vidare är det svårt att mäta inkomsterna och göra rättvisande jämförelser med andra grupper.

Det regionalpolitiska målet inom prisregleringen har bl a tagit sig uttryck i att ett fraktstöd utgått till strömming och torsk på norra ostkusten.

Mot bakgrund bl a av att fisket gått tillbaka på syd- och ostkusten har fr o m regleringsåret 1987/88 ovannämnda fraktstöd ersatts av ett regionalt pristillägg på syd- och ostkusten för sill och på norra ostkusten även för torsk. Det regionala pristillägget, som utgår med olika öresbelopp per kg på sydkusten respektive södra och norra ostkusten, har för regleringsåret 1987/88 kostat drygt 4 miljoner kronor. Stödet har fortsatt regleringsåret 1988/89 till en kostnad av ca 4 miljoner kronor och har för regleringsåret 1989/90 beräknats till ca 5,5 miljoner kronor. Det tidigare fraktbidraget på norra ostkusten var maximerat till 1 miljon kronor regleringsåret 1986/1987, vilket innebar att stödet fick reduceras under slutet av regleringsåret. Det regionalpolitiska målet kan således sägas ha lyfts fram de senaste regleringsåren.

En bedömning av måluppfyllelsen beträffande konsumentmålet bör utgå från konstaterandet att av fiskkonsumtionen utgörs endast cirka 40 % av svenskfångad fisk. Med den stora import som förekommer, främst av beredd fisk, blir denna prisledande i Sverige. Under de senaste åren har torskpriserna i huvudsak dikterats av priserna inom EG. Genom att exporten är fri blir denna, åtminstone vid höga priser, styrande för prisnivån på färsk torsk även i Sverige. Vid låga priser finns i nuvarande reglering en nedre gräns, genom tillämpningen av lägstapriser, varigenom fiskaren erhåller pristillägg som compensation. Det bör framhållas att fiskerinäringen inte accepterar att en övre prisgräns sätts till skydd för konsumentintresset, vilket gör att det s k konsumentintresset vad gäller fiskpriset till stor del blir illusoriskt.

Om det svenska fisket skulle vara inriktat enbart på den inhemska marknaden skulle antalet fiskare minska kraftigt eftersom framför allt sillfisket och kanske på sikt i viss mån även torskfisket skulle behöva skäras ned. Samtidigt skulle detta innebära att underlaget för servicen kring

fisket drastiskt skulle minska, varigenom fisket i stora delar av landet skulle omöjliggöras.

De regionala aspekterna på fisket skulle med en sådan inriktning i stor utsträckning få utgå. De analyser som gjorts visar som nämnts att de största enheterna, som i hög grad bidrar till avsättningsproblemen för sillen, samtidigt också erhåller de största stödbeloppen. Dessutom har tillämpats inom bl a sillfisket en intern - kartellliknande - fördelning av fångsterna som gör att fartygen inte tillåts utnyttja sin kapacitet fullt ut. Detta innebär i sig slöseri med resurser.

4.4 Slutsats av målanalysen

Effekterna av den förda fiskeripolitiken visar att statsmakterna har varit betydligt generösare mot viss typ av fiske än vad målen anger. Målen bör enligt fiskeriutredningen mer ta fasta på de övergripande avsikterna med statens inblandning i näringen, nämligen att den svenska marknaden skall försörjas med fisk som efterfrågas av konsumenterna. Som en följd av detta måste vissa - emellertid inte alla - av staten garanterade medel som nu ges till näringen bibehållas.

Det är också uppenbart att staten måste se till att en fortlöpande strukturrationalisering av fiskenäringen kan ske i ordnade former, bl a genom att staten garanterar medel som gör det möjligt för fiskare att successivt modernisera sina redskap eller att lämna sin yrkesutövning under socialt acceptabla villkor. Vidare förefaller det enligt fiskeriutredningen rimligt att prioriteringen av delmålen ändras så att konsumentmålet sätts främst.

5.1 Effekter av gällande prisreglering

Det torde inte vara en överdrift att karaktärisera 1978 års fiskeripolitiska beslut som en kompromiss mellan tre olika viljor; statens, yrkesfiskarens och konsumentens. Kompromissen vilar på en sammansatt målsättning där de olika delmålen ger utrymme för vida och motstridiga tolkningar.

Statens vilja, manifesterad i de medel som ställs till förfogande och i jordbruksnämndens roll i prisförhandlingarna, är att yrkesfisket skall bedrivas effektivt, att yrkesfisket genom kvotregleringar skall vara långsiktigt uthålligt och att yrkesfisket skall kunna bedrivas inom regioner och på platser som delvis står och faller med en aktiv fiskenäring.

Yrkesfiskarens vilja kan närmast relateras till inkomstmålet. Självklart måste fiskarena ha en inkomst från sin verksamhet som samtidigt bär rörelsen och ger rimlig lön för mödan.

Konsumentens vilja är också självklar. Målet är att efterfrågad fisk skall finnas tillgänglig för konsumtion över hela landet till rimliga priser.

Som framgått av målanalysen är de fem delmålen som utgör grunden för gällande fiskeripolitik inte kongruenta. Delmålen är oklara i sina formuleringar och motverkar uppenbart varandra i vissa fall. Dessa svagheter har lett till att man

kan ifrågasätta om fiskeripolitiken, och därmed hela fiske-näringen, numera bedrivs på ett sätt som står i överens-stämmelse med riksdagens beslut från år 1978.

Det nu gällande normprissystemet togs i bruk budgetåret 1981/82. Systemet skulle ge ett sådant stöd till yrkesfisket att detta kunde bedrivas under sådana villkor att de fiske-ripolitiska målsättningarna från år 1978 uppfylldes.

Under de år normprissystemet varit i bruk har systemet visat sig vara möjligt att påverka från yrkesfiskarna i icke obe-tydlig omfattning. I dag finns medel i stödsystemet som knappast förutsågs av riksdagen år 1978. Så har t ex öppnats möjligheter för subventionerad öststatshandel. Ett fiske för animal konsumtion stöds. Särskilda regionalpolitiskt betinga-de fasta pristillägg för sill har införts. En betydande del av fångster som exporteras ges prisstöd.

Inget av dessa stöd ingår i de ursprungliga avsikterna med fiskeripolitikens mål. Alldeles klart blev detta mål formu-lerat utifrån den inhemska marknadens behov av fisk för hu-man konsumtion.

Konsekvensen av den beskrivna utvecklingen har blivit att stödet till den svenska fiskenäringen har förändrats till ett i praktiken omfattande stöd till ett olönsamt över-skottsfiske av sill.

5.2 Fiskets struktur och regionala fördelning under de senare åren

Antalet yrkesfiskare uppgick enligt 1976 års fiskeriinven-tering till 4 200 i hela riket vartill kan läggas omkring 2 500 s k binäringsfiskare. Enligt 1985 års fiskeriräkning hade antalet sjunkit till ca 3 900 yrkesfiskare och 800 binäringsfiskare. Nedgången faller så gott som helt på annat

fiske än trålfiske. Det s k "småfisket" med skötar, ryssjor och krok har således minskat kraftigt. Med fiskare, yrkesfiskare eller binäringsfiskare avser statistiska centralbyrån (SCB) förvärvsfiskare med minst 10 000 kronor i intäkt från fisket. År 1985 fördelade sig de ca 3 900 yrkesfiskarna, alltså de som har fiske som enda yrke eller som huvudyrke, enligt följande:

- Västkusten	1 600
- Sydkusten	900
- Ostkusten	1 100
- insjöar	250

Av dessa var drygt 40 % sysselsatta med trålfiske.

Antalet fartyg (skepp och båtar med en längd av 6 meter och därutöver) i saltsjöfiske uppgick år 1976 till ca 3 650. Av dessa var 448 på minst 25 bruttoregister-ton. Fram till år 1985 skedde en minskning till 3 350 respektive 424.

5.3 Fångsterna och förändringar i fångsternas sammansättning under de senare åren

Enligt regleringsföreningen Svensk Fisks statistik uppgick den i Sverige ilandförda kvantiteten fisk m m regleringsåret 1987/88 till nära 200 000 ton med ett avräkningsvärde (värde beräknat till avräkningspris, d v s till det pris fiskaren erhåller) om ca 730 miljoner kronor. Häri ingår viss del av insjöfisket.

Av kvantiteten svarade 1 094 licensierade fiskelag för 94 % och 719 fiskare med enskild licens för 3 %, medan återstående 3 % hänförde sig till fiskelag och fiskare utan licens. Vad gäller avräkningsvärde var motsvarande fördelning 87 %, 6 % respektive 7 %. Det licensierade lagfisket svarade

således för den helt övervägande delen av såväl landade fångster som avräkningsvärdet.

Fiskelagen fördelade sig på kuststräckor så att 489 lag tillhörde Västkusten, 256 Sydkusten och 349 Ostkusten. Motsvarande siffror för ensamfiskare var 95, 144 respektive 480. Avräkningsvärdena fördelade sig på kuststräckorna så att Västkusten svarade för 62 %, Sydkusten för 20 % och Ostkusten för 12 %. Betecknande för fisket är således västkustfiskarens dominans och att ostkustens andel av fiskelagen är hela 32 %, medan deras andel av avräkningsvärdet endast uppgår till 12 %.

Tillgängliga data beträffande det licensierade fisket visar att fisket på syd- och ostkusten haft en svagare utveckling än fisket på västkusten. På syd- och ostkusten har såväl sill- som torskfångsterna minskat kraftigt. De totala avräkningsvärdena var på dessa kuststräckor lägre under regleringsåret 1987/88 än under regleringsåret 1982/83.

På västkusten har sillfångsterna, i likhet med på syd- och ostkusten, minskat kraftigt medan däremot torskfångsterna ökat.

Bland heltidsfiskande lag har under senare år främst antalet sillfiskelag minskat starkt medan fiskeinriktningen övrigt fiske har ökat. Övrigt fiske är en heterogen grupp. På västkusten har antalet fiskelag som inriktar sig på fiske efter havskräfta ökat. Ökningen ligger här i huvudsak på mindre fartyg. Totalt sett har dock mindre fartyg minskat i antal medan större fartyg ökat.

Man bör kunna dra den slutsatsen att mindre fartyg i stor utsträckning gått över från sillfiske till övrigt fiske, medan större fartyg gått från sillfiske till fiskfiske - i huvudsak torskfiske - och kombinationsfiske efter i första hand sill och torsk. Detta visar att näringen i viss

utsträckning synes vara lyhörd för prissignaler, åtminstone om prisrelationerna under en längre period ändras på ett markerat sätt.

Överströmningen från sillfiske till torskfiske och till s k övrigt fiske är samtidigt en rörelse från prissvaga arter med statliga prisstöd till prisstarka arter med obetydliga prisstöd. Sillfisket, som erhållit betydande stöd under hela 1980-talet, började dock inte minska förrän prisuppgången på andra arter blev exceptionellt hög. En slutsats man bör dra härav är att alltför frikostiga statliga stöd kan verka konserverande.

5.4 Prisregleringens samband med export och import av fisk

I prisregleringssystemet ingår även fisk som landas i Sverige men som sedan exporteras, hel eller beredd. Härigenom påverkas jämförelsepriserna, och därigenom pristilläggen, direkt av marknadspriserna i utlandet.

Det får betraktas som tveksamt att exportpriserna skall få påverka jämförelsepriserna när det finns en koppling mellan stödet till fisket och konsumentintresset med en konsument-delegation direkt involverad i överläggningarna om stöd.

För färsk sill/strömming och torsk gäller att de inhemska priserna genom gränsskyddet kan hållas högre än exportpriserna. Konsumenterna får härigenom betala dels högre priser än vid fri handel, dels eventuellt stödjade priserna om de är låga vid export.

Importerad fisk ingår inte i prisregleringen. Däremot krävs importlicens för vissa fiskslag. För oberedd sill/strömming och torsk tillämpas vanligen sådan licens medan för andra fiskslag fri import råder i praktiken. För import av viktigare slag av frysta filéer kan tillämpas ett system med importminimipriser. Syftet med dessa är att undvika en kraftig prissänkning för motsvarande fiskslag fiskade av svenska fiskare.

Systemet med importminimipriser har aldrig praktiserats. Sannolikt kan det av handelspolitiska skäl tillämpas endast vid extremt låga importpriser, varför systemet inte kan sägas utgöra en integrerad del av prisregleringen.

5.5 Svagheter i normprissystemet

Meningen med normprissystemet är att det skall vara ett riktvärde för en ersättning som täcker fiskarens kostnader och ger dem en rimlig ersättning för arbetet. Av vad som ovan sagts framgår att fiskets effektivitet varierar mellan olika inriktningar och mellan olika fartygsstorlekar. Ett visst normpris kan därför inte sägas uppfylla inkomstmålet för alla fisketyper. Detta har också medfört att regleringen har tillförts nya element, t ex öststatsstödet.

En ytterligare svaghet i systemet är att det inte automatiskt beaktar den växlande fisktillgången. För såväl enskilda fiskare och fiskelag som för hela näringen kan också fångsterna i förhållande till gjorda insatser variera kraftigt. Är tillgången på fisk allmänt god kan tillförseln antas bli riklig och priserna låga varvid pristillägg utgår, trots att det ekonomiska utbytet av fisket mycket väl kan vara gott även utan pristillägg.

Är det å andra sidan ont om fisk - fångsterna blir små och fisken får sökas långt från hemmahamnen - blir tillförseln

sämlre och priserna höga varvid pristilllägg inte utgår trots att lönsamheten kanske är dålig.

5.6 Prisstöd till export

I nuvarande reglering har framför allt stödet till exporten av sill dragit stora kostnader. Det kan, som redan gjorts under punkt 5.4, diskuteras om export av fisk som landats i Sverige skall ingå i regleringen. När normprissystemet infördes hade exporten av fisk mycket liten betydelse (undantaget direktlandningar i utlandet som inte kunde inordnas i systemet) och det ansågs då onödigt att komplicera regleringen för att några tusen ton sill inte skulle få del av prisstödet.

Det är självklart inget inhemskt konsumentintresse att en stor del av prisstödet till fisket avser fisk som exporteras.

En avreglering av fiskexporten skulle sannolikt verka vitaliserande för den svenska beredningsindustrin samtidigt som fiskerinäringen mer skulle få anpassa sig till den svenska marknadens efterfrågan. Kanske skulle fångsterna av attraktiva fiskslag, som nu importeras, kunna öka om prisstödet till exporten slopades.

5.7 Fasta pristilllägg

Fasta pristilllägg utgår för vissa fiskslag för vilka normprissystemet inte ansetts tillämplbart. Fr o m regleringsåret 1981/82, då normprissystemet infördes, utgår fasta pristilllägg för makrill, råräka, långa och vissa slag av söt-vattensfisk samt, fr o m regleringsåret 1985/86, även för kokräka. Fasta pristilllägg utgår oberoende av uppnådda marknadspriser och någon anpassning av stödet sker således

inte löpande till marknadsprisernas utveckling. De fasta pristilläggen har i stort sett räknats upp i takt med normpriserna.

För att fasta pristillägg skall kunna motiveras utifrån inkomstmålet krävs att marknadspriserna ständigt, åtminstone i genomsnitt, är för låga och att stöd därför är motiverat. Något stöd för ett sådant synsätt finns inte. På t ex makrill och råräka har årsmedelpriserna regleringsåren 1981/82 - 1985/86 varierat betydligt mer än jämförelsepriserna för normprissatta fiskslag.

Systemet med fasta pristillägg måste därför ifrågasättas.

5.8 Internationella överenskommelser

5.8.1 Fiskvaror inom EFTA

Fisk, med undantag för konserver, frysta filéer och andra industriprodukter, ingår inte i EFTA-konventionen. Det innebär att gränsskydd i form av tullar och avgifter är tillåtet, liksom kvantitativa begränsningar. Sverige tillämpar vid import av fisk som nämnts ett licenssystem. För flertalet fiskslag gäller dock att licens inte behöver sökas vid import (s k "generell licens"). Om ett svårt avställningsläge skulle uppstå, kan dock för en stor mängd fiskslag licens komma att krävas. I praktiken har importlicens tillämpats för färsk sill och torsk. Jordbruksnämnden tar ställning från fall till fall om import är nödvändig. Importlicens beviljas bara för kortare tid, vanligen högst en månad.

Eftersom fisk inte ingår i EFTA-konventionen kan också statliga stödåtgärder tillämpas utan att de andra EFTA-länderna

kan framföra åsikter om snedvridning av konkurrensförhållandena.

I juni 1987 i Hamar antog enhälligt den parlamentariska EFTA-gruppen en resolution med innebörd att EFTA-ministrarna borde ta de nödvändiga stegen mot en fullständig liberalisering av den interna EFTA-fiskhandeln. Liberaliseringen borde kunna genomföras inom en tidsrymd på 2-4 år.

Vid EFTA-ministermötet i Tammerfors i juni 1988 antogs i princip parlamentarikernas förslag. Ministrarna beslöt att tillsätta en arbetsgrupp på statssekreterarnivå med avsikt att undersöka möjligheten till konkreta rekommendationer för liberalisering i fisksektorn. Rapport skulle lämnas i juni 1989. I gruppens mandat ingick vidare att genomföra en djupgående analys av alla relevanta aspekter på statsstöd för att möjliggöra en bedömning av dessas handelsstörande effekter.

Från svensk sida har i arbetsgruppen framförts att kopplingen mellan en liberalisering av handeln och inskränkningar i lämnade statsstöd måste beaktas. Helst borde något mått tas fram för att mäta graden av statsstöd i de olika länderna. En fullständig liberalisering borde således enligt svensk uppfattning följas av inskränkningar av statsstöden för att inte konkurrensförhållandena skall bli omöjliga. Enligt EFTA-konventionen (skriven för industrivaror) och tolkningar till denna får statliga stöd inte tillämpas på ett sådant sätt att effekten av borttagandet av tullar etc motverkas.

Arbetsgruppens rapport består av tre delar, dels en beskrivning av arbetet inom gruppen, dels en ny bilaga E till EFTA-konventionen, dels kompletterande tolkningar av artiklarna 10, 13, 14 och 16 i konventionen.

I bilaga E sägs att fisk och andra marina produkter från den 1 juli 1990, med vissa undantag, omfattas av konventionens artiklar. Sålunda kan Sverige vid risk för allvarliga marknadsstörningar för sill och torsk införa kvantitativa importrestriktioner fram till den 31 december 1993. Finland får behålla sin nuvarande reglering vad gäller strömming och lax, men skall senast den 31 december 1992 presentera en tidtabell för avskaffande av densamma. Vidare kan Sverige vad gäller strömming införa kvantitativa importrestriktioner så länge Finland upprätthåller sin nuvarande reglering avseende denna produkt. I bilaga E sägs slutligen att varje form av statsstöd till fisksektorn, som inte överensstämmer med artikel 13 i konventionen, skall avvecklas senast den 31 december 1993.

Den nya tolkningen av artikel 10 (kvantitativa importrestriktioner) säger att en medlemsstat från den 1 juli 1992 skall ha rätt att landa, inbegripet försälja och distribuera, fisk och andra marina produkter på samma villkor som det egna landets fiskefartyg. En medlemsstat kan vägra landning av fisk från fiskkvoter av gemensamt intresse som inte omfattas av överenskomna kvotregleringar eller liknande nationella regleringar.

Den nya tolkningen av artikel 13 (statsstöd) slår fast att statsstöd inte får snedvrida konkurrensförhållandena vid en fri handel. Följande typer av statsstöd till fisksektorn anses normalt inte stå i överensstämmelse med konventionen:

- Generellt stöd som inte har till syfte att strukturera om fiskeflottan.
- Skattefördelar andra än de som direkt uppväger de kostnadsnackdelar som är förknippade med de speciella villkor som gäller inom fisksektorn.
- Socialt stöd om subventionsdelen i ett sådant stöd överstiger vad som tillämpas inom andra samhällssek-

torer med hänsyn taget till de speciella villkor som gäller inom fisksektorn.

Följande typer av statsstöd till fisksektorn anses normalt stå i överensstämmelse med konventionen:

- Stöd i form av ett lägsta tillåtet inhemskt förstahandspris för fisk samt möjlighet att inköpa överskott vid risk för allvarliga marknadsstörningar.
- Regionalt stöd som är nödvändigt för att upprätthålla aktiviteter rörande fiske i regioner som mer än genomsnittligt är beroende av sådana aktiviteter och där inkomsten från fiske är klart under den för landet genomsnittliga inkomsten i fisksektorn. Sådant regionalt stöd får inte mer än uppväga de kostnadsnackdelar som finns i regionen jämfört med fisket i andra regioner. Medlemsstater som inför eller kvarhåller ett sådant stöd skall utförligt redovisa den regionala situation som motiverar detta stöd.

Vidare sägs i tolkningen av artikel 13 att den möjlighet som i dag finns i konventionen att generellt stödja företag för att skapa arbetstillfällen inte skall gälla för fisksektorn. Vidare skall för fisket inte tillämpas den möjlighet som i dag finns i konventionen att stödja företag som har mindre än 100 anställda.

Den nya tolkningen av artikel 14 (offentliga företag) säger att systemet med differentierade försäljningspriser inte får tillämpas på sådant sätt att det diskriminerar köpare och säljare från andra medlemsstater.

Den nya tolkningen av artikel 16 (etableringsrätt) säger att termen "produktionsföretag" refererat i Bergenöverenskommelsen inte skall innefatta fiskefartyg och fiskberedningsfartyg.

Schweiz får efter den 1 juli 1990 behålla sin nuvarande importregim vad gäller viss sötvattensfisk. Detta förhållande skall dock vara föremål för översyn före den 1 januari 1993, med hänsynstagande till de pågående diskussionerna med EG.

EFTA:s statsministrar beslöt vid sitt möte i Oslo i mars 1989 att liberalisera handeln med fisk och andra marina produkter från den 1 juli 1990. För svensk del gäller som nämnts att importrestriktioner för sill och torsk kan införas vid risk för allvarliga marknadsstörningar fram till den 1 januari 1994.

Vid Oslomötet hävdade Sverige, liksom tidigare, att en försättning för frihandel med fisk inom EFTA är att det råder likartade konkurrensförhållanden inom fisksektorerna. De naturliga förutsättningarna och tillgången till fiskevatten varierar emellertid mellan EFTA-länderna, varför konkurrensförhållandena aldrig kan bli helt identiska.

5.8.2 Fiskvaror inom EG

I tidigare avsnitt har översiktligt lämnats en beskrivning av EG:s gemensamma fiskeripolitik. Vad beträffar stöd till fiskarena inom EG:s medlemsländer gäller en gemensam marknadsreglering från 1971. Den består i sina huvuddrag av standardkrav för marknadsföring och regler för producentorganisationer.

För de mest betydelsefulla fiskslagen fastställs orienteringspriser (guideprices) liksom sk återtagningspriser. Därutöver kan producentorganisationerna själva, för att stabilisera priserna, fastställa prisgränser under vilka de inte köper fångster från fiskare som tillhör medlemsländerna.

Export av de överskott på fisk som uppkommer inom EG kan främjas genom särskilt exportstöd. När lägsta tillåtna im-

portpris, referenspriset, underskrids kan importen belastas med utjämningsavgifter varigenom kvantitativa begränsningar kan undvikas. Om tillgången inom EG är otillräcklig kan tullar och avgifter på importen suspenderas. Så sker för närvarande t ex beträffande tonfisk och torsk.

Sveriges avtal med EG innebär bl a att EG tar ut en tull på svenska fiskprodukter. I samband med att frihandelsavtalet mellan Sverige och EG ingicks år 1972 åtog sig Sverige ensidigt att suspendera tullar - och avgifter med samma verkan - för frysta fiskfiléer, beredda eller konserverade fiskprodukter och produkter av kräft- och blötdjur samt kaviar med ursprung i EG:s medlemsstater.

EG gav inte Sverige något motsvarande medgivande. Det innebär att svensk export till EG av t ex färska och frysta fiskfiléer, rökt fisk, sill- och skaldjurskonserver samt kaviar drabbas av normala EG-tullar. EG-tullarna på dessa för svenskt fiske - och för den svenska beredningsindustrin - viktiga produkter varierar mellan 10 och 30 %.

När de ensidiga tullkoncessionerna gavs till EG gjordes från svensk sida en koppling till EG:s frivilliga, men som det då uppfattades, permanenta suspension av tullen på färsk sill, inkl filéer, och rätten för svenska fiskare att direktlanda i Danmark. Denna koppling erkändes aldrig av EG. När EG år 1982 utan förvarning återinförde tullen på färsk sill hotade man från svensk sida med att återkalla de ensidiga tullkoncessionerna. Detta hot verkställdes dock aldrig. Från EG:s sida har man hela tiden hävdat att de ensidiga tullkoncessionerna är en del av balansen i frihandelsavtalet och att Sverige formellt sett visserligen har rätt att återta koncessionerna men att detta skulle tvinga EG att vidta motåtgärder för att återställa balansen.

I samband med att EG utvidgades med Spanien och Portugal kom Sverige och EG år 1986 överens om att anpassa frihandelsav-

talet från 1972 till den nya situationen. I detta sk anpassningsavtal upprepade Sverige sina ensidiga tullkoncessioner och utvidgade dem till att efter viss anpassningstid gälla också för de nya EG-länderna.

Genom anpassningsavtalet fick Sverige årligen tullfrihet för 20 000 ton färsk sill (ej filéer), 3 500 ton färsk torsk, kolja och gråsej samt 1 500 ton färska torskfiléer. Vidare fick Sverige tullfrihet för 60 ton kaviar, 250 ton beredda eller konserverade sillprodukter och 200 ton andra beredda eller konserverade fiskprodukter. För 120 ton frysta, skaldade räkor nedsattes tullsatsen från 20 till 7,5 %.

För dessa tullkoncessioner från EG fick Sverige "betala" genom att ge EG 2 500 ton torsk och 1 500 ton strömming i årliga fiskekvoter i Östersjön utöver de kvoter som följer av det normala och i princip balanserade utbytet av fiskekvoter mellan Sverige och EG.

EG-tullen innebär självfallet att svenska fiskprodukter blir dyrare i EG-länderna än motsvarande produkter som tillverkas inom EG - eller i andra länder utanför EG som lyckats förhandla sig till bättre villkor än Sverige. För svenska exportörer av dessa produkter innebär tullsituationen att man inte kan konkurrera på EG-marknaden på lika villkor och därför mer eller mindre är utestängda från en stor och viktig marknad för fisk och fiskprodukter.

Om man studerar handelsstatistiken framgår att Sveriges export till EG i första hand består av färsk, obearbetad fisk. Exporten av industriellt beredda fiskvaror till EG är liten. Sveriges import från EG består däremot i hög grad av färdiga produkter.

Detta förhållande illustrerar effekterna av tullsituationen. Den svenska fiskeindustrin har inte möjlighet att framgångsrikt konkurrera med sina produkter på EG-marknaden. Eftersom

färsk, oberedd fisk i högre grad än färdiga produkter är tullfri till den gemensamma marknaden kan däremot färsk fisk tämligen obehindrat exporteras när EG-industrin efterfrågar råvara.

Av vad som ovan redovisats beträffande de internationella överenskommelserna framgår i första hand att situationen inom EFTA kommer att förändras radikalt. Överenskommelsen mellan EFTA:s statsministrar i Oslo innebär att handeln med fisk liberaliseras från den 1 juli 1990. De övergångsordningar som gäller för nedtrappning av statsstödet till fisksektorn innebär för svensk del bl a att normpris-systemet, med den nuvarande finansieringsformen, måste utmönstras senast den 1 januari 1994.

Gentemot EG står svensk fiskenäring i en svagare situation. En förutsättning för en på sikt livskraftig, effektiv och lönsam svensk beredningsindustri är dock att Sverige i sina förhandlingar med EG kan förmå den gemensamma marknaden att reducera, eller helst helt suspendera rådande tullsatser för fiskprodukter. En sådan utveckling skulle självfallet också positivt komma svenska fiskare tillgodo.

5.9 Den regionala fiskeriadминистраtionen

Utredningen om samordnad länsförvaltning presenterade i januari 1989 sitt betänkande (SOU 1989:5). Fiskenämnderna är en av de länsnämnder som berörs av utredningens förslag. Förslagen innehåller flera olika lösningar för förtroendemannainflytandet över fiskefrågorna. Till de obligatoriska nämnderna som föreslås i utredningen hör en lantbruksnämnd där även frågor rörande fisket skulle behandlas. Utredningens förslag möjliggör antingen att en särskild fiskenämd inrättas i de län där fiskenäringen är av stor betydelse eller att fiskefrågorna behandlas i en lantbruksnämnd eller nämnd för areella näringar.

Utredningens förslag innebär att ansvaret läggs på respektive län att ta ställning till hur fiskefrågorna organisatoriskt skall hanteras. Fiskefrågornas betydelse för turistnäring, landsbygdsutveckling och levande skärgård kan inverka på ett sådant ställningstagande.

Fiskeristyrelsen har i sitt remissyttrande över nämnda utredning avisat förslaget att fiskenämnderna skall ingå i den nya länsförvaltningen. Samtliga fiskenämnder utom en avstyrker förslaget. Fiskeristyrelsens uppfattning är att fiskefrågorna skulle vinna på att även fortsättningsvis hanteras inom ett sammanhållet fiskeriverk. Styrelsen anför flera skäl för denna uppfattning.

Enligt styrelsen har fiskenämnderna, som inrättades år 1977, fungerat bra. Fiskenämnderna kan som små organ ofta arbeta med okonventionella metoder, men är samtidigt beroende av den samlade kunskap som finns inom fiskeriverket.

Styrelsen pekar också på den delegering gällande stödfrågorna till yrkesfisket som i betydande omfattning har skett till fiskenämnderna.

Vidare anför styrelsen att en mångfacetterad rådgivning lämnas från fiskenämnderna till enskilda, organisationer och myndigheter.

Ett annat skäl som styrelsen anför mot utredningens om samordnad länsförvaltning förslag är den kompletterande verksamhet som i dag bedrivs mellan fiskeriverkets centralt och regionalt placerade personal. Fiskenämnderna med sina nära kontakter med enskilda yrkes- och fritidsfiskare, vattenbrukare och fiskevattenägare samt deras organisationer liksom med kommuner och berörda länsorgan fungerar enligt styrelsen som ett brett nätverk och länkas på ett naturligt sätt samman med den expertis som finns vid exempelvis laboratorierna.

Fiskeriutredningen har vid hearings med representanter för fiskeristyrelsen och fiskenämnderna konstaterat att en viss oklarhet råder vad gäller styrning, ansvar och ledning mellan den centrala och den regionala nivån. Vid handläggningen av vissa frågor, såsom t ex stödgivningen till yrkesfisket, är det enligt utredningens uppfattning oklart var i organisationen beslutsfunktionen ligger. Här kan sägas att en form av "dubbelkommando" föreligger.

Regeringens direktiv till utredningen uttrycker riktlinjer vad gäller vissa av fiskenämndernas nuvarande uppgifter. I direktiven sägs att "-- -- de nuvarande mera lokala uppgifterna för fritidsfisket m m bör i fortsättningen kunna överlämnas till kommunerna".

Inom fritidsfisket är fiskenämndernas uppgift främst att driva på och samordna. Nämnderna kan lämna bidrag till fiskevårdsåtgärder. Fisket spelar en stor roll som fritidssysselsättning. Det är också en viktig komplettering till andra fritidsaktiviteter. Fritidsfisket är en viktig del i uppbyggnad av en aktiv turistverksamhet. I glesbygder kan fisketurism medverka till att skapa förutsättningar för en bibehållen och ökad bosättning. Lokalt är det framför allt fiskeorganisationer och kommuner som kan tillgodose allmänhetens intresse för fritidsfiske. I syfte att öka tillgången på fiskevatten har regeringen tidigare i proposition (1980/81:153) om åtgärder för att främja fritidsfisket föreslagit att skötseln av de statliga fiskevattnen i så stor utsträckning som möjligt bör överlåtas till framför allt frivilliga organisationer och kommuner.

Eftersom frågor om fritid och turism är nära knutna till den lokala nivån är det en naturlig utveckling att frågor om fritidsfiske bör ses som en kommunal angelägenhet. Inom den kommunala organisationen är det vanligtvis de fakultativa fritidsnämnderna som har hand om frågor som rör fritidsfisket.

Enligt kommunförbundet är kommunerna redan i dag i hög grad inblandade i frågor som rör fritidsfisket. Exempel på sådana frågor är kalkning av sjöar och bidragsgivning i samband härmed samt frågor som rör bildandet av fiskevårdsområden. Enligt företrädare för kommunförbundet är det därför en utveckling i rätt riktning att i fortsättningen se fritidsfiskefrågorna som en kommunal angelägenhet. Dock uttrycks en viss skepticism vad gäller de kostnader som är förknippade härmed.

Det kan av den gjorda redovisningen konstateras att utredningen om samordnad länsförvaltning är av den uppfattningen att fiskefrågorna har många kopplingar till verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för och därför borde ingå i den nya länsmyndigheten.

Fiskeristyrelsen hävdar å sin sida att fiskefrågorna bäst tillgodoses genom att hanteras av en central myndighet med regionala organ. Om en samordnad länsförvaltning genomförs är det dock enligt styrelsen viktigt att även fiskefrågor handhas inom den nya organisationen och att fiskets intressen inte underordnas lantbrukets.

Ytterligare ett alternativ som enligt fiskeriutredningen bör övervägas är att helt avveckla fiskenämnderna. De frågor som rör yrkesfisket och som i framtiden kräver en decentraliserad administration borde kunna handhas av fiskeristyrelsens utredningskontor.

Fiskenämndernas nuvarande kompetens rörande fiskevård borde kunna byggas upp inom fiskeristyrelsens utredningskontor.

Fiskeriutredningens alternativ kan framhållas av flera skäl. Vid en kommunalisering av fiskenämndernas nuvarande mera lokala uppgifter för fritidsfisket försvinner delar av fiskenämndernas nuvarande arbetsuppgifter. Ytterst borde

frågan ställas om fritidsfiske och därmed sammanhängande frågor är en statlig angelägenhet och därför i framtiden behöver en länsanknytning.

Vad gäller yrkesfiskefrågor kan även fortsättningsvis finnas behov av en decentraliserad förvaltning. Fiskerinäringens storlek är emellertid i dag begränsad och de län där näringen är av stor betydelse är framför allt koncentrerade till delar av väst-, syd- och sydostkusten. Fiskeristyrelsens utredningskontor borde därför i framtiden väl kunna tillgodose de krav som ställs på en decentraliserad förvaltning på yrkesfiskets område.

5.10 Fiskeriadministrationens kostnader

Enligt utredningsdirektiven ifrågasätts utformningen av den statliga administrationen på fiskets område, bl a med hänsyn till fiskerinäringens begränsade storlek.

För att få en grov uppskattning av de statliga administrationskostnaderna på fiskets område, jämfört med motsvarande kostnader för jordbruket, har utredningen med statskontorets hjälp gjort en schabloniserad beräkning av dessa kostnader.

För innevarande budgetår är fiskeristyrelsens förvaltningsanslag ca 39 miljoner kronor. Fiskerinäringens förvaltningsanslag är ca 9 miljoner kronor, alltså sammanlagt ca 48 miljoner kronor.

Sveriges Fiskares Riksförbund har i dag ca 4 400 medlemmar, varför administrationskostnaden per yrkesfiskare skulle uppgå till ca 11 000 kronor.

Lantbruksstyrelsens förvaltningsanslag är ca 62 miljoner kronor medan motsvarande anslag för lantbruksnämnderna är ca

237 miljoner kronor, alltså sammantaget ca 299 miljoner kronor.

För att få en uppfattning om administrationskostnaden per lantbrukare har här använts antalet lantbrukare som har en areal större än två hektar och som deklarerar inkomst från jordbruksfastighet. Enligt denna definition uppgår antalet lantbrukare till ca 100 000. Administrationskostnaden per lantbrukare skulle härmed vara ca 3 000 kronor.

I dessa schablonberäkningar har inte jordbruksnämndens förvaltningskostnader tagits med. Detta för att förenkla beräkningarna eftersom nämnden administrerar pris- och marknadsregleringen inom både jordbrukets- och fiskets område.

Invändningar kan göras mot den använda definitionen av antalet yrkesfiskare respektive antalet lantbrukare. Exempelvis kan hävdas att de ca två miljoner människor som någon gång under året utövar fritidsfiske borde tas med i beräkningen eller att administrationskostnaderna för fritidsfisket i stället borde undantas.

KONSEKVENSER AV FÖRÄNDRINGAR I NUVARANDE
STÖDSYSTEM

6.1 Prisstödets betydelse

Under regleringsåret 1987/88 uppgick prisregleringens kostnader till totalt 116,6 miljoner kronor. Härav utgjorde 59,7 miljoner kronor direkta prisstöd till fiskare. Även överskottshanteringens kostnader om 15 miljoner kronor utgör i princip ett direkt prisstöd. Totalt skulle således prisstödet ha uppgått till ca 75 miljoner kronor regleringsåret 1987/88.

Satt i relation till fiskets totala fångstvärde, ca 730 miljoner kronor, exklusive prisstöd, utgör prisstödet ett tillägg av ca 10 %. Denna intäkt skulle således falla bort om prisstödet helt slopades. För näringen totalt bör därför prisstödet betydelse inte överdrivas.

Prisstödet till fisket är dock för närvarande i praktiken främst ett stöd till sillfisket. I direkt prisstöd samt överskottshantering erhöll sill och foderfisk (som i huvudsak består av sill) regleringsåret 1987/88 ca 60 miljoner kronor. Fångstvärdet, exkl utlandslandningar, uppgick till ca 120 miljoner kronor, d v s prisstödet utgjorde ett tillägg av ca 50 %.

Det är alltså främst de som fiskar sill och foderfisk som får ett intäktsbortfall om prisstödet slopas. Storleken härav är beroende av hur viktigt detta fiske är för var och

en, d v s hur stor andel av ett helårsfiske som sill- och foderfisket utgör.

Den följande analysen bygger på Svensk Fisks s k ADB-statistik. Uppgifterna avser saltsjöfisket. Värdet av utlandslandningar ingår ej. Prisstödet avser endast egentliga pristillägg, d v s rörliga och fasta pristillägg, regionala pristillägg samt pristillägg för statshandelsexport och för foderfisk. Överskottsstödet ingår inte i pristödet utan i avräkningsvärdet.

Enligt ADB-statistiken uppgick det redovisade avräkningsvärdet i saltsjöfisket regleringsåret 1987/88 till 720,3 miljoner kronor. Härav svarade icke licensierade fiskare för 52,5 miljoner kronor, eller ca 7 %.

För det licensierade saltsjöfisket uppgick avräkningsvärdet till 667,8 miljoner kronor regleringsåret 1987/88 och pristilläggen till 58,1 miljoner kronor. Pristilläggen utgjorde således ca 8,5 % av avräkningsvärdena.

För det licensierade lagfisket, vad gäller saltsjöfisk, ger pristillägget ett intäktspåslag av ca 9 %. För syd- och ostkusten är tillägget högre. Konsumtionssill har här högre relativa pristillägg än på västkusten beroende främst på större andel liten sill i fångsten. För liten sill är pristillägget normalt högre än för stor sill samtidigt som avräkningspriset är lägre.

För ensamfiskare är pristilläggen av mindre betydelse än för lagfisket. Ensamfiskare är i större utsträckning inriktade på ej pristilläggsberättigade fiskslag, som ål och lax, samt på torsk, som de senaste åren inte givit några pristillägg.

Stödet till statshandelsexport och till foderfisk kommer nästan helt västkusten till godo, medan det regionala pris-

tillägget på konsumtionssill endast utgår på syd- och ostkusten.

Sillfisket är som ovan nämnts det fiske som skulle drabbas hårdast vid en total avreglering. Sett utifrån genomsnittstal skulle syd- och ostkusten drabbas hårdare än västkusten. För de båda kuststräckorna gäller att sillfisket utgör mer än en fjärdedel av totalintäkterna i lagfisket.

Sillfisket är dock ganska koncentrerat. En indelning av de heltidsfiskande lagen efter fiskeinriktning visar att det främst är s k sillfiskare och kombinationsfiskare som erhåller betydande pristillägg. Med kombinationsfiske avses som tidigare nämnts att sillfiske kombineras med annat fiske. Sillfisket skall då utgöra mellan 25 och 80 % av det totala avräkningsvärdet.

Sammanlagt 133 heltidsfiskande fiskelag, 47 sillfiskelag och 86 kombinationsfiskelag, svarade regleringsåret 1987/88 för 26 % av avräkningsvärdet och 71 % av pristilläggen för samtliga fiskelag. Dessa fiskelag svarade för nära 80 % av lagfiskets totala avräkningsvärde för sill och foderfisk. Det är således främst dessa fiskelag, 12 % av samtliga fiskelag respektive 23 % av de heltidsfiskande lagen, som skulle drabbas av mer betydande intäktsbortfall om prisstödet helt upphörde. Grovt uppskattat berörs ca 900 fiskare.

Pristilläggen har som nämnts större betydelse för sillfiskelagen på syd- och ostkusten än på västkusten. Förklaringen härtill är de regionala pristilläggen samt att foderfisket, där pristilläggs påslaget är lägre än för konsumtionssill, är av liten betydelse på syd- och ostkusten jämfört med på västkusten. För kombinationsfiskare är pristilläggen mer lika på de olika kuststräckorna.

För andra fiskare än sill- och kombinationsfiskare, d v s fiskfiskare, räkfiskare och övrigfiskare, är pristilläggen

andel av avräkningsvärdena i storleksordningen 2-5 %. För nämnda fiskeinriktningar - totalt 445 heltidsfiskande lag - är således pristilläggen av mindre betydelse, åtminstone genomsnittligt sett.

På syd- och ostkusten utgörs sillfiskeflottan av relativt små enheter, medan på västkusten motsvarande flotta består av stora enheter. Pristilläggen för de största enheterna uppgår till i genomsnitt närmare en miljon kronor per fartyg. Andelsmässigt är dock pristilläggen störst för de mindre enheterna. Ett helt slopat prisstöd skulle därför relativt sett främst påverka dessa mindre enheter. Antalet enheter där pristillägget utgör runt hälften av avräkningsvärdet är ca 27 st, varav 22 återfinns på ostkusten.

Kombinationsfisket är på alla kuststräckor fördelat på fler bruttotonklasser. Pristilläggens andel av avräkningsvärdet är i allmänhet runt 20 %. Av störst betydelse är pristilläggen för det medelstora tonnaget på västkusten (28 %) och det minsta tonnaget på syd- och ostkusten (runt 30 %).

6.2 Lägsta- och överskottspriser

För normprissatta fiskslag och torsk samt för makrill och kokräka fastställer Svensk Fisk lägstapriser och överskottspriser.

Lägstapris är det lägsta försäljningspris som förstahandsmottagare får tillämpa vid sin försäljning av oberoedd fisk till human konsumtion. Priset skall avse varan fritt säljaren och inkludera förutom fisken även prisregleringsavgift, emballage och erforderlig is.

Den fisk och kokräka som inte kan säljas till minst lägstapris övertas av Svensk Fisk till överskottspris.

Överskottspris är det pris som Svensk Fisk betalar till förstahandsmottagaren för den fisk som föreningen övertar. Överskottspriset är föreningens inlösenpris för en fullgod vara inklusive emballage och erforderlig is.

Pristillägg utgår endast för fisk som sålts till minst lägstapris.

Syftet med lägstapris och principen i stort för hur detta skall fastställas redovisas i prop 1977/88:112, s 83, där departementschefen anför bl a följande:

"En lägsta prisnivå bör liksom hittills upprätthållas för den fisk som säljs på marknaden. Fisk som inte kan säljas till lägstapris bör övertas av regleringsföreningen Svensk fisk. För fisk som övertagits bör föreningen betala ett s.k. överskottspris. Lägstapris och överskottspris bör fastställas av Svensk fisk. I samband med att lägstapris fastställs bör föreningen eftersträva att avsättningen av fisk i största möjliga utsträckning främjas och att kostnaderna för prisregleringen blir så låga som möjligt."

En restriktion när det gäller lägsta- och överskottspriserna är de belopp som Svensk Fisk disponerar för överskottshanteringen. Enligt den överenskommelse som träffats för budgetåret 1989/90 och som antagits av riksdagen gäller att överskottspriset får uppgå till högst 75 % av lägstapriset (prop 88/89:102).

Före normprissystemets tid fanns "minimipriser" och "garantipriser" som motsvarade nuvarande lägsta- och överskottspriser. Stödet till fisket bestod då i att priset på marknaden hölls uppe genom minimipriserna och att partier som inte kunde säljas var garanterade ett garantipris.

En kritik mot detta system var bl a att betydande kvantiteter drogs undan från marknaden varigenom regleringen orsakades stora kostnader. För näringens utövare var det givetvis ett intresse att hålla uppe minimi- och garanti-priserna.

Syftet med normprissystemet är bl a att priserna skall styras mer av marknaden än tidigare samtidigt som fisket får en trygghet genom de rörliga pristilläggen.

Man borde då kunna tolka propositionens (1977/78:112) tidigare redovisade skrivning om lägstapriserna så att lägsta-priserna skall anpassas till marknadens mer normala pris, men att de skall förhindra att fisk direkt dumpas på marknaden om tillgången överstiger efterfrågan. Fisk är en extrem färskvara varför, om tillgången är större än efterfrågan, priset skulle kunna bli mycket lågt utan att för den skull så värst mycket mer skulle kunna avsättas.

I den följande diskussionen förutsätts att pristilläggen slopas. Frågan är då vad effekterna skulle bli om lägsta- och överskottspriserna behålls eller avvecklas.

6.2.1 Lägstaprisregleringen slopas

Allt marknadsreglerande skydd skulle då försvinna och tillfälligt stor tillgång på fisk skulle teoretiskt sett kunna resultera i rena bottenpriser.

Man kan dock anta att näringen själv skulle försöka undvika detta. I dag fastställer näringens egna intresseorganisationer på västkusten "lägstapriser" för oreglerade fiskslag. Här är det dock fråga om små kvantiteter.

Större mottagare styr redan i dag tillförseln av främst sill. Båtarna har i dag kommunikationsmöjligheter med sina

mottagare. Man styr sorteringen så långt möjligt efter vad som går att sälja. Varierande mängder småsill sorteras som fodersill beroende på vad som kan avsättas till konsumtion.

Inget torde hindra att mottagare kommer överens med "sina" fiskare om egna lägsta tillåtna priser och att det som inte kan säljas till dessa får gå som foderfisk hellre än att pressa marknadspriserna.

Ett totalt avskaffande av lägstaprisregleringen skulle med största sannolikhet driva fram en ökad organisation av fisket, kanske en koncentration till färre och större mottagare och till ökad styrning av fisket genom t ex kontrakt mellan fiskare - förstahandsmottagare - industrier/grossister.

Fiskare och mottagare är i dag antalsmässigt färre än när den nuvarande regleringen en gång infördes och möjligheterna till styrning därmed större. Även små båtar kan i dag ha mobiltelefon och stå i kontakt med sina mottagare. Branschen bör således i dag ha en större möjlighet att själv tillvarata sina intressen än vad fallet var den gången regleringen infördes.

En situation helt jämförbar med den otrygghet för fiskare som rådde innan regleringarna en gång skapades skulle således knappast återuppstå om regleringarna i dag helt slopades.

6.2.2 Lägstaprisregleringen bibehålls

Om man förutsätter att pristilllägg enligt nuvarande system upphör, men att en lägstaprisreglering med överskottspriser finns kvar, kan man tänka sig två varianter, vilka översiktligt beskrivs nedan.

6.2.2.1 Rörliga lägsta- och överskottspriser

Ett uppdrag åt t ex en regleringsförening att inom en av statsmakterna fastställd beloppsram kunna variera lägsta-priser skulle i huvudsak innebära en återgång till vad som gällde före det nuvarande normprissystemets införande.

Statsmakterna skulle få tilldela föreningen ett fast belopp, helst med möjlighet att spara ej åtgångna medel till senare år (konjunkturutjämningsfond). Föreningen skulle sedan få anpassa lägsta- och överskottspriserna med hänsyn till marknaden och tilldelat belopp.

Med ett sådant system skulle man troligen från fiskets sida sträva efter att sätta så höga lägsta- och överskottspriser som möjligt, samt givetvis skapa ett tryck på statsmakterna att tilldela så stora belopp som möjligt till överskottshanteringen. Vid fastställande av lägstapriser skulle det dock vara nödvändigt att beakta omvärldens priser, vilket skulle motverka tendensen att pressa upp lägstapriserna.

Under minimiprissystemets tid var det "legaliserat" att söka hålla en högre prisnivå i Sverige än i omvärlden. Lägstapriserna var differentierade - högre för den svenska marknaden än för export. Beredningsindustrin kunde få prisutjämningsbidrag i viss utsträckning för att deras råvarupriser hölls uppe samtidigt som de mötte importkonkurrens på sina färdigprodukter.

Skulle man önska en "legaliserad" prisdifferentiering i syfte att stödja de svenska fiskarens avräkningspriser skulle förmodligen krävas att även importen blev föremål för reglering med lägstapriser, som kunde varieras. Detta torde dock knappast vara möjligt att införa om grunden för prisregleringen skulle vara en lågprislinje. Det skulle i stället innebära en slags högprislinje på färsk fisk. Så

länge importen är fri kan inte t ex beredningsindustrin betala mer för sin råvara än motsvarande industri i utlandet.

6.2.2.2 Fasta lägsta- och överskottspriser

Ett andra alternativ är att en myndighet fastställer lägsta- och överskottspriser som är fasta för en längre period. Så är fallet i EG, där man, vilket tidigare nämnts tillämpar ett system med "orienteringspriser" och "återtagspriser". EG:s återtagspris gäller normalt också som lägsta tillåtna importpris (s k referenspris).

EG:s system innebär dock för fiskarena inte någon absolut garanti för att erhålla dessa orienterings- och återtagspriser. Regleringen sköts av producentorganisationer som i sin prissättning, inom vissa gränser, kan avvika från av EG centralt satta priser och som delvis finansierar sin verksamhet med medel från EG:s fonder, men främst med avgifter från anslutna fiskare.

I ett system med fasta lägsta- och överskottspriser, satta för t ex ett år i taget, kan man tänka sig en anknytning till EG:s nivåer. Viktigt är dock att man inte gör ovillkorliga utfästelser. Exempelvis kan ett orubbligt överskottspris på sill, som visar sig vara för högt i förhållande till marknadsläget, innebära stora överskott och höga kostnader.

Skulle en bibehållen lägstaprisreglering föredras, men slopat prisstöd i övrigt, skulle en modell kunna vara att en regleringsförening får en viss rörelsefrihet att löpande justera lägsta tillåtna pris men att en myndighet fastställer en till världsmarknadspriserna relaterad högsta nivå på lägstapriset. Detta skulle förhindra att priserna sätts alltför högt i ett gynnsamt marknadsläge och att överskottsmedel då förbrukas "i onödan".

7.1 Allmänt

Avregleringar och utveckling av fri handel mellan länder har under lång tid varit en rådande internationell uppfattning. Den fria handelns betydelse för olika länders utveckling och välstånd visade sig snart efter andra världskrigets slut. Inom ramen för samarbetsorganet GATT har sedan många år successivt utvecklats en alltmer liberaliserad syn på ett internationellt förenklat varu- och tjänsteflöde. Det råder en allmän uppfattning om att olika länders tillväxt bäst främjas av om länderna kan utnyttja sina komparativa fördelar.

Sedan några år förs i Sverige en diskussion om avregleringar på ett inte obetydligt antal politikområden. Valutaregleringen - för att ta ett exempel på en gammal kristidsreglering - är nu praktiskt taget helt avskaffad. Jordbruks- och bostadspolitikens regleringar är ännu mycket påtagliga men ifrågasatta. Här rör det sig, till skillnad från situationen inom yrkesfisket, om tiotals miljarder kronor i statligt stöd årligen. Det tycks numera råda en bred politisk uppfattning om att regleringar snedvrider marknadskrafterna i sådan utsträckning att de motverkar önskade positiva verkningar. Man önskar allmänt sett låta marknadskrafterna verka fritt så långt som det är socialt acceptabelt.

Närmast till hands ligger naturligtvis att anta att regleringarna när de infördes syftat till ett stöd för konsumenterna men även som en säkerhet för producentledet. Erfaren-

heten har emellertid visat att regleringarna under gångna perioder i många fall har utvecklat en marknad där producentstyrkan kommit att väga över konsumenternas intressen.

Regleringsekonomin inom svensk fiskepolitik är ett exempel på en reglering som efter hand kommit att utvecklas i allt-för hög grad till ett skydd för producentintresset. Liksom på jordbrukets område stöds näringen via priserna. Även om fisket - till skillnad från jordbruket - verkar inom en marknad där världsmarknadspriserna har ett bredare genomslag, finns inslag i dagens fiskprisreglering som knappast gagnar någon annan än producenten.

Detta faktum leder utredningen till slutsatsen att förändringar bör vidtas.

7.2 Förändringar inom mål/medel-hierarkin

Utredningen har i tidigare kapitel redovisat gällande mål för fiskepolitiken och hur dessa i praktiken kommit att uppfyllas. Därvid har utredningen funnit att det knappast går att utveckla fiskepolitiken - med uppfyllnad av utredningsdirektivens krav på att det övergripande målet för fiskepolitiken så som det sammanfattas i prop 1984/85:143 skall utgöra en utgångspunkt - om det inte genomförs en prioritering bland de i propositionen beskrivna delmålen. Den sammanfattning som åsyftas i direktiven borde främst gälla det avslutande stycket i propositionens avsnitt 2.2, Fiskeripolitikens mål. Här gör föredragande departementschefen en beskrivning av de grundläggande inslagen i fiskepolitiken. Utredningen kan av detta uttalande av föredraganden inte finna annat än att målen anses väl avvägda och bör gälla även i fortsättningen. Utredningen noterar emellertid att departementschefen för sin del betonar konsumentmålet genom att särskilt poängtera livsmedelsförsörjningen

och produktionen av för landets befolkning viktiga förnödenheter.

Utredningen har mot bakgrund av vad som anförts i främst kap 4 och 5 tagit ställning för att konsumentmålet bör ges en starkare ställning utan att för den skull något av de övriga delmålen lämnas obeaktade i den slutgiltiga sammanvägningen. Den framtida fiskepolitiken bör därmed innehålla sådana medel som gynnar utvecklingen av en så långt möjligt fri marknad på fiskets område. Därmed kan i högre utsträckning än som i dag är fallet de svenska konsumenterna erbjudas den fisk de efterfrågar till priser som sätts under marknadsmekanismens påverkan. Utredningen anser att konsumentmålet ges denna starkare ställning om konsumenternas agerande på marknaden får ett starkare och mera direkt genomslag gentemot fiskarens inriktning av fångsterna.

Med ovan nämnda utgångspunkt som underlag vid bedömning av behovet av framtida stöd för yrkesfisket bör enligt utredningens mening de största bristerna inom gällande regleringssystem kunna mönstras ut. Sålunda anser utredningen att framtida stödssystem måste vara utformade så att fångster utöver vad den inhemska marknaden behöver inte kan komma ifråga för särskild ersättning i annan utsträckning än vad ett normalt skydd för oseriös "dumpning" eller extrema marknadssituationer innebär. Vidare anser utredningen att en sådan inriktning av stödet borde begränsa yrkesfiskets intresse av investeringar i tonnage och redskap som för sin lönsamhet är beroende av sådant stöd som i dag utgår till foderfisk och den särskilda öststatshandeln.

7.3 Särskilda förutsättningar

Sedan utredningen mottog direktiven för översynsarbetet har det på det internationella planet inträffat händelser som utan tvekan måste beaktas av utredningen även utan särskilda

tilläggsdirektiv. I samband med EFTA-statsministrarnas möte i Oslo i mitten av mars månad i år tillkom en överenskommelse som gör det omöjligt för Sverige att gentemot EFTA-länderna bibehålla gällande prisregleringssystem, i vart fall i den del det gäller systemets finansiering. Sverige kan inte efter ingången av år 1994 finansiera stödet för yrkesfisket med den nu tillämpade sexprocentiga avgiften på all i Sverige landad och importerad fisk.

EFTA-beslutet innebär att även fisk och fiskprodukter skall bli en frihandelsvara och att den kommande liberaliseringen inte endast skall omfatta gränsskydd, såsom tull, utan även innefatta en utmönstring av handelssnedvridande statsstöd och konkurrensregler. Enligt EFTA-överenskommelsen kan Sverige - vid befarade allvarliga marknadsstörningar - införa importrestriktioner för sill och torsk med tillämpning fram till den 1 januari 1994. Tiden fram till detta datum anses tillräcklig för att erforderliga anpassningar inom yrkesfisket kan genomföras. Restriktionen "-- -- -- allvarliga marknadsstörningar" måste tolkas så att det i en normal marknad inte tillämpas några importrestriktioner, utan att sådana åtgärder är avsedda för extrema marknadssituationer.

EFTA-överenskommelsen innebär vidare att export genom direktlandning av fisk inom EFTA blir tillåten från den 1 juli 1992. Fiskeriutredningen anser att det bör övervägas om direktlandningar även från andra länder bör tillåtas från samma datum.

7.4 Nya förutsättningar kräver nytt stödssystem

Med tillägg till och sammanfattning av vad som ovan anförts gäller enligt utredningens bedömning följande utgångspunkter för den framtida fiskepolitiken, vad avser yrkesfisket.

1. Det övergripande målet för fiskepolitiken så som det sammanfattas i prop 1984/85:143 skall även framdeles utgöra grund för näringen.
2. Enligt utredningens mening måste en prioritering av de fiskepolitiska delmålen genomföras. Konsumentmålet bör därvid sättas främst.
3. Fisk och fiskprodukter blir fr o m den 1 juli 1990 fri-handelsvaror inom ramen för EFTA-konventionen. Av detta skäl måste nuvarande prisregleringsavgift avvecklas senast den 31 december 1993. Då denna finansierar hela normprissystemet anser utredningen att systemet bör avvecklas och ersättas av stöd med alternativ finansiering.
4. Sverige medges att i extrema marknadssituationer tillämpa kvantitativa regleringar för sill och torsk fram till den 1 januari 1994. Sverige kan vidare tillämpa kvantitativa regleringar vad gäller strömming från Finland så länge Finland behåller sin nuvarande reglering.
5. Gentemot EG och andra länder utanför EFTA kan Sverige även framdeles behålla en avgift på import och direktlandningar. Även för egna landningar kan självfallet en avgift behållas. Importen från EFTA skulle därmed få en gynnsammare behandling än bl a inhemska landningar.
6. För att skydda det svenska yrkesfisket från främst oseriös dumpning bör enligt utredningens mening ett system med lägsta tillåtna priser och inlösen av överskott behållas från dagens prisreglering.
7. Ur regionalpolitisk synpunkt torde yrkesfiske även framdeles vara av relativt stor betydelse för männi-

skors försörjning längs vissa kuststräckor. Detta förhållande kräver enligt utredningens uppfattning att yrkesfisket kan stödjas regionalpolitiskt.

8. För att underlätta yrkesfiskets framtida behov av successiv strukturrationalisering bör enligt utredningens mening möjlighet finnas till sådant stöd som i dag motsvaras av fiskerilån, skrotningsbidrag och investeringsbidrag.
9. Det måste beaktas att EG skyddar sitt fiske med hjälp av tullar. Vidare stödjer EG sitt fiske genom tillämpning av minimipriser och garantipriser vid överskott. EG tillämpar också regionala stöd samt ger bidrag och lån till strukturinvesteringar.

När det gäller det övergripande målet för fiskepolitiken kan utredningen konstatera följande.

Det s k produktionsmålet kommer i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet att tillgodoses genom de förändringar i fiskepolitiken som här föreslås. Produktionsmålets yttre begränsningar kommer i framtiden att fastställas av vad å ena sidan våra fiskevatten genom en balanserad beskattning kan tåla och å den andra sidan av marknadens behov. Det ankommer på fiskeristyrelsen att tillsammans med yrkesfisket ständigt beakta den möjliga beskattningen av fisktillgångarna.

Effektivitetskravet anses redan i nuvarande prisregleringsystem uppfyllt. Svenskt fiske uppvisar fortlöpande produktivitetstillväxt. Realkapitalet har successivt ökat och produktivitetstillväxten förväntas fortsätta. Som en konsekvens härav, det vill säga både på grund av försämrade avsättningsmöjligheter för framför allt sill och den förbättrade effektiviteten, kommer sysselsättningen inom den del av fiskenä-

ringen som utgörs av saltsjöfiske att minska. Detta leder dock i sin tur till en sämre uppfyllnad av det regionalpolitiska målet.

Även beträffande de till själva yrkesfiskarens arbete efterföljande produktions- och distributionsleden är bedömningen om rådande effektivitet gynnsam. På utredningens förfrågan till statens pris- och konkurrensverk (SPK) har svaret blivit att några realistiska alternativ till nuvarande distributionssystem inte föreligger.

Inkomstmålet har under den period som nuvarande prisregleringssystem tillämpats ostridigt stått i förgrunden. Det torde inte vara en överdrift att påstå att olika omständigheter drivit fram en fokusering på inkomstmålet som gått ut över konsumentmålet. Det relativt oflexibla normprissystemet har inte varit ändamålsenligt utifrån den faktiska omständigheten att yrkesfisket bedrivs under mycket skiftande förhållanden längs olika kuststräckor. Genom att normprissystemet över tiden kommit att kompletteras med garantier för foderfisk, öststatshandel samt särskilda regionala pristillägg har fiskarena kunnat trygga inkomsterna vid låga priser medan någon betydande prispress vid höga priser - med vissa undantag - inte gjort sig gällande. Fiskarena har kunnat skydda sig mot vissa av systemets svagheter och utnyttjat andra till sin fördel.

Utredningen har tidigare tagit ställning för en starkare prioritering av konsumentmålet genom att som medel föreslå en bättre marknadsorientering av fiskenäringen. Självklart kommer konkurrensen att hårdna när betydande fiskerationer inom EFTA, såsom Norge och Island, ges möjlighet att landa fångster i Sverige på samma villkor som de svenska yrkesfiskarena. Från konsumenternas synpunkt kommer deras köpsignaler att få starkare genomslagskraft om flera producenter konkurrerar om att uppfylla dem.

7.5 Framtida stödformer

Det svenska yrkesfisket kan knappast klara den uppgift som staten och samhället i stort kräver av näringen om nuvarande stödsystem avskaffas och inget annat kommer i stället. Alla fiskerikationer inom Västeuropa - det gäller medlemmar i EG såväl som inom EFTA - tillämpar någon form av stöd till näringen. Ett antal omständigheter talar också för att yrkesfisket inte kan bedrivas utan vissa former av garantier för näringen. Fångsternas oberäknelighet och klimatologiska försätningar är två av förklaringsgrunderna härför. Utredningen anser därför att vissa delar av dagens stödsystem till yrkesfisket bör behållas då, enligt utredningens förslag, nuvarande normprissystem avvecklas.

Det stöd som i framtiden kan bli aktuellt för det svenska fisket måste vara så utformat att det inte stör den fria handeln med fisk eller fiskprodukter inom EFTA och heller inte snedvrider konkurrensvillkoren. Därmed är varje form av generella stöd för fiskerikationen oacceptabla. Undantag gäller för sådana generella stöd som syftar till en strukturell anpassning av näringen. Det svenska skrotningsstödet t ex, är tillåtet och bör enligt utredningens mening behållas även om det tillsammans med annat stöd kan omformas till ett strukturstöd.

Generella bidrag eller subventionerade lån till fisket eller till beredningsindustrin, som inte är regionalpolitiskt betingade, blir enligt utredningens bedömning av gjorda internationella åtaganden inte tillåtna i framtiden. För svenskt vidkommande innebär denna ordning att regionalpolitiska motiv måste råda för att t ex investeringsstöd skall kunna utgå. Enligt utredningens mening bör också enbart regionalpolitiska motiv vara styrande för statens intresse av direkt stöd till näringen för strukturförändringar av yrkesfiskeflottan eller för investeringar inom beredningsledet.

Med detta synsätt anser utredningen att svenskt fiske i de delar näringen är i behov av stöd för sin utveckling i större utsträckning än tidigare bör ses som en regionalpolitisk resurs. Tillgängliga fiskeripolitiska medel bör i största möjliga utsträckning användas för att möjliggöra för den traditionella fiskarbefolkningen att med en lönsam verksamhet som bas vara kvar i sina yrken. Särskilt gäller detta givetvis de kuststräckor där fiske är en viktig förutsättning för en bofast befolkning.

De hittills tillämpade stödåtgärderna har i hög grad gynnat det storskaliga fisket. Inkomsterna för fiskare inom detta fiske måste i allmänhet, utifrån ett övergripande synsätt, anses som tillfredsställande jämfört med andra yrkesgrupper. Detta gäller särskilt för väst- och sydkustfisket medan ostkustfisket haft en något svagare inkomstbildning. Härtill kommer att det storskaliga fisket gynnats av relativt fördelaktiga och till beloppen betydande statliga varvstöd.

Med ett regionalpolitiskt synsätt kan motiveras att en större andel av ett givet stöd överförs till det småskaliga fisket. Inom denna ram bör dock eftersträvas hög effektivitet. Det är olämpligt att i kronor söka precisera någon inkomst som uppfyller målet. I stället bör eftersträvas en inkomstbildning som förmår behålla i första hand ett småskaligt fiske av minst dagens storlek och då särskilt i ekonomiskt svaga regioner. Fisket behöver inte nödvändigtvis vara ett helårsfiske för att vara stödberättigat utan kunna utgöra en betydelsefull inkomstkälla tillsammans med annan deltidsverksamhet.

För att undvika att ett regionalpolitiskt stöd i sig lockar över från storskaligt till småskaligt fiske måste ansökningar om stöd behandlas av en central myndighet. Ett småskaligt fiske i en storstadsregion ger inte mer regionalpolitisk effekt än ett storskaligt. Om däremot ett stor-

skaligt fiske i en storstadsregion ersätts med ett småskaligt i en glesbygd bör detta självfallet understödjas.

Som ovan nämnts erfordras inom yrkesfisket någon form av prisgaranti som skyddar mot oseriös dumpning eller mot ett momentant alltför kraftigt prisfall då fångsterna varit exceptionellt goda. Från dagens prisregleringssystem bör därför behållas ordningen med lägsta tillåtna priser och inlösen av överskott. Det lägsta tillåtna priset bör över tiden överensstämma med världsmarknadspriset.

Det lägsta tillåtna priset bör - med beaktande av vad som ovan sagts beträffande världsmarknadspriset - avvägas på ett sådant sätt att kostnaden för överskotten stannar vid ett belopp som i förväg har tilldelats för överskotten. Överskottspriserna, vilka i det nya föreslagna systemet benämns återtagspris, bör dock inte generellt sättas vid en nivå som gör att tilldelade medel alltid går åt.

Det bör i det nya föreslagna systemet ankomma på fiskeristyrelsen att för statens räkning ansvara för lägstaprisssystemet. Därvid skall inriktningen vara att världsmarknadspriserna fortlöpande har ett genomslag vid fastställande av lägsta tillåtna pris. Ett nytt system kan träda i tillämpning tidigast fr o m den 1 juli 1990. Utredningen anser dock att det nuvarande systemet kan behöva avvecklas successivt fram till den 1 januari 1994 med hänsyn dels till behovet av anpassning inom näringen, dels med tanke på utvecklingen av internationella förhandlingar. Om en successiv avveckling av systemet väljs anser dock utredningen att stödet till öststatsexport och foderfisk avvecklas från den 1 juli 1990. Vidare bör pristilläggen successivt minska från samma datum.

Vad beträffar Svensk Fisk bör föreningen ombildas så att det i den föreslagna framtida ordningen blir fiskerinäringen själv som blir huvudman för organisationen. I den rollen bör Svensk Fisk även framdeles få viktiga uppgifter när det gäller administrationen av och samverkan kring olika stödssystem.

För de yrkesfiskare som kan komma att beröras ekonomiskt av förändringarna i stödsystemet bör ett tillfälligt avvecklingsstöd införas. Stödet bör gälla fram till år 1994 och utformas så att omställning till annan utkomst kan underlätas. Det bör ankomma på lokala arbetsmarknadspolitiska organ att i samråd med fiskeristyrelsen besluta i de individuella ärendena.

Den strukturförändring som kan bli följden av utredningens förslag kräver att anslaget för skrotningspremier ökas i förhållande till nuvarande nivå. Enligt utredningens uppfattning bör under övergångsperioden fram till år 1994 samhället ha en generös syn i de fall där skrotning eller inlösen av tonnage måste ske utöver de försäljningar som normalt sker inom näringen. Även denna uppgift bör anförtros fiskeristyrelsen.

7.6 Nytt lägstaprisssystem

7.6.1 Utgångspunkter

Utredningen anser att det för sill/strömming bör tillämpas ett system med lägsta avräkningspris till fiskaren och inlösen av överskott om lägsta fastställda pris inte uppnås. För övriga fiskslag anser utredningen att motsvarande system för närvarande är obehövligt. Till skillnad från lägstapriserna i nuvarande regleringssystem föreslås att de framtida lägstapriserna, som ovan nämnts, gäller gentemot fiskaren och inte som nu i förstahandsmottagningsledet. Härigenom måste förstahandsmottagarna, på ett annat sätt än för närvarande, kalkylera sina egna kostnader för hantering och försäljning. Risker för kostnadsövertäckning från beredning till mottagning hos de förstahandsmottagare som har en sammansatt verksamhet bör, enligt utredningens mening, minska genom den

föreslagna omläggningen. I nuvarande regleringssystem föreligger risk för sådan kostnadsövertäring varigenom regleringen får finansiera olönsam fiskberedning.

I stort sett bör nuvarande Svensk Fisk, ekonomisk förening, kunna fortsätta med sin verksamhet om än i minskad och modifierad form och med ny huvudman och nya stadgar. Utredningen anser att vissa element i EG:s regleringssystem på fiskområdet bör kunna tillämpas även i Sverige. Särskilt gäller detta systemet med fastställda "orienteringspriser" och "återtagningspriser" och hur den finansiella kompensationen beräknas vid överskott samt vidare vissa föreskrifter som gäller för de s k producentorganisationerna (PO).

7.6.2 Regleringsföreningen Svensk Fisk

Svensk Fisk tillkom som tidigare nämnts på statligt initiativ år 1968. Föreningens huvuduppgift var då att sätta minimipriser och garantipriser. Minimipriset var, efter vissa avdrag, det lägsta priset som fiskaren skulle acceptera för en fullgod vara. Om varan inte kunde säljas till lägst fastställt minimipris - det förutsattes att priset skulle sjunka till minimipriset vid stor tillförsel - tog föreningen över varan till garantipris. Föreningen fick själv sätta minimi- respektive garantipriserna. I föreningen fanns då som nu representanter för följande intressen, vilket också speglar styrelsens sammansättning: staten, konsumenterna, fiskets organisationer, Kooperativa förbundet, enskild handel med fisk och enskild fiskberedningsindustri. Avvägningen av minimipriset blev en förhandling i föreningens styrelse mellan i första hand säljare (fiskare-representanterna) och köpare (KF, enskild handel och industri). Statens representanter hade att tillse att stadgar och direktiv följdes samt att priserna inte sattes på en nivå som innebar att tillförda och eventuellt fonderade medel onödigt-

vis förbrukades genom inköp av stora mängder till garanti-priser. För inköpen av fisk avsattes varje år efter över-läggningar med jordbruksnämnden ett visst belopp. Före-ningens administration och vissa andra uppgifter bekostades med egna fonderade medel eller med bidrag från jordbruks-nämndens prisregleringskassa för fisk.

När normprissystemet år 1981 ersatte minimi- och garanti-prisregleringen behölls ett system med inlösen av överskott samtidigt som man bytte terminologi till lägsta- respektive överskottspriser. En skillnad är dock att lägsta- respektive överskottspriset i nuvarande regleringssystem konsekvent fastställs i partiprisledet, d v s i det led där första-handsmottagaren vidareförsäljer fisken. Någon lägsta nivå för priset till fiskaren finns i princip inte. Eftersom dock ett system med pristilllägg hade tillkommit blev avvägningen av dessa priser mindre dramatisk än vad beträffar minimi- och garantipriserna. Grovt kan sägas att minimipriserna skulle vara "rimliga" priser för fiskaren. Om marknaden inte kunde köpa fick överskotten växa kraftigt. Minimipriset var ett reellt stödpris till fiskaren och hade enbart ett in-direkt samband med marknadspriset i vår omvärld. I det nuvarande normprissystemet gäller mer att lägstapriserna är marknadsbestämda. Fiskaren får ett "rimligt" pris genom att pristilllägg utgår utöver fiskarens avräkningspris. I båda systemen har ett tjugotal olika fiskslag varit föremål för prissättning. Även de olika sorteringarna har bestämda priser. Man kan säga att normprissystemet tog över minimi-prissystemets struktur men att prissättningen blev annor-lunda.

Endast vara som är fullgod kan övertas av Svensk Fisk. Det är marknaden som skall vara fulltäckt innan Svensk Fisk tar över. Dålig kvalitet tas inte emot. Detta medför att före-ningen måste ställa upp en hel del kriterier för vad som skall få kallas fullgod vara. För att bedöma om en vara är

fullgod har föreningen ett antal kontrollanter som gör stickprovsvisa kontroller på platser där överskott uppstår. Denna kontrollverksamhet gynnar självklart även kvalitén på den vara som säljs. Som villkor för pristillägg gäller vidare enligt jordbruksnämndens bestämmelser att varan skall vara fullgod enligt Svensk Fisks definition. Härtill ställer föreningen upp vissa sorteringsbestämmelser. Handel och industri ställer krav om viss jämnhet i sorteringarna och Svensk Fisk har därför klassificerat flertalet saltvattensfiskslag i storleksskisser. Varje storleksskisser har normalt sitt bestämda lägsta-/överskottspris.

I och med normprissystemet har föreningen till uppgift att även betala ut pristillägg till fiskare på grundval av gjorda leveranser enligt avräkningsnotor. För att detta skall vara möjligt måste förstahandsmottagarna tillse att avräkningsnotorna innehåller en rad uppgifter utöver kvantiteter och priser. Föreningen har numera som en av sina tyngsta uppgifter att betala ut pristillägg och tillse att mottagarna förser föreningen med korrekta uppgifter. En annan uppgift för föreningen är informations- och propagandaverksamhet.

7.6.3 Huvuddragen i EG:s system med producentorganisationer

Inom EG tillämpas ett system med producentorganisationer (PO). Syftet med dessa är att de skall vidta åtgärder som är ägnade att säkerställa ett rationellt bedrivet fiske, en effektiv distribution och en förbättring av försäljningsvillkoren för fiskarens produkter. Varje PO bildas på producenternas (fiskarens) initiativ. Ingen PO tillåts ha ett dominerande inflytande inom gemenskapen.

Medlemmarnas förpliktelser är bl a

- att via PO sälja hela produktionen eller att sälja på annat sätt och enligt vissa regler som PO har fastställt,
- att i avseende på produktion och marknadsföring tillämpa de bestämmelser som PO fastställt med särskild hänsyn till att en kvalitativ förbättring av varorna och en anpassning av utbudet till marknadens behov underlättas.

Medlemsstaterna kan lämna stöd till PO för att främja deras etablering och för att underlätta deras verksamhet. Dessa stöd avser framför allt bidrag till administrationskostnaderna i uppbyggnadsskedet. Här finns fastställt en treårig nedtrappningsordning med högst 80 % bidrag första året. Detta innebär att medlemmarna - allt annat lika - måste betala en ökande medlemsavgift för att täcka administrationskostnaderna.

PO fastställer ett s k återtagspris under vilket försäljning av medlemmarnas leveranser inte får ske. Om varan inte kan säljas till detta pris lämnar PO en gottgörelse till medlemmen. För att finansiera överskottsbetalningar bildar varje PO interventionsfonder som finansieras genom avgifter från medlemmarna och med bidrag från medlemsstaterna.

Även EG centralt fastställer återtagspriser, vanligen för ett helt år i taget. Respektive PO får bidrag för sina respektive överskott under förutsättning att deras respektive återtagspriser har visst samband med av EG centralt fastställda återtagspriser. Bidrag erhålles således om PO:s återtagspris är lägst 10 % under EG:s återtagspris och högst upp till 5 % över. PO får bidrag med 85 % av återtagspriset om överskottet understiger 5 % av mottagen kvantitet. Om överskottet är mellan 5 och 10 % av mottagen kvantitet er-

hålls ersättning som motsvarar 70 % av återtagspriset. Om överskottet överstiger 10 % men är lägre än 15 % erhålls 55 % i kompensation. Överstiger överskottet 15 % men är lägre än 20 % erhålls 40 % i kompensation. Om överskotten överstiger 20 % av mottagen kvantitet utgår ingen ersättning till PO. Det hela baseras på årskvantiteten och den statliga ersättningen betalas ut i efterskott till PO i kronologisk ordning.

Systemets konstruktion innebär att PO måste ingripa aktivt i fiskets inriktning om överskotten blir för stora.

Om PO inte följer de av EG centralt uppställda föreskrifterna rörande verksamheten har EG möjlighet att hålla inne med utbetalning av medel. Så har skett i något fall.

De eventuella konflikter som uppstår mellan PO och dess medlemmar hanteras privaträttsligt.

7.6.4 Framtida lägstaprisssystem och producentorganisation (PO) i Sverige

Utredningen anser att ett lägstaprisssystem, där lägstapriset över tiden följer världsmarknadspriset, införs efter modell från EG. Utredningen anser vidare att systemet bäst hanteras av en av fiskarena styrd producentorganisation (PO) också efter modell från EG.

Enligt utredningen behövs dock vissa övergångsordningar innan det nya systemet och dess organisation kan fungera i sin helhet.

Utredningen föreslår därför att fiskarena under en övergångsperiod, längst fram till den 1 januari 1994, får möjlighet att på eget initiativ bilda en PO. Övergångsperioden

är vald med tanke på de förändringar inom EFTA i fråga om bl a statsstöd, som gäller från detta datum.

Under tiden fram till dess att PO har bildats avvecklas successivt det nuvarande normprissystemet. Utredningen anser dock att tydliga signaler, om att en förändring är på väg, skall ges till näringen redan från den 1 juli 1990. Exempelvis bör, som tidigare nämnts, stödet till öststatsexport och foderfisk avvecklas redan från detta datum. Vidare bör pristilläggen successivt sänkas från samma datum.

Regleringsföreningen Svensk Fisk bör behålla sin nuvarande funktion fram till dess att PO har bildats. Likaså bör jordbruksnämnden under denna period behålla sina nuvarande uppgifter rörande prisregleringen på fisk.

Efter att PO har bildats - och således övertagit flertalet uppgifter som i dag ligger hos Svensk Fisk - avvecklas formellt Svensk Fisk. Vid denna tidpunkt överförs bl a utbetalnings- och övervakningsfunktioner gentemot PO - funktioner som jordbruksnämnden i dag har gentemot Svensk Fisk - till fiskeristyrelsen. Jordbruksnämndens fisksektion bör därefter kunna avvecklas. Fisksektionen ansvarar i dag för fiskprisregleringen, importlicensiering för fisk och livsmedelsberedskapsfrågor på fiskets område. Samråd i dessa frågor sker i större eller mindre omfattning med andra enheter på nämnden.

Vad gäller prisregleringsavgiften så måste den avvecklas senast den 1 januari 1994 enligt överenskommelsen inom EFTA. De arbetsuppgifter som i dag rör avgiften försvinner därmed.

Utredningen förutsätter att importlicensprövningarna för fisk fram till den 1 januari 1994 inskränks till ett minimum genom överenskommelsen inom EFTA.

Utredningen anser att det behövs ytterligare en övergångsperiod, nämligen vad gäller statens ansvar för delar av PO:s

verksamheter. PO bör få fem år på sig att bygga upp en fungerande verksamhet.

Enligt utredningen bör staten under det första året bekosta PO:s administration till 75 % för att sedan successivt minska bidragen. Efter femårsperioden bör näringen själv bekosta administrationen.

Informationsverksamhet och marknadsföringsåtgärder - som i dag finansieras och administreras inom ramen för Svensk Fisk och Swefisk - bör intill en kostnad av högst 5 miljoner kronor per år och under en femårsperiod bekostas av staten. Efter femårsperioden bör näringen själv bekosta detta.

Vad gäller överskottshanteringen, yrkesfiskarens trygghetsförsäkring och utplantering av fisk anser utredningen att staten även efter den femåriga övergångsperioden bör stå för dessa kostnader.

Utplantering av fisk i kustvatten och i insjöar finansieras i dag med prisregleringsmedel. Enligt utredningens uppfattning utgör utsättningarna mycket värdefulla tillskott för särskilt insjöfiskets inkomster. Insjöfisket bedrivs som regel i områden där alternativa arbetsmöjligheter är fåtåliga, vilket motiverar att utsättningarna fortsätter. Det bör bli en uppgift för fiskeristyrelsen att tillsammans med PO prioritera utsättningar av fisk. Enligt utredningen bör kostnaden för utsättning av fisk i fortsättningen bekostas av staten. Kostnaden beräknas till ca 5,5 miljoner kronor per år.

Fiskarens trygghetsförsäkring bekostas i dag av prisregleringsmedel. Kostnaden för försäkringen räknas av vid uppräkningen av normpriserna och uppgår för närvarande till ca 8,5 miljoner kronor per år. Trygghetsförsäkring för arbetstagare utöver samhällets ordinarie socialförsäkringssystem ordnas vanligtvis genom kollektivavtal mellan arbetsgivare

och arbetstagare. Inom fiskenäringen förekommer sällan ett normalt anställningsförhållande som skulle ge förutsättningar för att lösa fiskarens trygghetsfrågor såsom sker på arbetsmarknaden i övrigt. Utredningen bedömer det därför som rimligt att staten fortsättningsvis inom ramen för PO bekostar fiskarens trygghetsförsäkring.

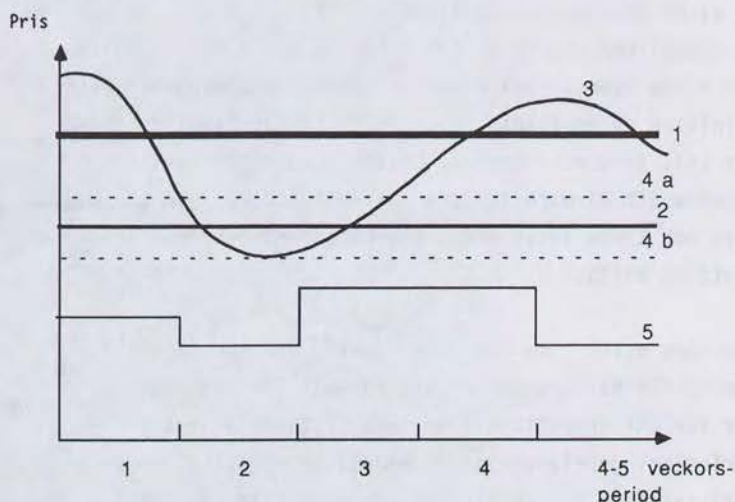
Utredningen konstaterar att vissa offentligrättsliga problem kan uppstå vid en övergång till ett lägstaprisssystem som hanteras av en PO. Exempelvis har Svensk Fisk i dag vissa myndighetsuppgifter som en PO kan få svårt att hantera. Sålunda prövar i dag Svensk Fisk huruvida ett fiskeföretag har rätt till inlösen av överskott. Ett dylikt beslut kan i dag överklagas till jordbruksnämnden. Utredningen anser emellertid att, genom att närmare studera systemet med PO inom EG, dessa problem bör kunna lösas under övergångsperioden fram till dess att PO bildas.

Utredningen anser, som tidigare nämnts, att endast sill/strömning för närvarande bör bli föremål för statliga insatser för att upprätthålla en viss trygghet i avsättningen. Ett orienteringspris enligt EG-modell bör fastställas av fiskeristyrelsen och spegla det genomsnittliga avräkningspriset för respektive sillsortering. Orienteringspriset bör fastställas för en längre tid (upp till ett år) och baseras på uppnådda avräkningspriser under en 1-2 årsperiod. Om möjligt bör det även kunna vägas in bedömningar av framtida fångster och av efterfrågan. Orienteringspriset skall bidra till att stabilisera marknaden och verka stödjande på fiskarens priser samtidigt som konsumentintresset beaktas.

Återtagspriset skall avse lägsta tillåtna avräkningspris för respektive sillsortering. Detta bör utgöra mellan 75 och 90 % av orienteringspriset och bör liksom detta fastställas av fiskeristyrelsen för en period på upp till ett år. PO bör dock själv med hänsyn till kostnadsutvecklingen kunna variera återtagspriset inom i förväg fastställda gränser.

För överskottskvantiteter, d v s kvantiteter som inte har kunnat säljas till lägst återtagspris, erhåller fiskaren i princip återtagspriset, men eftersom P0 måste ta ut en avgift på varje landad kvantitet kommer fiskarens avräkningspris för överskotten att något understiga återtagspriset.

I figuren nedan illustreras hur det framtida lägstapris-systemet är tänkt att fungera.

- 1) Orienteringspris. Fastställs av fiskeristyrelsen för upp till ett år. Priset baseras i huvudsak på de två senaste årens avräkningspriser till fiskare.
- 2) Återtagspris. Fastställs av fiskeristyrelsen och får utgöra 75-90 % av orienteringspriset.
- 3) Faktiskt avräkningspris till fiskare under aktuella regleringsperioder om 4-5 veckor. Priset är marknadsbestämt.
- 4a) Övre gräns för återtagspris som kan fastställas av P0.

- 4b) Nedre gräns för återtagspris som kan fastställas av PO. Fisk som inte kan säljas till lägst nedre prisgräns tas över som överskott av PO. Vid stora överskott bör PO kunna begränsa mottagna kvantiteter.
- 5) Den finansiella kompensationen till PO varierar beroende på överskottens andel i förhållande till landningarna under respektive regleringsperiod.

Producentorganisationen bör, som tidigare framhållits, kunna överta flera av nuvarande Svensk Fisks funktioner liksom delar av dess personal. Eftersom det föreslagna systemet med lägsta tillåtna priser innebär en betydligt förenklad administration jämfört med dagens normprissystem bör dock PO:s administration för detta ändamål kunna minskas jämfört med Svensk Fisks.

Sveriges Fiskares Riksförbund bör, inom de ramar som fastställs av fiskeristyrelsen, bygga upp och organisera verksamheten i producentorganisationen. Detta innebär bl a att fiskarena själva bör välja styrelse och närmare organisationsform för verksamheten.

Producentorganisationens stadgar föreslås godkännas av fiskeristyrelsen. Vidare föreslås styrelsen, som nämnts, fungera som utbetalnings- och övervakningsmyndighet för organisationen. Fiskeristyrelsen bör, om producentorganisationen bryter mot de av styrelsen uppställda reglerna, kunna avbryta utbetalningen av medel till organisationen.

Fiskarena bör uppmanas att bli medlemmar i PO. Medlemskapet bör knytas antingen till enskilda fiskelag eller till en förening som fiskelaget är anknutet till. Endast medlemmar bör få del av de stöd som PO kan lämna. PO-medlem måste följa PO:s föreskrifter om kvalitet, sorteringar, landningshamnar etc.

Utredningen anser det vara av stor vikt att de regionala aspekterna på fisket noggrant iakttas av PO. En modell för att bättre tillvarata de regionala intressena skulle kunna vara att två stycken PO bildas, en för västkusten och en för syd- och ostkusten. Vissa gemensamma funktioner skulle kunna skötas av en av dessa PO. Utredningen anser dock att det bör vara upp till fiskarena själva att fastställa om det bör finnas två stycken PO eller en gemensam PO för hela landet. I en gemensam PO bör dock enligt utredningens mening regionala intressen vara representerade. Beskrivningarna av PO tidigare i kapitlet liksom i det följande har utgått från att endast en PO har bildats.

7.6.5 Producentorganisationens uppgifter

PO:s viktigaste uppgifter skulle bli att vara företrädare för näringens intressen, att aktivt marknadsföra fiskets produkter samt att ta hand om överskotten. Kvalitets- och sorteringsbestämmelser måste vidare fastställas av PO och kontroll utföras. Bestämmelserna bör utarbetas i samarbete mellan fiskare och köpare. Ett enhälligt antaget beslut vad avser nämnda bestämmelser bör vara ett villkor för statlig finansiell kompensation vid överskott, liksom att en kvalitetskontroll fortlöpande upprätthålls.

Återtagspris skall, som ovan nämnts, fastställas av fiskeristyrelsen men PO skulle ha rätt att avvika från detta med hänsyn till säsong. Avvikelsen skulle dock aldrig tillåtas vara större än +/- 10 % av fastställt återtagspris. Vid risk för stora överskott skulle PO kunna dirigera fiskefartygen till alternativa fångster för att begränsa dem. I annat fall skulle den finansiella kompensationen bli otillräcklig.

Statlig finansiell kompensation skulle utbetalas av fiskeristyrelsen en gång i månaden i efterskott. Denna kompensation skulle relateras till landningens storlek för respektive

sortering under månaden. Kompensationen föreslås utgå enligt följande.

<u>Landat inom PO:s verksamhetsområde</u>	<u>Överskott (ö) %</u>	<u>Kompensation till PO, andel av fiskeristyre- lens återtagspris</u>
100	0<ö<5	85 %
100	5<ö<10	70 %
100	10<ö<15	55 %
100	15<ö<20	40 %
100	ö>20	0 %

PO måste för att täcka kostnaderna upp till fullt återtagspris ta ut en avgift av medlemmarna som är direkt relaterad till landningens storlek. Genom den föreslagna kompensationsmodellen motverkas att stora överskott blir en mer eller mindre inbyggd och accepterad del av regleringen. Genom PO får fiskarena ett ökat ansvar för att fångsterna inte blir större än vad som kan avsättas på marknadens villkor.

Även för sin administration måste PO ta ut en avgift av fiskarena. Under en femårsperiod bör dock enligt utredningens mening och som tidigare framhållits statsmedel tillskjutas så att fisket under första året endast behöver erlägga 25 % av administrationskostnaderna. Fiskarens andel bör därefter successivt öka. Efter utgången av femårsperioden bör fiskarena själva helt svara för administrationskostnaderna.

PO bör som en viktig uppgift också ha att bedriva information och propaganda om fisk samt bidra med medel till åtgärder som underlättar avsättningen av fisk, t ex projekt för samordnad och förbättrad distribution till butiker. Under en femårsperiod bör statsmedel med upp till sammanlagt 5 miljoner kronor per år kunna anslås för detta, dock högst 90 % av totalkostnaden. Efter femårsperioden bör information om fisk och fiskprodukter helt finansieras av näringen. Även om betydande marknadsföringsinsatser genomförts av

Svensk Fisk och Swefisk bör effektiviteten i insatserna kunna öka om näringen själv bär ansvaret för avsättningen av sina produkter. En aktiv bearbetning av slutliga konsumenter av fisk bör kunna öka näringens avsättningsmöjligheter. Detta kräver dock - förutom marknadsföringsinsatser - att fångsterna inriktas efter konsumenternas preferenser.

För att tydligare illustrera hur det framtida lägstapris-systemet är tänkt att fungera i praktiken presenteras följande räkneexempel.

Antag att det genomsnittliga avräkningspriset för stor sill under det senaste året varit 232 öre/kg, och motsvarande för liten sill 146 öre/kg. (Faktiska priser regleringsåret 1987/88.) Dessa priser fastställs av fiskeristyrelsen som orienteringspriser för regleringsperioden 1989/90. Samtidigt fastställer styrelsen att återtagspriset skall vara 80 % av orienteringspriset, d v s för stor sill 186 öre/kg och för liten sill 117 öre/kg.

PO kan med utredningens förslag själv inom en marginal om +/- 10 % fastställa egna återtagspriser, d v s för stor sill inom intervallet 167-205 öre/kg och för liten sill inom intervallet 105-129 öre/kg.

Antag sedan att överskotten en viss månad/regleringsperiod är 9 % av landningarna. PO:s finansiella kompensation från fiskeristyrelsen blir i detta fall med utredningens förslag för stor sill $0,7 \times 186 = 130$ öre/kg och för liten sill $0,7 \times 117 = 82$ öre/kg.

PO måste betala fiskaren det av organisationen fastställda återtagspriset samt kostnader för frakt och hantering. Utöver den finansiella kompensationen från fiskeristyrelsen antas PO ha intäkter genom medlemsavgifter och från sina försäljningar av mottagna överskott.

Om PO väljer ett maximalt tillåtet återtagspris blir situationen följande.

	<u>Stor sill</u>	<u>Liten sill</u>
Till fiskaren (öre/kg)	205	129
vid antagandet att avgiften till PO är noll		
Finansiell kompensation	<u>130</u>	<u>82</u>
Differens	75	47
Kostnader för hantering och frakt	50	50
Försäljningsintäkt vid avsättning av överskott	<u>60</u>	<u>60</u>
Återstår för PO att själv finansiera	65	37

7.6.6 Beräkning av statens kostnader för lägstapris-systemet m m under de fem första åren

Med utgångspunkt i de faktiska sillpriserna under budgetåret 1987/88 och med ett återtagspris som motsvarar ca 80 % av detta pris samt att landningarna beräknas uppgå till ca 70 000 ton med 10 % överskott (70 % statlig kompensation), så skulle statens kostnader för kompensation till PO för överskott bli ca 7 miljoner kronor per år, räknat i dagens priser.

Svensk Fisks administrationskostnader bekostas i dag av prisregleringsmedel och uppgår till ca 7 miljoner kronor. Kostnaderna för PO:s administration bör uppgå till högst 4 miljoner konor per år. Med 25 % självfinansieringsgrad skulle statens kostnader för bidrag till PO:s administration första året uppgå till ca 3 miljoner kronor för att sedan successivt sjunka.

Trygghetsförsäkringen bekostas i dag, som tidigare nämnts, av prisregleringskassan för fisk och uppgår till ca 8,5 miljoner kronor. Utredningen föreslår att staten i fortsättningen bekostar fiskarens trygghetsförsäkring.

I dag bedriver Svensk Fisk information, propaganda och andra avsättningsfrämjande åtgärder gällande fisk till en årlig kostnad av ca 4 miljoner kronor. Även Swefisk bedriver informationsverksamhet. Utredningen föreslår, som framgått av det tidigare, att PO i fortsättningen övertar denna verksamhet, men att staten står för en kostnad upp till högst 5 miljoner kronor det första året, ett finansieringsansvar som sedan successivt skulle sjunka.

Utredningen föreslår vidare att staten årligen anslår ca 5,5 miljoner kronor till utplantering av fisk.

Sammantaget beräknas således statens kostnader för överskottshantering, PO:s administrationskostnader, fiskarens trygghetsförsäkring, informations- och marknadsföringsverksamhet samt utplantering av fisk uppgå till ca 30 miljoner kronor under PO:s första år för att sedan successivt minska. Efter fem år beräknas statens kostnader för överskottshantering, fiskarens trygghetsförsäkring samt utplantering av fisk uppgå till drygt 20 miljoner kronor räknat i dagens priser och med dagens förutsättningar. PO:s kostnader för administration och marknadsföringsverksamhet bör, som nämnts, efter femårsperioden helt bekostas av näringen.

Utredningen föreslår att de medel som finns i Svensk Fisks kassa vid tiden för bildandet av PO, tillförs PO som en grundfinansiering.

7.6.7 Beräkning av P0:s kostnader under inledningen
 av de fem första åren

Enligt tidigare gjorda antaganden måste P0 med utredningens förslag själv betala i genomsnitt ca 30 % av återtagspriset. Detta motsvarar en kostnad om ca 3 miljoner kronor per år räknat i dagens penningvärde.

Vidare skulle P0 enligt det lagda förslaget inledningsvis svara för endast 25 % av sina administrationskostnader, vilket innebär ca 1 miljon kronor. Efter den femåriga övergångsperioden skulle näringen helt ansvara för sina administrationskostnader.

Slutligen beräknas P0:s kostnader för information m m uppgå till ca 0,5 miljoner kronor under det första året för att sedan successivt öka och efter den femåriga övergångsperioden helt bekostas av näringen.

Sammantaget beräknas således P0:s kostnader för överskottshantering, administration och information uppgå till ca 5 miljoner kronor under det första året av den femåriga övergångsperioden. Härfter ökar den årliga kostnaden för administration och information och kan år fem beräknas uppgå till ca 12 miljoner kronor räknat i dagens priser.

Med en beräknad landning av ca 70 000 ton sill, varav ca 7 000 ton i överskott, skulle P0:s medlemmar första året få betala en medlemsavgift på ca 4 öre/kg landad sill för att täcka uppkomna kostnader för överskottshantering, vilket skall jämföras med dagens prisregleringsavgift för sill/strömning som är ca 10 öre/kg.

Utöver nämnda avgift måste P0 ta ut en avgift för administrationskostnader och kostnader för informationsåtgärder, som enligt utredningens förslag successivt helt skall bekostas av näringen.

Denna avgift bör som utredningen ser det tas ut även av fiskare som inte drar nytta av överskottshanteringen eftersom informationsåtgärder, trygghetsförsäkring och fiskutsättningar kommer alla fiskare till del.

7.7 Kontrakt mellan fiskare och beredningsindustri

För kvantiteter där särskilda leveransavtal har slutits mellan t ex en beredningsindustri och ett visst eller vissa fiskefartyg skall återtagspris inte gälla som lägsta tillåtna pris liksom inte heller upprättade kvalitets- eller sorteringsregler. Överskottsansättningar skulle inte heller kunna lämnas för sådana leveranser. För att underlätta att dylika leveransavtal kommer till stånd, bör PO tillåta att fiskefartyg som har leveransavtal med beredningsindustri får vara medlemmar i PO men att medlemsavgiften som tas ut efter landad kvantitet kan reduceras. När leveransavtalet eventuellt upphör bör fartyget/fiskelaget kunna återinträda som vanlig PO-medlem med de fulla rättigheter och skyldigheter detta innebär.

PO skall självfallet underrättas om när ett leveransavtal föreligger och om dess giltighetstid.

7.8 Strukturplan för fiskenäringen

Fiskets fångstmöjligheter vad avser ett lönsamt fiske begränsas främst av tre komponenter, nämligen fiskeflottans storlek och struktur, tillgången på fisk samt avsättningsmöjligheterna för fångsten.

I idealfallet bör ett jämnviktsläge råda så att fiskeflottans storlek inte är större än vad som finns att fiska och att hela fångsten vid fullt utnyttjande av flottans kapacitet går att avyttra till lönsamt pris. Idealfallet går

sannolikt aldrig att uppnå, men den förda fiskeripolitiken bör åtminstone vara sådan att hela systemets riktning går mot ett långsiktigt idealläge.

De biologiska förutsättningarna kan ändras, men det torde ändå kunna anges vissa grova, långsiktiga fångstmöjligheter för de viktigaste fiskslagen. De marknadsmässiga förutsättningarna kan också ändras, men om sedvanliga konjunkturella svängningar rensas bort, torde även här ganska hyggliga prognoser kunna göras.

Fiskeflottan bör anpassas till de ovan angivna biologiska och marknadsmässiga förutsättningarna. Problemet i utgångsläget är dock att flottan är mindre väl anpassad till framför allt de marknadsmässiga förutsättningarna. Något förenklat kan bilden av fiskeflottan tecknas enligt följande.

En del av flottan, i huvudsak baserad på västkusten, består av mycket moderna enheter som kräver betydande infiskningsvolymen för att bli lönsamma. Den andra delen består av mindre enheter med relativt små investeringar. Den förstnämnda flottan söker sig till fångstområden inom hela det svenska vattenområdet för att fiska. Den är således mycket rörlig. Målet är att fiska stora volymer och avsätta dem till marknader som ger högsta möjliga pris. Exportandelen är betydande. Fiskslagen är i huvudsak sill (för konserver eller foder) och torsk.

Den andra flottan är mer stationär men växlar ofta även den mellan olika fiskslag. Dock är fodersillfisket begränsat. Att fiska fodersill förutsätter att stora volymer kan fiskas.

Problem uppstår när den moderna västkustflottan uppträder på fiskefält i konkurrens med det stationära fisket. Den stora kapaciteten hos västkustflottan gör att landningarna under en kort period blir mycket stora. Exempelvis finns inga möj-

ligheter att ta hand om all torsk som fiskas under några månader på våren. Export blir nödvändig, vilket kan anses vara onödigt när vi importerar färdigvara. För att undvika detta liksom att tillgängliga kvoter tar slut i förtid, har från fiskarens sida argumenterats för att stöd för fiske efter andra arter behöver sättas in för att undvika allt för stor koncentration på torskfisket.

Nu kan alltid diskuteras vad som är ett storskaligt respektive småskaligt fiske. Troligen finns inte någon homogen definition som tål granskning utifrån alla möjliga aspekter. Ett storskaligt fiske på en kuststräcka kan vara liktydigt med ett småskaligt på en annan beroende på förutsättningar och fisketillgång. Jämförelsen kan också utsträckas till att gälla ett internationellt perspektiv.

Denna oklarhet i definitioner är dock något som enligt utredningens uppfattning måste accepteras. Viktigt är dock att beslutande myndigheter m fl skaffar sig ett perspektiv på fiskets förutsättningar dels internationellt, dels mellan olika nationella kuststräckor.

Ett allmänt accepterat mål för fisket skulle som nämnts kunna vara att näringen befinner sig i långsiktig balans. Med balans menas då att flottans kapacitet utnyttjas fullt ut, att fångsterna inte är större än att de går att avsätta till priser som täcker produktionskostnaderna och ger rimlig avkastning på investerade medel samt att bestånden inte överutnyttjas.

Med kunskaper om de långsiktiga avsättningsmöjligheterna och de biologiska sambanden borde det vara möjligt att grovt ange hur den svenska fiskeflottan borde struktureras. Här kan tilläggas ytterligare ett mål, nämligen att fiskets positiva regionala påverkan skall utnyttjas. Genom att fördela stödet till näringen på visst sätt skulle den långsiktiga målsättningen åtminstone teoretiskt kunna uppnås. Problemet

är dock att en rad "störningar" ständigt påverkar systemets inriktning mot balans.

Avsättningsmöjligheter och biologiska fångstförutsättningar ändras kortsiktigt. Ett tillfälligt fångststopp i avlägsna fiskevatten kan påverka även pris och avsättningsmöjligheter för svenska fiskare. Dessa signaler kan leda till önskemål om nya investeringar i fartyg för att tillfredsställa efterfrågan. Vidare kan fångstmöjligheterna kraftigt ha förbättrats för ett visst fiskslag vilket innebär lägre infiskningskostnader. Även detta leder till ett ökat tryck på investeringsidan. När normala förhållanden åter råder har flottan byggts ut och blivit för stor i förhållande till både avsättningsmöjligheter och biologi.

Utredningen föreslår, som tidigare nämnts, att framtida statliga stöd till fiskerinäringen skall bestå av två huvuddelar, nämligen dels ett lägstapris- och överskottssystem för i första hand sill, dels ett strukturstöd bestående av statligt subventionerade lån samt bidrag för skrotning eller avyttring av fartyg.

I ett läge med stark efterfrågan och/eller goda produktionsmöjligheter kan som ovan nämnts trycket på nyinvesteringar öka. Viktigt är då att stödramarna inte ökar så att stöden förstärker den obalans som spontant kan uppkomma.

Även utan yttre ändrade faktorer kan felanvändning av stöden leda till att näringens långsiktiga inriktning inte uppnås. Investeringsstöden måste ha ett klart uttalat syfte i nära samband med en strukturplan för flottan. Stödet får inte bli ett allmänt stöd för att sänka kapitalkostnaderna och därigenom öka lönsamheten och i slutändan trycket mot ytterligare investeringar. Priset för överskotten får inte sättas på en nivå som "på marginalen" gör det lönsamt att fiska mer än marknaden kan ta emot till lönsamma priser. Syftet med ett

lägsta tillåtet pris är endast att undvika en alltför låg prisnivå i samband med osedvanligt stora leveranser som uppenbarligen inte går att avsätta. Om ständigt stora överskott uppstår trots att lägsta tillåtna pris är satt i paritet med priserna i vår omvärld är fiskeinriktningen fel eller alternativt flottan för stor.

Med de stödsystem som har tillämpats de senaste 10-15 åren har fiskeflottan blivit för stor vad gäller framför allt kapaciteten att fiska sill. Den har i alltför hög grad avskärmats från avsättningsmöjligheterna. Marknadens signaler har inte nått fram till fiskarena, utan i stället har inriktningen och strukturen anpassats efter signaler från stödsystemen. Detta faktum innebär enligt utredningens mening att de fiskare som fått fel signaler i största möjliga mån måste hållas skadeslösa, när det visar sig att deras investeringar kan bli mindre lönsamma i och med att stödsystemet läggs om. Detta motiverar, som tidigare framhållits, någon form av inlösen av fartyg för export, alternativt skrotning.

Enligt utredningens mening bör en strukturplan för fiskerinäringen snarast utarbetas av fiskeristyrelsen tillsammans med jordbruksnämnden. Strukturplanen bör med viss flexibilitet kunna ange ramarna för det framtida fiskets storlek och inriktning. Med strukturplanen som grund bör fiskeristyrelsen, som enligt utredningens förslag i framtiden skall ansvara för det samlade statliga ekonomiska stödet till fiskerinäringen, från fall till fall bedöma om statligt stöd bör komma ifråga.

I sammanhanget bör nämnas det stöd till investeringar i fiskefartyg som i dag ges via statliga varvsstöd. Utredningen anser att statens industriverk som i dag gör bedömningar vad gäller varvsstöd bör beakta nämnda strukturplan.

Fiskeflottans struktur bör i framtiden utformas så att dess primära syfte blir att förse de svenska konsumenterna med ett varierat utbud av fisk av god kvalitet och till rimliga priser. Detta i linje med utredningens förslag att inom ramen för det samlade övergripande målet för fiskerinäringen i fortsättningen prioritera konsumentmålet.

Konsumenterna ställer i dag krav på kvalitet, sortering m m. Till detta kommer handelns krav på bl a regelbundna leveranser. Dessa krav tillgodoses, enligt utredningens mening, bl a genom ett livskraftigt, småskaligt och kustnära fiske. När det gäller framtida investeringar i nya fiskefartyg bör denna typ av fiske i ökad utsträckning komma i åtnjutande av statligt investeringsstöd.

Hittills har investeringsstödet avseende olika kategorier av fiske inneburit att man i första hand har satsat på utvecklingen av utsjöfisket. Det kustnära fisket, som ofta har stor regionalpolitisk betydelse, har inte i lika hög grad uppmärksamats i den praktiska fiskeripolitiken. En framgångsrik utveckling av detta fiske kan innebära ett värdefullt komplement till annat fiske eller annan verksamhet. I de glesbygder, som många kustområden är, kan en utveckling av kustfisket bidra till ökad sysselsättning.

En utveckling av det kustnära fisket förutsätter stöd till den lokala befolkningen. Sådant stöd gäller bl a utveckling av ny fisketeknik. Det nuvarande stödet till fiskeriteknisk utveckling, som hittills främst utgått från styrelsen för teknisk utveckling (STU), är främst inriktad mot effektivisering av det redan etablerade storskaliga fisket.

I sammanhanget skall nämnas det samlade fiskforskningsprogram som är framtaget tillsammans av fiskeristyrelsen och skogs- och jordbrukets forskningsråd. Utredningen föreslår att man inom ramen för forskningsprogrammet beaktar behovet av stöd och utveckling av det kustnära fisket. Utredningen

har erfarit att styrelsen och forskningsrådet tillsammans med statens naturvårdsverk (SNV) har avsatt medel till ett kustfiskeprojekt i första hand med inriktning på norra ostkusten.

I syfte att i ökad utsträckning stödja kustfisket och dess försörjningsmöjligheter bör enligt utredningens mening fiskeristyrelsen överväga en utflyttning av trålfiskegränsen.

Det kustnära, småskaliga fiske som hittills berörts är främst inriktat på att så långt detta fiske förmår försörja svenska konsumenter med färsk fisk. Beredningsindustrins behov av stora leveranser av främst sill och torsk tillgodoses bäst genom de större fiskefartygen. Inslaget av storskaligt fiske i den svenska fiskeflottan torde dock i dag vara större än vad som krävs för att försörja beredningsindustrin med råvara. Enligt utredningens mening måste detta förhållande beaktas vid fördelningen av det av utredningen föreslagna strukturstödet.

Vid upprättandet av den av utredningen föreslagna strukturplanen bör beaktas att det regionala och regionalpolitiska stödet till fiske, vattenbruk och fiskberedning uppgick till i genomsnitt 35 miljoner kronor per år under perioden 1984-1986, d v s ungefär i nivå med fiskeri- och beredningslånen. Av detta stöd gick ca 80 % till vattenbruk. Enligt utredningens mening är det viktigt att samordna det regionalpolitiska stödet och det centralt administrerade strukturstödet för att på så vis få en önskvärd utveckling av fiskerinäringen.

När det gäller frågan om att undvika ett koncentrerat torskfiske, som kan skada långsiktiga fångstmöjligheter och som överexploaterar den inhemska marknaden, menar utredningen att näringen själv liksom hittills måste ta ett stort ansvar. Det bör ankomma på Sveriges Fiskares Riksförbund att själv reglera detta fria fiske på ett sätt som står i överensstämmelse med fiskepolitikens mål angående säkra och

långsiktiga fångstmöjligheter samt regionalpolitikens betydelse. Skulle riksförbundet inte klara detta bör fiskeristyrelsen kvotera fisket.

Utredningen anser, mot bakgrund av ovanstående och som tidigare nämnts, att fiskeristyrelsen tillsammans med jordbruksnämnden snarast upprättar en strukturplan för fiskerinäringen. Planen bör med viss flexibilitet kunna ange ramarna för det framtida fiskets storlek och inriktning.

7.9 Strukturstöd till fiskerinäringen

Statligt stöd till yrkesfisket lämnas i form av lån, lånegaranti och bidrag. Stöd får lämnas till investeringar i fiskeföretag, vid fångstbegränsningar, vid skada på fiskeredskap och vid skrotning av fiskefartyg och lämnas endast till yrkesfiskare med licens.

Frågor om statligt stöd till yrkesfisket prövas av fiskeristyrelsen eller, efter bemyndigande av styrelsen, av fiskerinämd.

Under budgetåret 1987/88 har fiskeristyrelsen och fiskerinämnarna avgjort sammanlagt 168 ansökningar om fiskerilån, lånegaranti eller statsbidrag, varav 140 ansökningar beviljades stöd. Det totala investeringsbeloppet för dessa ansökningar var 180 miljoner kronor.

Vad gäller fiskerilån har ca 48 miljoner kronor utgått, varav 48 % till Göteborg och Bohus län, 15 % till vardera Blekinge och Kristianstads län medan 2 % har gått till Norrbottens län.

Fiskerilånen har använts till investering i nya och begagnade skepp och båtar samt till motorer och teknisk utrustning.

Lån mot statlig garanti i kreditinrättning har beviljats med sammanlagt drygt 20 miljoner kronor, varav ca 50 % har gått till Blekinge län.

Statsbidrag kan lämnas till nya och begagnade fiskefartyg, vid övergång till annan fångstinriktning, för åtgärder som minskar ett fiskefartygs bränsleförbrukning, för åtgärder som förbättrar ett fartygs arbetsmiljö samt till säkerhetsutrustning. Under budgetåret 1987/88 har beviljats statsbidrag för dessa åtgärder om sammanlagt 5,6 miljoner kronor.

Premier för att äldre fiskefartyg skall tas ur fiskeflottan och skrotas har under budgetåret 1987/88 beviljats med sammanlagt drygt 2,2 miljoner kronor.

Under budgetåret 1987/88 har fiskeristyrelsen gjort förluster på beviljade lånegarantier med sammanlagt knappt 400 000 kronor.

Ersättning för skada på fasta fiskeredskap har av fiskenämnarna lämnats med sammanlagt drygt 900 000 kronor under budgetåret 1987/88. Under samma period har det inkommit avgifter i samband med anmälan till stormskadeskyddet på ca 175 000 kronor.

Utredningen föreslår, som också redovisas på annan plats, att fiskeristyrelsen får en förstärkt ställning vad gäller det samlade statliga stödet till fiskenäringen. Dels föreslås styrelsen bli utbetalnings- och övervakningsmyndighet för den nya producentorganisationen, dels bör styrelsen enligt utredningen tillsammans med jordbruksnämnden få i uppdrag att upprätta en strukturplan för fiskenäringen.

Med en strukturplan för fiskenäringen som grund bör enligt utredningen statligt stöd till yrkesfisket i fortsättningen och i första hand ges till ett småskaligt, kustnära fiske i

framför allt sysselsättningssvaga regioner. Detta stöd bör enligt utredningen uppväga de negativa konsekvenser för regionalpolitiskt stödmotiverade fiskare på kuststräckor som kan drabbas vid en avveckling av nuvarande normprissystem. Det statliga stödet till yrkesfisket bör enligt utredningen benämnas strukturstöd och bestå av investeringsstöd och omställningsstöd.

Utredningens motiv för ett framtida statligt stöd till fiskenäringen skall i första hand ses mot bakgrund av de beslut om frihandel med fisk som har tagits inom EFTA och därmed sammanhängande beslut om neddragning av statsstödet till näringen. Efter den 1 januari 1994 är det som nämnts i princip inte möjligt att ge ett generellt stöd till näringen, medan däremot stöd kan ges till regioner som har en svagare utveckling än andra vad gäller fisket.

Ett annat motiv från utredningens sida är prioriteringen av konsumentmålet och den betydelse för regelbundna leveranser av färsk fisk som det småskaliga, kustnära fisket har för uppnåendet av detta mål.

Eftersom utredningens förslag om avveckling av normprissystemet troligen leder till färre investeringar i fiskefartyg föreslår utredningen att ett anslag för investeringsstöd förs upp med 30 miljoner kronor jämfört med de 40 miljoner kronor som i dag anslås för fiskerilån.

Utredningen föreslår vidare mot bakgrund av de konsekvenser som en avveckling av normprissystemet kan få för framför allt sillfisket att ett anslag för omställningsstöd förs upp med 10 miljoner kronor. Dessa medel föreslås användas för statliga inköp av fartyg som kan tänkas kunna avyttras utom landet. Vidare föreslår utredningen att ramen för skrotningspremier, som i dag uppgår till 2,6 miljoner kronor, utökas till 5 miljoner kronor. Utredningen föreslår att strukturstödet till yrkesfisket införs från den 1 juli 1990.

7.10 Yrkesfiskelicenser

Yrkesfiskelicens infördes år 1978 efter riksdagens beslut. Syftet med licensen är bl a att bestämma vilka fiskare som bör kunna komma ifråga för statligt ekonomiskt stöd. Den som inte har någon licens är sålunda inte förbjuden att fiska.

Det statliga ekonomiska stöd som i dag är knutet till licensen är dels det stöd som utgår från normprissystemet, dels det stöd som ges enligt förordningen (1985:439) om statligt stöd till yrkesfisket m m.

Enligt utredningens mening bör, som framgått av det tidigare, normprissystemet avvecklas och ersättas med ett nytt system med lägsta tillåtna priser.

Det nya systemet behöver enligt utredningens uppfattning inte någon "inträdesbiljett" i form av licens. Tillträdet till näringen bör vara fritt, men de möjligheter till stöd från staten för t ex överskottshantering som tidigare redovisats bör vara knutna till ett medlemskap i PO. Härigenom blir medlemskapet i PO den legitimitet som ger möjlighet till stöd från PO och indirekt från staten. Ett sådant medlemskap bör även vara vägledande för fiskeristyrelsen vid handläggning av ärenden rörande strukturstöd i enlighet med den strukturplan som föreslås.

Yrkesfiskelicenssystemet har till viss del styrt fisket, bl a vad gäller nyttjandet av fiskeredskap. Den faktiska styrningen av fisket har dock enligt vad utredningen erfarit inte till alla delar varit effektiv. Utredningen anser att det i fortsättningen bör åvila fiskeristyrelsen att på annat sätt än genom yrkesfiskelicensiering tillse att fisket sker inom sådana gränser att de olika fiskbestånden inte hotas av utfiskning. En grund för en sådan effektivare övervakning kan vara uppgifter som hämtas från yrkesfiskarens logg-

böcker. Det är därför angeläget att plikten att föra loggbok upprätthålls. Uppgifter ur loggböckerna bör även kunna tjäna som grund för uppbörd av en eventuell fiskskatt (se vidare kapitel 7.13).

7.11 Fiskeregleringar

Enligt utredningens direktiv bör utredningen i syfte att skapa bättre samordning och översikt överväga att överföra länsstyrelsernas nuvarande ansvar för regleringen av visst fiske till den centrala statliga fiskeadministrationen i likhet med vad som gäller för bl a vandringsfisk.

Fiskeristyrelsen har i en rapport överlämnad till regeringen i juli 1988 föreslagit vissa förändringar i fiskebestämmelserna.

Med bl a rapporten som underlag pågår inom jordbruksdepartementet en översyn av fiskelagstiftningen.

Huvudsyftet med fiskeristyrelsens rapport är att underlätta tillämpningen av fiskerilagstiftningen för enskilda, organisationer och myndigheter. För att uppnå detta syfte föreslås bl a

- att fiskeristyrelsen ges rätt att utfärda alla föreskrifter för fiske efter alla fiskarter i havet och i Vätern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren samt i vattendrag som mynnar ut i havet och i dessa sjöar upp till första definitiva vandringshindret för lax och öring i vattendragen.
- att i första hand fiskerättsägarna själva skall meddela de föreskrifter som behövs för fiskets vård och bedrivande i enskilt vatten uppströms första definitiva vandringshindret för lax och öring i vattendrag som utmyn-

nar på kusten eller i Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren. Om fiskevattenägarna inte kan enas eller om myndighetsingripande är nödvändigt av fiskevårdsskäl bör länsstyrelsen meddela erforderliga föreskrifter.

- att fiskeristyrelsen utfärdar fyra kungörelser för kustområdet (norra ostkusten, södra ostkusten, sydkusten och västkusten), en kungörelse för fisket i Vänern, Vättern och Mälaren och Hjälmaren, en kungörelse för Östersjön och en för Kattegatt och Skagerrak. Detta innebär en minskning från nuvarande 19 kungörelser till 7.
- att kungörelserna för kustområdet skall gälla ut till fyra nautiska mil från baslinjen och också omfatta alla bestämmelser för fisket från det första definitiva vandringshindret för lax och öring i vattendragen.

Fiskeristyrelsen framhåller i sin rapport att den föreslagna förändringen av regelgivningen på fiskets område förutsätter den nuvarande organisationsstrukturen, bl a vad gäller förekomsten av fiskenämnder. Vidare sägs att fiskeristyrelsen kommer att behöva vissa personella förstärkningar samtidigt som länsstyrelsernas arbete med fiskelagstiftningen kommer att minska.

Det är utredningens bedömning att man genom att samla större delen av regelgivningen på fiskets område till fiskeristyrelsen bättre uppnår en samordning och översikt samt besparing av resurser. Det bör enligt utredningen övervägas om det över huvud taget behövs en statlig regelgivning inom fiskets område vad gäller t ex fiskets bedrivande ovan det första definitiva vandringshindret i vattendrag. Det är också utredningens bedömning att den föreslagna förändringen är möjlig att genomföra även om fiskenämnderna skulle avvecklas. Fiskeristyrelsens utredningskontor bör i detta sam-

manhang kunna utföra det arbete vad gäller regelgivning på fiskets område som rapporten förutsätter att fiskenämnderna skall utföra.

7.12 Den statliga fiskeridistributionen

Av det som har redovisats i det föregående framgår att den statliga distributionen på fiskets område är uppdelad på flera olika organ. Fiskeristyrelsen är central förvaltningsmyndighet för frågor om fiskerieringen, fritidsfisket och fiskevården. Statens jordbruksnämnd ansvarar för prisregleringen på fiskets område. Vid hearings med representanter för nämnda myndigheter har det framkommit att det brister vad gäller framför allt koordinering av den statliga stödet till fisket. De medel som dessa myndigheter ansvarar för, i detta fall främst fiskerilånen hos fiskeristyrelsen och prisregleringsmedlen hos jordbruksnämnden, har enligt utredningen ibland gett olika signaler till reringen.

Enligt utredningens mening har detta fått till följd att fiskeristyrelsens bedömningar av ansökningar om fiskerilån till viss del har baserats på signaler från gällande normprissystem. En följd av detta har blivit en överetablering av stora fiskefartyg med inriktning på sillfiske. Prognoserna om framtida lönsamhet har baserats på att det funnits ett tillgängligt pristillägg för sill. Marknadens signaler om avsattningsvärigheter för sill har således inte tillräckligt snabbt nått fram till vare sig fiskaren när han gjort sin investeringsplan eller till fiskeristyrelsen när den gjort bedömningar av låneansökningar.

Uppdelningen av den statliga ansvaret för fiskerieringen mellan fiskeristyrelsen och statens jordbruksnämnd har sin parallell på jordbrukets område. Denna uppdelning mellan bl a rådgivning och rena förhandlingar har tidigare ansetts

främja utvecklingen av näringen. Vad gäller lantbruksstyrelsen och statens jordbruksnämnd har emellertid gränsdragningen på senare tid alltmer suddats ut.

Med tanke på fiskerinäringens begränsade storlek och utredningens förslag att normprissystemet skall avvecklas och ersättas av ett mindre omfattande system med lägsta tillåtna priser anser utredningen att jordbruksnämndens nuvarande ansvar för prisregleringen på fisk bör överföras till fiskeristyrelsen i samband med att en PO bildas.

Detta innebär att fiskeristyrelsen i fortsättningen skulle ansvara för dels det föreslagna systemet med lägsta tillåtna priser, dels det föreslagna strukturstödet. Genom att på detta sätt samla det statliga ekonomiska stödet till fisket till en myndighet skapas förutsättningar för att kunna ge mer entydiga signaler till näringen vad gäller bl a nyinvesteringar. För jordbruksnämndens del innebär utredningens förslag att nämndens fisksektion kan avvecklas i samband med att en PO bildas.

Havsfiskelaboratoriets verksamhet är till ca 75 % styrd av framtagandet av underlagsmaterial inför de årliga internationella förhandlingarna om fiskekvoter. Laboratoriets verksamhet är till övervägande del anslagsfinansierad.

Ett alternativ till laboratoriets nuvarande organisation vore att bilda en fristående organisation, ensamt eller samordnat med enheter med likartad verksamhet. Detta alternativ skulle möjligen innebära bättre utnyttjande av utrustning, kompletteringar i kompetensprofil, administrativ samordning samt bättre utnyttjande av mätresultat.

Havsfiskelaboratoriet har nyligen tagit nya lokaler i anspråk vilka redan är fullt utnyttjade. I nuläget finns därför inte förutsättningar för en samlokalisering, förutsatt att de

nuvarande lokalerna inte lämnas eller att nya byggnader uppförs i anslutning till de befintliga.

Det bör i sammanhanget också nämnas att samordning av resurser inom området redan skett genom tillskapande av marina centra kopplade till universiteten i Umeå, Stockholm och Göteborg.

Ett havsfiskelaboratorium som fristående organ måste kunna garantera att underlag inför de årliga förhandlingarna om fiskekvoter tas fram. En nackdel med att särskilja uppgifter rörande beståndsuppskattningar från övriga myndighetsuppgifter på fiskets område är enligt fiskeristyrelsen att Sverige därmed skulle få sämre status än övriga medlemsländer på det internationella havsforskningsområdet.

Eftersom det i dag inom landet endast finns en utförare av beståndsuppskattningar (havsfiskelaboratoriet) och en mottagare av uppgifterna (fiskeristyrelsen) finns det enligt utredningens mening i dag knappast några vinster att hämta genom att göra havsfiskelaboratoriet till ett fristående organ. Ett argument som ytterligare styrker denna uppfattning är det faktum att laboratoriets verksamhet till övervägande del är anslagsfinansierad. Utredningen föreslår mot denna bakgrund att havsfiskelaboratoriet även i fortsättningen är knutet till fiskeristyrelsen på samma sätt som gäller i dag. Utredningen betonar, som tidigare nämnts, fiskeristyrelsens ansvar vad gäller den samlade bedömningen av fiskbeståndens beskattning. Havsfiskelaboratoriet fyller i detta sammanhang en central funktion.

Sötvattenslaboratoriets verksamhet skiljer sig markant från verksamheten vid havsfiskelaboratoriet vad gäller bl a finansieringsform och användning av laboratoriets resultat.

Verksamheten vid sötvattenslaboratoriet finansieras till drygt 60 % med externa medel.

Till skillnad från havsfiskelaboratoriets resultat finns inom sötvattenslaboratoriet inte en given användare av mätresultaten.

Sötvattenslaboratoriets höga andel externt finansierade verksamhet tillsammans med den likartade verksamhet som i stor utsträckning bedrivs vid laboratoriet och vid fiskeristyrelsens utredningskontor innebär att det borde finnas fördelar med att slå samman laboratoriet och utredningskontoren.

Utredningen föreslår därför att sötvattenslaboratoriet i Drottningholm tillsammans med utredningskontoren bildar en avgränsad enhet inom fiskeristyrelsen. Enheten tillförs lämpligen ett anslag för den limnologiska undersöknings- och utredningsverksamheten. Utredningen föreslår att anslaget delas upp dels på en förvaltningspost, dels ett s k 1 000-kronors anslag. Finansieringen skulle därmed utgöras av både anslag och externa medel. Anslagsfinansieringen motiveras bl a av de myndighetsuppgifter som utredningskontoren ansvarar för. Utredningskontorens placering bör enligt utredningens mening styras av förutsättningarna för att utveckla den externfinansierade verksamheten. Samtidigt bör vid placeringen beaktas fiskeristyrelsens behov av decentraliserad verksamhet.

Det bör ankomma på fiskeristyrelsen att avgöra kontorens antal och geografiska placering, bl a med hänsyn till de uppgifter som utredningen föreslår skall överföras från fiskenämnderna till utredningskontoren.

Eftersom en mera marknadsinriktad verksamhet inom fiskeristyrelsen kan kännas ovan för styrelsens handläggare föreslår utredningen att staten avsätter ett engångsbelopp för särskilda personalutvecklingsåtgärder inom fiskeristyrelsen för budgetåret 1990/91.

Fiskenämndernas verksamhet är uppdelad på tre huvudområden, nämligen fiskerinäringen (yrkesfiske och vattenbruk), fritidsfiske och fiskevård.

Enligt en av fiskeristyrelsen presenterad rapport från år 1985 handlades under åren 1982-1984 i medeltal ca 6 500 ärenden per år av fiskenämnderna. Fiskeristyrelsen uppskattar att antalet ärenden för närvarande, bl a genom en ökad delegering, är ca 8 000. Vidare har enligt styrelsen bl a antalet miljöskyddsärenden ökat.

I rapporten är ärendena uppdelade efter ärendetyp. Det nedan redovisade antalet ärenden efter ärendetyp utgör ca 75 % av fiskenämndernas dåvarande (medeltal för 1982-1984) ca 6 500 ärenden.

Statligt stöd till yrkesfisket	1 857 st
Tillståndsärenden	1 271
Fiskeregleringar från näringssynpunkt	241
Fritidsfiskefrågor	546
Personalärenden (fisketillsynsmän)	283
Samhällsfrågor, planering	73
Kalkningsärenden	24
Allmän fiskevård	285
Miljöskyddsärenden	118
Fisksjukdomar	13
Juridiska ärenden	28
Fiskeregleringar från fiskevårdssynpunkt	67
Näringsfrågor övriga	<u>70</u>
Totalt	4 876

Utredningen föreslår, som framgått av det tidigare, att det nuvarande systemet med yrkesfiskelicenser avvecklas, varför nämndernas uppgifter rörande båtlicenser försvinner.

Det är vidare utredningens mening att fiskenämndernas nuvarande mera lokala verksamhet rörande fritidsfiske, fiske-

vård, kalkningsverksamhet samt informations- och rådgivande verksamheter i fortsättningen bör ses som kommunala angelägenheter.

Vad gäller fiskevård, som är en av fiskenämndernas viktigaste arbetsområden, anser utredningen att denna uppgift bäst utförs av fiskevårdsområdesföreningar. Den kompetens vad gäller rådgivning till bl a dessa föreningar som för närvarande finns inom fiskenämnderna bör enligt utredningen i framtiden kunna byggas upp av utredningskontoren inom i huvudsak fiskeriverkets nuvarande resursram.

Den prövning enligt fiskeriförordningen av ansökningar om tillstånd för vattenbruk som för närvarande sker hos fiskenämnderna bör i fortsättningen kunna ske vid fiskeristyrelsen centralt eller vid styrelsens utredningskontor.

Fiskenämnderna deltar i varierande omfattning vid arbetet med ombildning av främst samfällda fisken till fiskevårdsområden. De kostnader som lantmäteriverkets förrättning i dessa sammanhang ger upphov till kan till hälften finansieras av statsbidrag. Tidsfristen för ombildning är satt till utgången av år 1990. Härefter lämnas inga statsbidrag för verksamheten och en stor del av fiskenämndernas arbete i samband med detta försvinner därmed.

Enligt utredningen om samordnad länsförvaltning bör fiskenämnderna ingå i den nya länsförvaltningen. Enligt denna utredning har fiskefrågorna många kopplingar till verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för. Denna uppfattning delas av fiskeristyrelsen om man, som myndigheten uttrycker det, av andra skäl än fiskeripolitiska anser att förslaget om samordnad länsförvaltning skall genomföras.

I regeringens proposition (1988/89:154) om en ny regional statlig förvaltning anför statsrådet Johansson följande vad gäller fisket i den nya länsförvaltningen:

"-- -- -- Jag delar utredningens uppfattning att fiskefrågorna har många kopplingar till de verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för. Det är därför i och för sig naturligt att fiskenämderna ingår i den nya länsstyrelsen. Denna uppfattning delas för övrigt av fiskeristyrelsen om man av andra skäl än fiskeripolitiska anser att förslaget om en samordnad länsförvaltning skall genomföras.

Den pågående översynen av fiskeprisregleringen kan emellertid komma att föreslå betydande förändringar i prisregleringen av fisket. Som en följd av den översynen kan det därför tänkas att organisationen på det fiskeadministrativa området bör utformas på ett annat sätt än i dag. En ökad kommunalisering av uppgifterna kan inte uteslutas och vissa frågor kan eventuellt föras till central nivå. Den anknytning som i dag finns till länen är således inte självklar. I den mån en sådan länsanknytning blir aktuell bör den nya länsstyrelsen ansvara för uppgifterna."

Enligt fiskeriutredningens uppfattning finns det två möjliga alternativ när det gäller den framtida organisationen av en decentraliserad fiskeriförvaltning.

Enligt det ena alternativet uppgår fiskenämderna i den nya samordnade länsförvaltningen från den 1 juli 1991. Länsstyrelserna kommer då att få ansvara för kompetensen inom fiskets område, både vad gäller yrkes- och fritidsfisket. Fiskeriutredningen finner det som mest troligt att, om fiskenämderna uppgår i den nya länsförvaltningen, fiskets frågor kommer att handläggas inom en areell nämnd och därmed troligtvis jämfört med jordbruket skulle komma att få en underordnad betydelse. Med en samordnad länsförvaltning, omfattande också fisket, skulle ansvaret för och administrationen av yrkes- och fritidsfisket från statens sida ske genom dels en central förvaltningsmyndighet - fiskeristyrelsen - med en regional förankring (utredningskontoren),

dels 24 länsstyrelser. Det kan ifrågasättas om yrkesfisket är av den omfattningen att det kräver en så omfattande och differentierad statlig organisation. Det är också endast i ett fåtal län som ett mer omfattande yrkesfiske bedrivs. Vidare kan ifrågasättas om fiskenäringen generellt sett gagnas av ett så splittrat ansvar inom den statliga administrationen.

Enligt det andra alternativet, fiskeriutredningens förslag, avvecklas fiskenämnderna från den 1 juli 1990. Detta alternativ tar, enligt utredningens uppfattning, på ett bättre sätt än det förra tillvara den samlade kompetensen inom fiskets område som i dag finns inom fiskeriverket. Fiskeriverket skulle med detta alternativ få möjlighet att säkerställa att erforderlig kompetens inom fiskets område även i framtiden skulle ha en decentraliserad förankring. Grunden för denna decentraliserade förankring finns inom verkets nuvarande utredningskontor. Härigenom förstärks också den administrativa bas som krävs för en fortsatt decentralisering av beslut inom fiskeristyrelsen i syfte att effektivisera beslutsprocesserna och skapa ökat engagemang i verksamheten. En ytterligare decentralisering, om än utanför fiskeristyrelsens ram, sker genom fiskeriutredningens förslag att en del av fiskenämndernas nuvarande uppgifter bör ses som kommunala angelägenheter, d v s överförs på kommunerna. I många kommuner är det självfallet inte ekonomiskt försvarbart att permanent bygga upp resurser endast inriktade på fiskefrågor. Vid behov av marinbiologiska expertkunskaper bör kommuner utan tillgång till egen expertis med fördel kunna vända sig till fiskeristyrelsens utredningskontor och där köpa erforderliga tjänster. Utredningskontoren bör självfallet också vid behov kunna ta på sig samordningsuppdrag.

Det är således fiskeriutredningens uppfattning, mot bakgrund av ovanstående, att den nuvarande länsanknytningen av fiskefrågorna inte är självklar. Fiskeriverkets viktigaste arbets-

område bör i fortsättningen omfatta frågor som rör yrkesfisket. Det är i dag, som nämnts, ett fåtal län där yrkesfisket spelar en avgörande eller dominerande roll.

Det är fiskeriutredningens uppfattning att den ovan skisserade organisationslösningen på ett bra sätt tillgodoser dels behovet av en samlad kompetens på fiskets område, dels behovet av en decentralisering.

Utredningen föreslår därför att fiskenämnderna avvecklas från den 1 juli 1990 och att dess uppgifter i fortsättningen handhas på det sätt som ovan har beskrivits.

7.13 Kostnader och finansiering av utredningens förslag

I föreliggande kapitel sammanfattas de ekonomiska konsekvenser av utredningens förslag som helt eller delvis också redovisats i det tidigare.

Utredningen har som tidigare redovisats föreslagit att det nuvarande prisregleringssystemet på fisk avvecklas och någon gång under tiden fram till den 1 januari 1994 ersätts med ett system med lägsta- och återtagspriser. Utredningen har vidare föreslagit vissa förändringar vad gäller den statliga administrationen på fiskets område samt vissa förändringar vad gäller det statliga rationaliseringsstödet.

Som tidigare nämnts har det inom EFTA träffats en överenskommelse om att frihandel med fisk och fiskprodukter skall gälla från den 1 juli 1990. Vissa övergångsordningar gäller, bl a beträffande frågor som rör statsstöd till fiskerinäringen. Detta innebär t ex att den svenska prisregleringsavgiften efter den 1 januari 1994 inte längre kan finansiera ett prisregleringssystem. Sverige kan sålunda välja att

avveckla prisregleringsavgiften antingen successivt fram till nämnda datum eller direkt från den 1 juli 1990. Utredningen anser, som tidigare motiverats, att det finns skäl som talar för att övergångsperioden utnyttjas.

Den nuvarande prisregleringsavgiften finansierar helt prisregleringssystemet innefattande pristilllägg, överskottshantering, fiskarens trygghetsförsäkring, utsättning av fisk, jordbruksnämndens uppbörds kostnader samt Svensk Fisks administrations- och informationskostnader.

Tillgångarna i jordbruksnämndens prisregleringskassa och hos Svensk Fisk beräknas ha uppgått till ca 130 miljoner kronor den 1 juli 1989. Intäkterna under budgetåret 1989/90, inklusive ränteintäkter, uppskattas till ca 98 miljoner kronor, varför ca 228 miljoner kronor står till prisregleringens förfogande under budgetåret 1989/90. Den sammanlagda kostnaden för prisregleringen m m beräknas under samma budgetår komma att uppgå till ca 120 miljoner kronor.

Utredningen har som tidigare redovisats föreslagit att en överskottshantering införs någon gång under tiden fram till den 1 januari 1994. Denna hantering föreslås administreras av fiskarena själva genom en producentorganisation.

Enligt utredningen beräknas statens kostnader för PO:s överskottshantering, PO:s administrationskostnader, fiskarens trygghetsförsäkring, informationsåtgärder och utsättning av fisk under PO:s första år uppgå till ca 30 miljoner kronor för att därefter successivt minska.

Efter en femårig övergångsperiod bör näringen själv inom ramen för en PO bekosta administrationen och informationsverksamheten. Efter femårsperioden bör staten inom ramen för PO:s verksamhet således endast bekosta delar av överskottshantering, fiskarens trygghetsförsäkring och utplantering

av fisk till en sammanlagd årlig kostnad av ca 20 miljoner kronor räknat i dagens penningvärde.

Utredningen föreslår som tidigare nämnts att de medel som finns i Svensk Fisks kassa vid tiden för bildandet av PO tillförs producentorganisationen som en grundfinansiering.

Som tidigare nämnts föreslår utredningen att fiskenämderna avvecklas från den 1 juli 1990 och att nämndernas nuvarande uppgifter vad gäller yrkesfisket överförs till i första hand fiskeristyrelsens utredningskontor. Fiskenämdernas nuvarande mera lokala uppgifter för fritidsfiske m m bör enligt utredningens mening i fortsättningen ses som kommunala angelägenheter. Vidare föreslår utredningen att fiskeristyrelsen i fortsättningen får ett övergripande ansvar för det statliga stödet till fiskenäringen.

Utredningen beräknar att avvecklingen av fiskenämderna innebär en besparing på ca 6 miljoner kronor per år. De utökade arbetsuppgifter för utredningskontoren och fiskeristyrelsen centralt som kan bli följden av avvecklingen av fiskenämderna, bör enligt utredningen genom omfördelningar i huvudsak kunna hanteras inom ramen för fiskeriverkets totala resursram.

Fiskeristyrelsen får budgetåret 1989/90 disponera högst 2,6 miljoner kronor som premier vid skrotning av vissa äldre fiskefartyg och får lämna fiskerilån med sammanlagt högst 40 miljoner kronor.

Utredningen föreslår som tidigare redovisats att det införs ett statligt strukturstöd till fiskenäringen bestående av dels ett investeringsstöd liknande nuvarande fiskerilån, dels ett omställningsstöd. Det senare bör ges i form av bidrag för skrotning eller avyttring av fartyg.

Utredningen föreslår dels att ett anslag för investeringsstöd förs upp med 30 miljoner kronor, dels att ett anslag för omställningsstöd med 10 miljoner kronor upprättas.

Sammanfattningsvis innebär utredningens förslag att det nuvarande anslagna beloppet för fiskerilån, 40 miljoner kronor, delas upp så att 30 miljoner kronor används för investeringsstöd och 10 miljoner kronor för ett särskilt omställningsstöd. Det nuvarande anslagna beloppet för skrotningsbidrag, 2,6 miljoner kronor, bör enligt utredningen i fortsättningen uppgå till 5 miljoner kronor. Som tidigare nämnts beräknas statens kostnader för PO:s överskottshantering, PO:s administrationskostnader, fiskarens trygghetsförsäkring, informationsåtgärder och utsättning av fisk under en femårig övergångsperiod uppgå till ca 30 miljoner kronor under det första året för att därefter successivt minska. En avveckling av fiskenämnderna innebär, som tidigare nämnts, en besparing på ca 6 miljoner kronor. Nettoeffekten av utredningens förslag innebär att statens kostnader under en femårig övergångsperiod ökar med ca 25 miljoner kronor det första året.

De ovan redovisade förslagen kan enligt utredningens mening antingen finansieras via en fiskskatt, som är tillåten inom ramen för EFTA-överenskommelsen, eller genom omfördelningar inom statsbudgeten. Om erforderliga medel inte anses kunna tillskapas genom omfördelningar i befintlig budget eller uppstå genom tillväxt i ekonomin förordar utredningen alternativet fiskskatt.

Prisregleringsavgiften, som för närvarande är 6 %, inbringar årligen ca 80 miljoner kronor. En rad fiskslag och fiskprodukter är i dag inte avgiftsbelagda.

Om de i dag avgiftsbelagda fiskslagen och fiskprodukterna skulle beläggas med en skatt på 2 % skulle detta inbringa ca 25 miljoner kronor. Breddas skattebasen till att omfatta

även i dag avgiftsfria fiskslag och fiskprodukter skulle detta inbringa ytterligare ca 15 miljoner kronor. Skattesatsen skulle härigenom kunna sänkas.

Utredningen har erfarit att jordbruksnämnden har regeringens uppdrag att lämna förslag om hur de 30 miljoner kronor skall användas som tidigare har avsatts ur prisregleringskassan för fisk för konsumentfrämjande åtgärder.

JN väntas i september till regeringen presentera sitt förslag till konsumentfrämjande åtgärder. Om något effektivt sätt att utnyttja medlen inte skulle kunna skapas anser utredningen att det bör övervägas om inte de avsatta medlen skulle kunna nyttjas för uppbyggnaden av en P0.

Kommittédirektiv

Översyn av prisregleringen på fisk m.m.

Dir. 1988:68

Beslut vid regeringssammanträde 1988-12-22

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Hellström, anför.

Mitt förslag

En särskild utredare skall tillkallas för att utvärdera prisregleringen på fisk och med utgångspunkt i utvärderingen föreslå lämpliga åtgärder. Samtidigt skall den statliga administrationen på fiskets område gås igenom i syfte att anpassa den till de förändringar som bl.a. översynen av prisregleringen motiverar. Arbetet skall redovisas senast den 1 juli 1989.

Fiskepolitikens mål och medel

Den senaste mer övergripande redovisningen av fiskepolitikens mål och medel gjordes i prop. 1984/85:143 om vissa frågor på fiskets område (JoU 32, rskr. 298).

Fiskepolitikens mål som lades fast år 1978 sammanfattas i prop. 1984/85:143 på bl.a. följande sätt.

”Grundläggande i den svenska fiskeripolitiken är sålunda att vi skall utnyttja våra vatten- och fisktillgångar på sådant sätt att de långsiktigt kan medverka till vår livsmedelsförsörjning och till vårt välbefinnande i övrigt. En god hushållning genom en väl avvägd vård och beskattning av fiskbestånden och genom omsorg om vattnen är sålunda väsentlig. Härigenom skapas förutsättningar för produktion av för landets befolkning viktiga förnödenheter, för medverkan i landets ekonomiska utveckling och för meningsfull sysselsättning och försörjning i vissa bygder. En god vård av våra vatten förbättrar också förutsättningarna för produktion av fisk på icke traditionellt sätt, dvs. i form av odling. En väl avvägd hushållning främjar även sportfisket som är en viktig form för friluftsliv och rekreation.”

I 1978 års beslut betonades bl.a. att förutsättningar skall skapas för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet till rimliga priser. Fisket skall bedrivas så effektivt som möjligt och fångsterna bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning. Hånsyn skall tas till behovet av sysselsättning i kust- och skärgårdsområden. Det svenska fisket skall inte påverkas av tillfälliga variationer i importpriserna.

Medlen inom fiskepolitiken är de sedvanliga för de areella näringarna. De rymmer statliga insatser för information, rådgivning, utbildning och forskning. Vidare finns särskild lagstiftning samt statligt ekonomiskt stöd i olika former.

Ett av medlen i fiskeripolitiken är prisreglering. Den skiljer sig från prisregleringen på jordbrukets område genom att den i princip följer en världsmarknadsprislinje. Något gränsskydd liknande det för jordbruket finns alltså inte. Motsvarande frihet gäller dock inte för svensk export till alla andra länder.

Ett syfte med prisregleringen är att den skall styra fisket mot lönsamhet samtidigt som den skall medverka till att utjämna variationer i fiskarnas inkomster. Regleringen skall enligt det grundläggande beslutet år 1978 stimulera till fiske främst för att tillgodose efterfrågan på den inhemska marknaden.

Ansvar för de statliga åtgärderna på fiskets område flyttades år 1948 från lantbruksstyrelsen. I syfte att ge fisket en mer framskjuten plats inrättades då fiskeristyrelsen som också blev huvudman för fiskeriintendenterna, den dåvarande lokala fiskeriadministrationen. Den verksamhet på fiskets område som bedrevs av hushållningssällskapen överfördes år 1967 i huvudsak till lantbruksnämnderna. År 1976 inrättades under fiskeristyrelsen som ett provisorium särskilda regionala fiskenämnder i varje län. Efter beslut av riksdagen omorganiserades fiskeristyrelsen år 1985. Bl.a. avskaffades fiskeriintendentorganisationen som gick upp i fiskeristyrelsen.

Vid sidan av fiskeristyrelsen och fiskenämnderna handlägger länsstyrelserna vissa frågor om reglering av fiske. Statens jordbruksnämnd och regleringsföreningen Svensk fisk administrerar prisregleringen på fiskets område. Kustbevakningen svarar för övervakning av den svenska fiskezonen samt lämnar uppgifter som underlag för kontroll av fiskets omfattning.

Behov av en översyn

I olika sammanhang har påpekats behovet av att se över prisregleringen på fisk. En översyn aviserades av regeringen bl.a. i prop. 1984/85:143. Även

jordbruksnämnden och olika företrädare för fiskerinäringen har påtalat behovet av en översyn.

Under de år som har gått sedan beslutet om grunderna för prisregleringen förbereddes och fattades har stora förändringar skett i förutsättningarna för det svenska fisket. Så t.ex. har kuststaterna infört nationella fiskezoner som begränsar det svenska fisket. Handelsöverenskommelser som begränsar vår frihet eller förändrar balansen i fiskutbytet med andra länder har träffats. Fiskbestånden i världshaven har förändrats på sådant sätt att vi får svårare att avsätta vår huvudprodukt, sillen. Detta sammanhänger med den ökade tillgången på sill i Nordsjön och fisket efter denna. Även miljöförändringar i haven och ökat fiske har påverkat möjligheterna för svenskt fiske att göra sig gällande. Men också nationellt har förändringar skett. Sålunda har den svenska västkustfiskeflottan blivit mer rörlig. Stora delar av den fiskar numera, som en följd av begränsningarna i Västerhavet, regelbundet i Östersjön och påverkar därmed förutsättningarna för den östersjöbaserade fiskeflottan.

Med denna utveckling som bakgrund kan prisregleringen behöva ses över förutsättningslöst. Det har t.ex. ifrågasatts huruvida prisregleringen tillgodoser de mål för fiskeripolitiken som statsmakterna har beslutat. Därtill har anförts att regleringen i viss utsträckning konserverar en ogynnsam struktur inom fisket, att den gynnar fiske som redan är lönsamt i stället för att stimulera till övergång från icke lönsamt till lönsamt fiske samt att den motverkar andra medel i fiskeripolitiken. Kritik har också framförts mot regleringen för att den skulle missgynna den svenska fiskberedningsindustrin och konsumenterna i stället för att som avsikten var gynna även dessa intressen. Allt större andel av tillgängliga medel inom regleringen används för statligt stöd i former som inte har någon anknytning till det ursprungligen beslutade regleringssystemet.

Vad jag nu har redovisat motiverar en översyn av prisregleringen på fisk. Vidare bör en översyn göras avseende den statliga administrationen på fiskets område. En särskild utredare bör tillkallas för detta ändamål. Översynen bör göras inom sådan tid att förslag till förändringar kan beslutas av riksdagen inför budgetåret 1990/91.

Utgångspunkter för översynen

Av min redovisning i det föregående framgår att det inte finns någon samlad utvärdering av hur prisregleringen på fisk har fungerat. I viss utsträckning går uppfattningarna isär om regleringens effekter. Utredaren bör därför göra en utvärdering av regleringens effekter m.m. för tiden från år 1981 då regleringen i sin nuvarande utformning började tillämpas praktiskt. Av ut-

värderingen bör det framgå bl.a. hur regleringen har påverkat produktiviteten inom fisket, inkomsterna i fisket och deras fördelning, sysselsättningen inom olika kuststräckor och förutsättningarna för den svenska industrin att bereda fisk. För utvärderingen bör utredaren så långt som möjligt utnyttja de erfarenheter som har samlats hos bl.a. jordbruksnämnden, Svensk fisk, statens pris- och konkurrensverk, fiskeristyrelsen och fiskets organisationer.

Utredaren bör med utgångspunkt i denna utvärdering lämna förslag i fråga om prisregleringens funktion som ett medel i fiskeripolitiken. Om utredaren finner att prisregleringen skall avvecklas, ersättas med någon annan form av styrmedel eller omformas skall detaljerade förslag lämnas till hur detta skall genomföras.

Utgångspunkten för förslagen bör vara det övergripande målet för fiskeripolitiken så som det sammanfattas i prop. 1984/85:143. En annan given förutsättning är de regler för internationell handel som Sverige har bundit sig för och följderna av eventuella förändringar härav. Det innebär bl.a. att förslagen skall främja den samlade fiskeindustrin genom att skapa förutsättningar för rationalisering av yrkesfisket och fiskberedningsindustrin, främja avsättningen av svenskfångad fisk och produkter av den både på den inhemska marknaden och exportmarknaden samt öka förutsättningarna för ett bättre utnyttjande av svenska fiskekvoter. I sammanhanget bör även bedömas om det statliga rationaliseringsstödet bör förändras.

Av vad jag har redovisat i det föregående framgår att den statliga administrationen på fiskets område är uppdelad på flera olika organ. Den har en utformning som enligt min mening kan ifrågasättas, bl.a. med hänsyn till fiskeindustrins begränsade storlek. Samtidigt har de senaste årens utveckling inom havsrättens område inneburit starkt ökade arbetsuppgifter. En översyn av prisregleringen motiverar dessutom en granskning av den statliga fiskeadministrationen. Utredaren bör därför göra en förutsättningslös översyn av denna inkl. fiskekommittéerna. De nuvarande mera lokala uppgifterna för fritidsfisket m.m. bör i fortsättningen kunna överlämnas till kommunerna. I sammanhanget bör utredaren i syfte att skapa bättre samordning och översikt överväga att överföra länsstyrelsernas nuvarande ansvar för regleringen av visst fiske till den centrala statliga fiskeadministrationen i likhet med vad som gäller för bl.a. vandringsfisk. En försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning som även omfattar fiskefrågor pågår för närvarande i Norrbottens län. Försöksverksamheten utvärderas av en särskild kommitté. Utredningen bör även beakta kommitténs överväganden.

Utredningsmannen bör beakta vad som har anförts i regeringens direktiv (dir. 1984:5) angående utredningsförslagets inriktning.

Utredaren skall vid arbetets påbörjande samt vidare under arbetets gång informera berörda arbetstagarorganisationer. Vid översynen bör övervägas

om avvägningen är lämplig mellan fiskeristyrelsens fasta resurser i form av personal, utrustning m.m. och fria ekonomiska resurser för olika arbetsuppgifter som t.ex. forsknings-, undersöknings- och laboratorieverksamhet.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen be-
myndigar chefen för jordbruksdepartementet

att tillkalla en särskild utredare – omfattad av kommittéförordningen
(1976:119) – med uppgift att se över prisregleringen på fisk och vissa därmed
sammanhängande frågor

att besluta om sakkunniga experter, sekreterare och annat biträde åt utre-
daren.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar

att kostnaderna skall belasta nionde huvudtitelns anslag Utredningar
m.m.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller
hans hemställan.

(Jordbruksdepartementet)

Bilaga 2

ADB-STATISTIK 1987/88

ADB-STATISTIK 1987/88
FISKELAG
> 25 veckor, >100 kkr
TOTALT

Län	SIIII	ANTAL FISKELAG TILLHÖRANDE NEDAN ANGIVEN FISKEINRIKTNING					Totalt	Avräknings- Totalt stöd		
		Fiskt	Kombf	Räkt	Övrf			Kvantitet värde	kkr	kkr
01 Stockholms län	2	8	2		1	13	1 999	7 993	675	
03 Uppsala län	1	2				3	165	598	119	
04 Södermanlands län	6		3		1	10	2 760	3 646	1 192	
05 Östergötlands län	3	2			2	7	1 472	3 313	868	
06 Jönköpings län						0			0	
07 Kronobergs län					3	3	14	390	27	
08 Kalmar län		27	4		9	40	3 012	15 248	739	
09 Gotlands län	1	20	4		9	34	3 582	17 262	841	
10 Blekinge län	4	35	17		16	72	17 790	58 490	6 897	
11 Kristianstads län		27	11		5	43	12 609	43 029	3 244	
12 Malmöhus län	4	17	7		2	30	2 831	14 033	972	
13 Hallands län	10	10	3		23	46	25 202	59 120	7 616	
14 Göteborgs och Bohus län	7	27	35	41	149	259	93 358	313 593	24 194	
15 Älvsborgs län						0			0	
16 Skaraborgs län						0			0	
17 Värmlands län					1	1	7	180	9	
18 Örebro län						0			0	
19 Västmanlands län					1	1	10	283	14	
20 Kopparbergs län						0			0	
21 Gävleborgs län	9	1				10	3 266	6 495	2 943	
22 Västernorrlands län		1				1	164	973	31	
23 Jämtlands län						0			0	
24 Västerbottens län		2			3	2	60	382	14	
25 Norrbottens län						3	237	1 422	49	
Totalt	47	179	86	41	225	578	168 538	546 450	50 444	

ADB-STATISTIK 1987/88

ADB-STATISTIK 1987/88
FISKELAG
> 25 veckor, >100 kkr
TOTALT

Län	Antal	Avräknings-		Regionala		Pristillägg		Pristillägg		Pristillägg		Fraktslöd		Fraktslöd		Totalt slöd	
		Kvantitet	värde	ton	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
01 Stockholms län	13	1 999	7 993	522	134	19	675										
03 Uppsala län	3	165	598	70	49		119										
04 Södermanlands län	10	2 760	3 646	790	196	198	1 192	8									
05 Östergötlands län	7	1 472	3 313	657	170	41	868										
06 Jönköpings län							0										
07 Kronobergs län	3	14	390	27	122	24	27										
08 Kalmar län	40	3 012	15 248	589	181	21	739										
09 Gotlands län	34	3 582	17 262	639	827	154	841										
10 Blekinge län	72	17 790	58 490	5 709	827	207	6 897										
11 Kristianstads län	43	12 609	43 029	2 343	357	260	3 244	5									
12 Malmöhus län	30	2 831	14 033	843	129	279	972										
13 Hallands län	46	25 202	59 120	5 596	257	1 651	7 616										
14 Göteborgs och Bohus län	259	93 358	313 593	15 431	1 695	6 993	24 194										
15 Älvsborgs län							0										
16 Skaraborgs län							0										
17 Värmlands län	1	7	180	9			9										
18 Örebro län							0										
19 Västmanlands län	1	10	283	14			14										
20 Kopparbergs län							0										
21 Gävleborgs län	10	3 266	6 495	1 707	1 236		2 943										
22 Västernorrlands län	1	164	973	0	31		31										
23 Jämtlands län							0										
24 Västbergtens län	2	60	382	0	14		14										
25 Norrbottens län	3	237	1 422	43	6		49										
Totalt	578	168 538	546 450	34 989	3 452	2 387	9 414	202	0	50 444							

ADB-STATISTIK 1987/88

ADB-STATISTIK 1987/88
FISKELAG> 25 veckor, >100 kr
SILLFISKARE

Län	Antal	Avräknings-		Regionala				Fraktsöd		Totalt	
		Kvantitet värde	ton	kr	Pristillägg	Pristillägg	Pristillägg	Fraktsöd	Fraktsöd	stöd	stöd
					kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
01 Stockholms län	2	566	821	277	72			17		366	
03 Uppsala län	1	110	247	69	49					118	
04 Södermanlands län	6	1 572	1 988	691	178			62		931	
05 Östergötlands län	3	1 135	1 813	633	165			18		816	
06 Jönköpings län										0	
07 Kronobergs län										0	
08 Kalmar län										0	
09 Gotlands län	1	218	347	101	30			1		132	
10 Blekinge län	4	1 897	2 472	1 052	139			51		1 340	
11 Kristianstads län										0	
12 Malmöhus län	4	775	1 883	490	74					564	
13 Hallands län	10	17 372	16 621	4 853						6 549	
14 Göteborgs och Bohus län	7	18 305	18 780	2 924						5 056	
15 Älvsborgs län										0	
16 Skaraborgs län										0	
17 Värmlands län										0	
18 Örebro län										0	
19 Västmanlands län										0	
20 Kopparbergs län										0	
21 Gävleborgs län	9	3 042	5 240	1 704	1 174					2 878	
22 Västernorrlands län										0	
23 Jämtlands län										0	
24 Västerbottens län										0	
25 Norrbottens län										0	
Totalt	47	44 992	50 212	12 794	1 881	646	3 300	129	0	18 750	

ADB-STATISTIK 1987/88

ADB-STATISTIK 1987/88
FISKELAG
> 25 veckor, >100 kkr
FISKEFISKARE

Län	Antal	Avräknings-		Regionala		Pristillägg		Fraktslöd		Totalt stöd	
		Kvantitet värde	ton	kr	Pristillägg	pristillägg	öststatsexp	fodersall	fraktslöd	fraktslöd	skräpfisk
01 Stockholms län	8	916	5 751	9	2					11	11
03 Uppsala län	2	55	350	1						1	1
04 Södermanlands län										0	0
05 Östergötlands län	2	293	1 127	3	0					26	26
06 Jönköpings län										0	0
07 Kronobergs län										0	0
08 Kalmar län	27	1 891	11 175	85	19					120	120
09 Gotlands län	20	1 581	9 866	51	14					67	67
10 Blekinge län	35	5 231	27 337	623	94	13				742	742
11 Kristianstads län	27	3 926	22 299	197	29					242	242
12 Malmöhus län	17	1 309	9 343	10	2					12	12
13 Hallands län	10	2 870	20 215	53		0				53	53
14 Göteborgs och Bohus län	27	9 234	59 429	1 411		9	159			1 579	1 579
15 Älvsborgs län										0	0
16 Skaraborgs län										0	0
17 Värmlands län										0	0
18 Örebro län										0	0
19 Västmanlands län										0	0
20 Kopparbergs län										0	0
21 Gävleborgs län	1	223	1 256	4	62					66	66
22 Västernorrlands län	1	164	973	0	31					31	31
23 Jämtlands län										0	0
24 Västerbottens län	2	60	382	0	14					14	14
25 Norrbottens län										0	0
Totalt	179	27 753	169 503	2 447	267	22	226	2	0	2 964	2 964

ADB-STATISTIK 1987/88

ADB-STATISTIK 1987/88
 FISKELAG
 > 25 veckor, >100 kr
 KOMBINATIONSFISKARE

Län	Antal	Avräknings-Regionala PristilläggPristilläggFraktslödFraktslödTotalt slöd										
		Kvantitet värde ton	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
01 Stockholms län	2	440	1 103	205	52	2	259	0	0	0	0	
03 Uppsala län												
04 Södermanlands län	3	1 135	1 231	89	18	137	8	252	0	0	0	
05 Östergötlands län												
06 Jönköpings län												
07 Kronobergs län												
08 Kalmar län	4	860	1 865	398	88	2	11	499	0	0	0	
09 Gotlands län	4	1 258	2 775	443	125	15	583	0	0	0	0	
10 Blekinge län	17	8 780	19 661	3 617	531	42	129	4 319	0	0	0	
11 Kristianstads län	11	7 996	17 523	2 141	327	279	241	2 993	0	0	0	
12 Malmöhus län	7	651	2 195	328	50	41	275	378	0	0	0	
13 Hallands län	3	3 131	4 244	571		996	3 929	887	0	0	0	
14 Göteborgs och Bohus län	35	41 664	61 999	6 113				11 038	0	0	0	
15 Älvsborgs län												
16 Skaraborgs län												
17 Värmlands län												
18 Örebro län												
19 Västmanlands län												
20 Kopparbergs län												
21 Gävleborgs län												
22 Västernorrlands län												
23 Jämtlands län												
24 Västerbottens län												
25 Norrbottens län												
Totalt	86	65 915	112 596	13 905	1 191	1 360	4 739	13	0	21 208	0	

ADB-STATISTIK 1987/88

ADB-STATISTIK 1987/88
 FISKELAG
 > 25 veckor, >100 kr
 RÅKFISKARE

Län	Antal	Avräknings-		Regionala		Pristillägg Pristillägg Pristillägg		Fraktslöd Fraktslöd		Totalt stöd	
		Kvantitet	värde	ton	kr	Pristillägg	kr	öststatexp	kr	fodersall	kr
01 Stockholms län											0
03 Uppsala län											0
04 Södermanlands län											0
05 Östergötlands län											0
06 Jönköpings län											0
07 Kronobergs län											0
08 Kalmar län											0
09 Gotlands län											0
10 Blekinge län											0
11 Kristianstads län											0
12 Malmöhus län											0
13 Hallands län											0
14 Göteborgs och Bohus län	4 1	1 239	40 170	1 970							1 970
15 Älvsborgs län											0
16 Skaraborgs län											0
17 Värmlands län											0
18 Örebro län											0
19 Västmanlands län											0
20 Kopparbergs län											0
21 Gävleborgs län											0
22 Västernorrlands län											0
23 Jämtlands län											0
24 Västerbottens län											0
25 Norrbottens län											0
Totalt	4 1	1 239	40 170	1 970	0	0	0	0	0	0	1 970

ADB-STATISTIK 1987/88

ADB-STATISTIK 1987/88
FISKELAG
> 25 veckor, >100 kr
ÖVRIGFISKARE

Län	Antal	Avräknings-		Regionala		Pristillägg		Pristillägg		Fraktsid		Totalt	
		Kvantitet	värde	ton	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
01 Stockholms län	1	77	317	32	7							39	0
03 Uppsala län												0	9
04 Södermanlands län	1	53	427	9								26	0
05 Östergötlands län	2	44	373	21	5							27	0
06 Jönköpings län												122	59
07 Kronobergs län	3	14	390	27	16							122	59
08 Kalmar län	9	262	2 208	106	12							495	9
09 Gotlands län	9	526	4 274	44	62	1	15	3				18	126
10 Blekinge län	16	1 882	9 020	417	1	0	3					4	552
11 Kristianstads län	5	687	3 208	5	3							0	0
12 Malmöhus län	2	95	613	15								0	0
13 Hallands län	23	1 830	18 040	119								0	0
14 Göteborgs och Bohus län	149	22 916	133 216	3 014		359	1 121	58				0	0
15 Älvsborgs län												0	0
16 Skaraborgs län												0	0
17 Värmlands län	1	7	180	9								0	0
18 Örebro län												0	0
19 Västmanlands län	1	10	283	14								0	0
20 Kopparbergs län												0	0
21 Gävleborgs län												0	0
22 Västernorrlands län												0	0
23 Jämtlands län												0	0
24 Västerbottens län	3	237	1 422	43	6							0	0
25 Norrbottens län	225	28 640	173 971	3 875	112	360	1 149	58	0			5	554
Totalt													

Bilaga 3

Tabell 8 Regleringsekonomi 1984/85–1987/88 samt prognos för 1988/89 och 1989/90, milj. kr.

	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89 prognos	1989/90 prognos
<i>Ing. behållning</i>	124,1	128,5	144,8	167,7	147,7	128,2
Prisregl. kassan	57,7	68,9	69,0	77,9	86,9	101,8
Svensk Fisks kassa	66,4	59,6	75,8	89,8	60,8	26,4
<i>Intäkter</i>	85,2	92,9	91,5	96,6	100,5	97,5
Prisregl. avg. m. m.	66,5	71,6	74,6	80,1	85,0	85,0
Utförselavg.	1,5	3,9	2,6	1,5	1,5	1,5
Ränta kassan	8,9	9,2	7,2	7,5	9,0	9,0
Ränta Svensk Fisk	8,3	8,2	7,1	7,5	5,0	2,0
<i>Utgifter</i>	80,8	76,6	68,6	116,6	120,0	121,8
Rörliga pristillägg	60,4	46,4	34,0	37,0	40,0	51,5
– sill/strömming	52,5	43,0	32,0	34,0		
– torsk	2,3	–	–	–		
– övriga	5,6	3,4	2,0	3,0		
Fasta pristillägg	4,4	5,8	5,1	5,6	5,0	6,0
– makrill	0,6	0,4	0,4	0,9		
– kokräka	–	1,3	1,4	1,3		
– råräka	1,3	1,7	1,1	1,1		
– långa	0,1	0,2	0,0	0,0		
– sötvattensfisk	2,4	2,2	2,2	2,3		
Regionala pristillägg	–	–	–	4,2		5,5
Pristill. statshand. exp.	–	–	–	2,9	10,0	11,0
Pristill. foderfisk	–	–	–	10,0	12,0	12,0
Resterande pristillägg från tidigare år	–	0,3	–	–	–	–
Reg. fraktsöd m. m.	0,5	0,9	1,0	0,0	–	–
Överskottshantering	1,9	6,4	6,5	15,0	6,0	9,5
Trygghetsförsäkring	4,4	5,4	6,6	7,8	8,4	8,4
Utsättning	2,2	3,4	5,1	4,9	5,5	5,5
Samordning/Swefisk	–	–	1,0	3,0	2,0	–
Exportrådet	–	–	–	0,2	–	–
SFR:s förhandlingskostnader	–	–	–	–	0,5	–
JN:s uppbördskostn. m. m.	0,7	0,8	0,8	1,2	1,2	1,2
Svensk Fisk adm. o. kontr.	4,5	4,7	5,4	6,0	6,4	7,0
Svensk Fisk information	1,8	2,5	3,1	3,8	4,0	4,2
Konsum. främj. åtg.	–	–	–	15,0	15,0	–
<i>Utgående behållning</i>	128,5	144,8	167,7	147,7	128,2	103,9

Yrkesfiskarnas inkomster och utgifter 1987

Av byrådirektör **Barbro Axelsson**, statistiska centralbyrån

En undersökning av yrkesfiskarnas inkomstförhållanden görs årligen av statistiska centralbyrån (SCB). Undersökningen baseras på ett urval av allmänna självdeklarationer.

Undersökningen publiceras i sin helhet i SCBs publikation Statistiska Meddelanden (SM). Uppgifter för 1987 finns i J 52 SM 8901. Undersökningar om yrkesfiskarnas inkomster och utgifter m m har utförts årligen sedan början av 1940-talet. Huvudsyftet med dessa undersökningar är att belysa de relativa förändringarna i yrkesfiskarnas ekonomiska förhållanden.

Genom undersökningarna erhålls uppgifter bl a om fiskarnas kontanta netto av fiske, taxerade nettotinkomster av fiske och andra förvärvskällor samt tillgångar och skulder.

Uppgifter om bruttointäkter och kostnader ingår inte i undersökningen på grund av otillräckligt underlag.

Material och metodik

Primärmaterialiet består av självdeklarationer som har lånats av skattemyndigheterna. Deklarationerna avser inkomståret 1987 för ett urval av yrkesfiskare. Totalproduktionen utgörs av samtliga yrkesfiskare enligt den senaste fiskeriräkningen som genomfördes 1985.

Vid 1985 års fiskeriräkning har fiskarkåren delats in i trålfiskare och övriga fiskare. Urvalsmetoden är en form av stratifierad sampling i kombination med systematiskt urval. I 1987 års undersökning omfattade urvalet 1 226 deklarationer. Av dessa har 423 avgetts av personer som inte kunnat klassificeras som yrkesfiskare (s k avgångar). Som yrkesfiskare i deklarationsundersökningarna räknas endast personer vars inkomst av fiske uppgår till minst hälften av den totala inkomsten (exkl kapitalinkomster).

Dessutom redovisas ett bortfall av 75 deklARATIONER som inte har kunnat bearbetas på grund av ofullständig redovisning. De viktigaste orsakerna härtill är att fiskaren sköntaxerats eller att han inte fiskat under året på grund av militärtjänst eller sjukdom.

Resultat

Beräknat kontant netto av fiske 1987, 1986 och 1985. Kronor, medeltal

		Västkusten	Sydskusten	Ostkusten
Beräknat kontant netto av fiske	1987	151 200	96 700	72 500
	1986	135 900	97 900	73 700
	1985	138 400	100 500	75 900
Avgår				
Avsättning resp uttag resultatutjämningsfond	1987	1 100	600	0
	1986	1 100	1 700	1 300
	1985	1 700	- 600	- 500
Avsättning resp uttag allm investeringsreserv	1987	8 800	3 700	900
	1986	6 100	4 700	700
	1985	2 500	1 800	2 400
Värdeminskning	1987	18 800	13 500	14 200
	1986	15 200	11 000	15 000
	1985	19 600	20 300	14 700
Avdrag för ökade levnadsomkostnader	1987	7 600	5 300	4 400
	1986	7 400	5 200	4 000
	1985	7 600	5 000	3 700
Schablonavdrag för egenavgifter	1987	26 000	17 200	13 300
	1986	23 700	17 700	12 900
	1985	23 900	17 300	13 600
Taxerad nettointäkt av fiske	1987	88 800	56 400	39 800
	1986	82 400	57 500	39 700
	1985	83 000	56 600	41 700

Jämfört med föregående år har beräknat kontant netto av fiske ökat för västkusten och minskat för resterande kuststräckor inkl sötvattensfisket. Taxerat netto av fiske är relativt oförändrat vid jämförelse med föregående år, då resultatutjämningsfonden utnyttjats i högre grad.

Den stränga isvintern 1987 har ökat ersättningen från arbetslöshetskassan och summa taxerade nettointäkter ligger högre än föregående år för samtliga kuststräckor inkl sötvattensfisket.

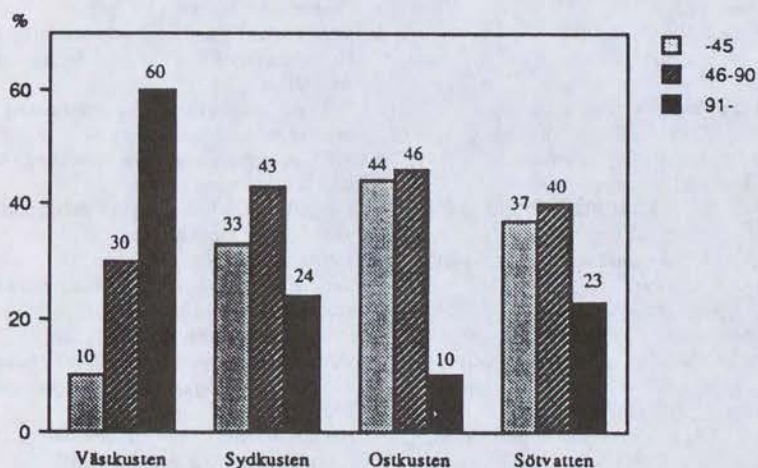
Beräknat kontant netto av fiske resp taxerad nettointäkt av fiske fördelat på olika typer av fiske, medeltal

		Beräknat kontant netto av fiske	Taxerad netto- intäkt av fiske
Västkusten			
Trålfiske	1987	163 300	95 200
	1986	145 800	88 800
	1985	152 500	92 800
Övrigt fiske	1987	104 200	63 800
	1986	99 700	59 200
	1985	100 700	57 000
Sydkusten			
Trålfiske	1987	131 300	75 500
	1986	140 900	81 500
	1985	137 200	78 700
Övrigt fiske	1987	75 400	44 700
	1986	73 000	43 700
	1985	77 700	42 900
Ostkusten			
Trålfiske	1987	106 600	54 200
	1986	113 900	54 500
	1985	93 600	48 500
Övrigt fiske	1987	59 400	34 200
	1986	62 100	35 500
	1985	72 100	39 300

Fiskarnas tillgångar och skulder 1987. Kronor, medeltal

	Tillgångar	Skulder	Nettoförmögenhet
Saltsjöfiske			
Västkusten	447 500	313 400	134 100
Sydkusten	300 400	241 000	59 400
Ostkusten	274 200	167 400	106 800
Sötvattensfiske	256 800	141 500	115 300

Ovanstående tabell visar tillgångar och skulder samt nettoförmögenhet på olika kuststräckor 1987. Jämfört med föregående år är nettoförmögenheten relativt oförändrad, då tillgångar och skulder ökat i ungefär samma omfattning.

Procentuell fördelning efter samtliga taxerade nettointäkter, tkr

Skillnaderna mellan kuststräckorna avseende samtliga taxerade nettointäkter är stora. På västkusten ligger 60 % av fiskarna på en inkomst över 90 000 kr medan 44 % på ostkusten ligger under 45 000 kr.

Statens offentliga utredningar 1989

Kronologisk förteckning

1. Rapport av den särskilde utredaren för granskning av hotbilden mot och säkerhetsskyddet kring statsminister Olof Palme. C.
2. Beskattning av fåmansföretag. Fi.
3. Integriteten vid statistikproduktion. C.
4. Fasta Öresundsförbindelser. K.
5. Samordnad länsförvaltning. Del 1: Förslag. C.
6. Samordnad länsförvaltning. Del 2: Bilagor. C.
7. Vidgad etableringsfrihet för nya medier. U.
8. UD:s presstjänst. UD.
9. Särskild inkomstskatt för utländska artister m.fl. Fi.
10. Två nya treåriga linjer. U.
11. Hushållssparandet - Huvudrapport från Spardelegationens sparundersökning. Fi.
12. Den regionala problembilden. A.
13. Mångfald mot enfald. Del 1. A.
14. Mångfald mot enfald. Del 2. Lagstiftning och rättsfrågor. A.
15. Storstadstrafik 2 - Bakgrundsmaterial. K.
16. Kostnadsutveckling och konkurrens i banksektorn. Fi.
17. Risker och skydd för befolkningen. Fö.
18. SÅPO - Säkerhetspolisens arbetsmetoder. C.
19. Regionalpolitikens förutsättningar. A.
20. Tullregisterlag m.m. Fi.
21. Sätt värde på miljön - miljöavgifter på svavel och klor. ME.
22. Censurlagen - en modernisering av biografförordningen. U.
23. Parkeringsköp. Bo.
24. Statligt finansiellt stöd? I.
25. Rapporter till finansieringsutredningen. I.
26. Kustbevakningens roll i den framtida sjöövervakningen. Fi.
27. Forskning vid de mindre och medelstora högskolorna. U.
28. Utbildningar för framtidens tandvård. U.
29. Samarbete kring klinisk utbildning och forskning inför 90-talet. U.
30. Professorstillsättning. En översyn av proceduren vid tillsättning av professorstjänster. U.
31. Statens mät- och provstyrelse. I.
32. Miljöprojekt Göteborg - för ett renare Hisingen. ME.
33. Reformerad inkomstbeskattning
 - Skattereformens huvudlinjer. Del 1.
 - Inkomst av kapital. Del 2.
 - Inkomst av tjänst, lagtext och kommentarer. Del 3.
 - Bilagor, expertrapporter. Del 4. Fi.
34. Reformerad företagsbeskattning
 - Motiv och lagförslag. Del 1.
 - Expertrapporter. Del 2. Fi.
35. Reformerad mervärdeskatt m.m.
 - Motiv. Del 1.
 - Lagtext och bilagor. Del 2. Fi.
36. Inflationskorrigerad inkomstbeskattning. Fi.
37. Utländska förvärv av Svenska företag - en studie av utvecklingen. I.
38. Det nya skatteförslaget - sammanfattning av skatteutredningarnas betänkanden. Fi.
39. Hjälpmedelsverksamhetens utveckling - kartläggning och bedömning. S.
40. Datorisering av tullrutinerna - slutrapport. Fi.
41. Samerätt och sameting. Ju.
42. Det civila försvaret. Del 1.
 - Det civila försvaret. Del 2. Författningstext. Fö.
43. Storstadstrafik 3 - Bilagor. K.
44. Översyn av vapenlagstiftningen. Ju.
45. Standardiseringens roll i EFTA/EG - samarbetet. I.
46. Arméns utveckling och försvarets planeringssystem. Fö.
47. Hjälpmedelsverksamhetens utveckling - Bilagor. S.
48. Energiforskning för framtiden. ME.
49. Energiforskning för framtiden. Bilagor. ME.
50. Stiftelser för samverkan. U.
51. Den gravida kvinnan och fostret - två individer. Om fosterdiagnostik. Om sena aborter. Ju.
52. Det statliga energiforskningsprogrammet - aktörer inom energisektorn. ME.
53. Arbetstid och välfärd.
 - Arbetstid och välfärd. Bilagedel A.
 - Arbetstid och välfärd. Bilagedel B. A.
54. Rätt till gymnasieutbildning för svårt rörelschindrade ungdomar. S.
55. Fungerande regioner i samspel. A.
56. Fiskprisregleringen och fiskeriadministrationen. JO.

Statens offentliga utredningar 1989

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Samerätt och sameting. [41]
Översyn av vapenlagstiftningen. [44]
Den gravida kvinnan och fostret - två individer. Om fosterdiagnostik. Om sena aborter. [51]

Utrikesdepartementet

UD:s presstjänst. [8]

Försvarsdepartementet

Risker och skydd för befolkningen. [17]
Det civila försvaret. Del 1. [42]
Det civila försvaret. Del 2. Författningstext. [42]
Arméns utveckling och försvarets planeringssystem. [46]

Socialdepartementet

Hjälpmedelssamhetens utveckling - kartläggning och bedömning. [39]
Hjälpmedelssamhetens utveckling - Bilagor. [47]
Rätt till gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar. [54]

Kommunikationsdepartementet

Fasta Öresundsförbindelser. [4]
Storstadstrafik 2 - Bakgrundsmaterial. [15]
Storstadstrafik 3 - Bilavgifter. [43]

Finansdepartementet

Beskattning av fåmansföretag. [2]
Särskild inkomstskatt för utländska artister m.fl. [9]
Hushållsparandet - Huvudrapport från Spardelegationens sparundersökning. [11]
Kostnadsutveckling och konkurrens i banksektorn. [16]
Tullregisterlag m.m. [20]
Kustbevakningens roll i den framtida sjöövervakningen. [26]
Reformerad inkomstbeskattning
- Skattereformens huvudlinjer. Del 1. [33]
- Inkomst av kapital. Del 2. [33]
- Inkomst av tjänst, lagtext och kommentarer. Del 3. [33]
- Bilagor, expertrapporter. Del 4. [33]
Reformerad företagsbeskattning
- Motiv och lagförslag. Del 1. [34]
- Expertrapporter. Del 2. [34]

Reformerad mervärdeskatt m.m.

- Motiv. Del 1. [35]
- Lagtext och bilagor. Del 2. [35]
Inflationskorrigerad inkomstbeskattning. [36]
Det nya skatteförslaget - sammanfattning av skatteutredningarnas betänkanden. [38]
Datorisering av tullrutinerna - slutrapport. [40]

Utbildningsdepartementet

Vidgad etableringsfrihet för nya medier. [7]
Två nya treåriga linjer. [10]
Censurlagen - en modernisering av biografförordningen. [22]
Forskning vid de mindre och medelstora högskolorna. [27]
Utbildningar för framtidens tandvård. [28]
Samarbete kring klinisk utbildning och forskning inför 90-talet. [29]
Professorstillsättning. En översyn av proceduren vid tillsättning av professorstjänst. [30]
Stiftelser för samverkan. [50]

Jordbruksdepartementet

Fiskprisregleringen och fiskeriadministrationen. [56]

Arbetsmarknadsdepartementet

Den regionala problembilden. [12]
Mångfald mot enfald. Del 1. [13]
Mångfald mot enfald. Del 2. Lagstiftning och rättsfrågor. [14]
Regionalpolitikens förutsättningar. [19]
Arbetstid och välfärd.
Arbetstid och välfärd. Bilagedel A.
Arbetstid och välfärd. Bilagedel B. [53]
Fungerande regioner i samspel. [55]

Industridepartementet

Statligt finansiellt stöd. [24]
Rapporter till finansieringsutredningen. [25]
Statens mät- och provstyrelse. [31]
Utländska förvärv av svenska företag - en studie av utvecklingen. [37]
Standardiseringens roll i EFTA/EG - samarbetet. [45]

Statens offentliga utredningar 1989

Systematisk förteckning

Civildepartementet

Rapport av den särskilde utredaren för granskning av hotbilden mot och säkerhetsskyddet kring statsminister Olof Palme. [1]

Integriteten vid statistikproduktion. [3]

Samordnad länsförvaltning. Del 1: Förslag. [5]

Samordnad länsförvaltning. Del 2: Bilagor. [6]

SÄPO - Säkerhetspolisens arbetsmetoder. [18]

Bostadsdepartementet

Parkeringsköp. [23]

Miljö- och energidepartementet

Sätt värde på miljön - miljöavgifter på svavel och klor. [21]

Miljöprojekt Göteborg - för ett renare Hisingen. [32]

Energiforskning för framtiden. [48]

Energiforskning för framtiden. Bilagor. [49]

Det statliga energiforskningsprogrammet - aktörer inom energisektorn. [52]

ALLMÄNNA FÖRLAGET

BESTÄLLNINGAR: ALLMANNA FÖRLAGET, KUNDTJÄNST, 106 47 STOCKHOLM.
TEL: 08-739 96 30, FAX: 08-739 95 48.
INFORMATIONSBOKHANDELN, MALMTORGSGATAN 5 (VID BRUNKEBERGSTORG), STOCKHOLM.